

MİMAR SİNAN

ISSN 1301-2762

4. Büyük Üstad Mesajı Sahir Talât AKEV
6. Message From the Grand Master Sahir Talât AKEV
7. Büyük Hatip Mesajı..... Tanju KORAY
10. Bilinen En Eski Masonik Kuruluş
İskoçya Royal Order..... Tamer AYAN
35. Atatürk ve Atatürkçülük..... Necdet EGERAN
41. 50 Yıllık Masonik Kültür..... Erdur BEKİROĞLU
53. Eski Yunanda "Sofistler"..... Osman Necdet ORHUN
73. Kutsal Değerler ve Masonluk..... Koparal ÇERMAN
81. Bir Baba Dua Ediyor..... Raşid TEMEL
82. Teklif ve Tahkik Üstadının
Sorumluluk ve Görevleri..... Hüseyin D. AKARLI
97. Benliğe Hakimiyet..... Süreyya SAKINÇ
101. Localardan Haberler Mimar SİNAN
112. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

YIL : 1998

NO : 110

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.

Şâni Yüce Kur'an, S.III.139

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASİ BARUTÇU
Y E N İ L İ K B A S I M E V İ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 1998

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi : **Sahir Talât AKEV**

Yazı İşlerini fiilen idare eden : **Osman S. ALTINAY**

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR.

ISSN 1301-2762

SAYI : 110 Nuruşiya Sokağı 25, 80050 – Beyoğlu Tel : 0 212 251 26 50 ARALIK 1998

4. Büyük Üstad Mesajı **Sahir Talât AKEV**
6. Message From the Grand Master **Sahir Talât AKEV**
7. Büyük Hatip Mesajı..... **Tanju KORAY**
10. Bilinen En Eski Masonik Kuruluş
İskoçya Royal Order..... **Tamer AYAN**
35. Atatürk ve Atatürkçülük..... **Necdet EGERAN**
41. 50 Yıllık Masonik Kültür..... **Erdur BEKİROĞLU**
53. Eski Yunanda "Sofistler"..... **Osman Necdet ORHUN**
73. Kutsal Değerler ve Masonluk..... **Koparal ÇERMAN**
81. Bir Baba Dua Ediyor..... **Raşid TEMEL**
82. Teklif ve Tahkik Üstadının
Sorumluluk ve Görevleri..... **Hüseyin D. AKARLI**
97. Benliğe Hakimiyet..... **Süreyya SAKINÇ**
101. Localardan Haberler **Mimar SİNAN**
112. Aramızdan Ayrılanlar **Mimar SİNAN**

BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Aziz Kardeşlerim,

1964 yılı Türk Masonluğu için köklü bir değişim yılıdır. O ve onu takip eden yıllarda Türk Masonluğu hem muntazam Büyük Localar arasında yerini almış, hem de kendini yenilemiştir. Bu cümleden olarak yeni ritüeller kabul edilmiş, regalyalar değiştirilmiş, Türk Masonu alıştığı ortama nazaran kendini değişik bir ortamda bulmuştur. Sonradan camiamıza katılanlar için bunun o kadar önemi yoktur. Çünkü onlar kendilerini bu günkü ortamın içinde bulmuşlardır.

Bu dönemler içinde pek çok kardeşimiz başarılı çalışmalar yapmış, bizi bugün bulduğumuz noktaya getirmiştir.

Aradan 34 yıl geçtikten sonra bu çalışmaların bir değerlendirmesini yapma zamanı gelmiştir.

Tekrisi sırasında, bir masona telkin edilmek istenen hususlardan biri de "KENDİNİ - BİL"dir.

İnsanın gelişmesi için kendini bilmesi esas olduğu gibi, bir kurumun da başarısı kendini bilmesine bağlıdır. Bu itibarla dileğim şudur ki; Türk Masonluğu iç ve dış ilişkiler, tüzük ve ritüelleri uyguladığı rit bakımından kendini tartsın, bulunduğu noktayı araştırsın ve ileriye doğru düşüncelerini belirlesin.

Evrenin Ulu Mimarının ve bütün kardeşlerimin bu konuda bana yardımcı olacaklarından emim.

Sahir Talât AKEV
Büyük Üstad

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

Dear Brethren,

1964 was the year of a radical reformation for the Turkish Masonry. In that year, and in the years that followed; Turkish Masonry, by renewing and reconstructing itself; was placed amongst the Regular Grand Lodge's of the world. During this reconstruction period; new rituals were adopted, new regalia were accepted, and the Turkish Mason found himself in the middle of a new atmosphere and was faced with new criteria. This, of course; does not mean much to the newly initiated brethren, as they do not know the situation before the reform.

The successful works of many brethren, during this transision period, has brought us to where we are now and I believe that after 34 years, it is time to do the evaluation of these works.

During his Initiation, a Mason is taught to "Know Himself".

As "Knowing One's self" is essential for a person's development; an institution's success is also closely related to it's "Knowing It's self". In accordance with this, it is my sincere wish that the Turkish Masonry views its inner and outer relations, weighs itself from the viewpoint of its applying the bylaws and the rituals under the guidance of the Rit it belongs to, and finally after findings its present position establishes its thoughts for the future.

I am confident that The Great Architect of the Universe and all my Brethren will help me in this matter.

Sahir Talât AKEV
Grand Master

BÜYÜK HATİP MESAJI

Her yıl masonik fikrî çalışmaların belirli ortak konular doğrultusunda yönlendirilebilmesi amacıyla, T.B.L. Tüzüğü'nün 32. Maddesi C fıkrası gereği olarak, Büyük Hatip tarafından localara bir rapor gönderilir.

Bu raporumda dönemsel çalışma konularına ilişkin görüşlerimi ve önerilerimi açıklarken 1998 ikinci yarısı ile başlayan dönem için bütün localalarımıza ve sevgili kardeşlerime Masonluk yolunda yapacakları çalışmalar, verecekleri emekler ve gösterecekleri gayretler için şimdiden teşekkür ediyorum.

Bu yıl ve gelecek yıl, masonlar için değerlendirilmesi gereken önemli bir süreçtir. Çünkü global bakışla 2000 yılında başlayacak Bilgi ve Enformasyon Çağı'na yakışır bilgi birikimi ve ürünleri ile hazır olmamızın gerekmesinin yanında, özel olarak da bu yıl Cumhuriyetimizin 75. ve gelecek yıl Türkiye Büyük Locası'nın 90. kuruluş yıldönümü olması nedeniyle, ülke ve ulus düzeyine lâyık boyutta, kalite ve yoğunlukta masonik ürünler sergilemek zorundayız.

İşte bu gerekçeyle, masonik çalışmalarımızı, zamanı sınırlı loca çalışmalarının dışına taşıyarak, Bilgi Çağı'nın enformasyon ilkesine göre, geniş bir platforma yaymanın kapsamlı ve bereketli olacağını düşünüyorum. Bu nedenle, localalarımızı bilgilendirmek için sâdece Üstadı Muhteremlere değil, ama, özellikle, istisnâsız bütün kardeşlerime seslenmek ve aktif katkılarıyla bu onurlu görevi paylaşmaya çağırıyorum. Çağrımın kendilerine duyurulması hâlinde, hemşirelerimizin de ve hattâ çocuklarımızın da, en az kardeşlerim kadar, bu girişime ilgi duyacaklarına inanıyorum.

Üzerinde fikir üretebileceğimiz konular, amaçları ve gerekçeleri ile birlikte, şöyle sıralanabilir.

- Şöyle bir düşünelim, bir haricî bize "Masonluk nedir?" diye sorsa, masonik yaşamızı, göreceliliği nedeniyle doğruluk kriteri saymaksızın, acaba kendisine neler söyledik? Bilgi dağarcığımızda, haricîleri Masonluk hakkında aydınlatmak için ne gibi bir bilgi birikimimiz vardı? Kardeşlerim merak eden haricîlere kendilerince Masonluğu nasıl anlatırlardı?

- Bu yıl Cumhuriyeti'mizin 75. ve gelecek yıl Masonluğumuzun 90. yılını kutlayacağız. İkibinden itibaren yeni bir yüzyıla adım atacağız. Bu süreçte "Masonluğun dünyadaki, ülkemizdeki bugünkü durumu nedir, yeri nerededir? Gelecekte ne olur, ne olmalıdır, önlemler ve öneriler nelerdir?" konusu çerçevesinde, masonik bakışla durum tesbiti yaptıktan sonra, geleceğe yönelik görüşlerin sunulması, akılcı kestirmelerin ve yorumların yapılması, önerilerin sergilenmesi, bu konuda düşünen kardeşlerimin değerli fikirlerini, sohbet ortamları dışında da yazılı olarak sunabilmelerine olanak sağlayacak bir masonik çalışma platformu olacaktır.

- Masonların iyi yetişmesi için önemli masonik görevler, rehberlik ve masonik eğitim'dir. Bu hizmetlerin daha somut yansıtılması için localarımızın ritüelik açıklama olarak sürekli yararlanabilecekleri bir standart öğreti sistemi ve yöntemi düzenlenebilmesi amacıyla, hem bugüne kadar yapılan bazı sınırlı çalışmalardan ve uygulamalardan, hem de yurt dışındaki örnek modellerden yararlanmak suretiyle, her üç derece için ayrı ayrı birer "Derece El Kitabı (Monitör)" hazırlanması masonik eğitim'e katkıda bulunmak isteyen kardeşlerim için değerli bir hizmet niteliğindedir.

- Masonluğu zenginleştiren ve çeşitlilik kazandıran önemli konulardan biri "Ritler"dir. Ritler konusunda genellikle yabancı ve kısmen yerli, yüzeysel yayınlar yapılmış ve konferanslar verilmiştir. Ancak yine de, günümüz dünya Masonluğunda fiilen çalışmakta olan ritleri ve karşılaştırmalı özelliklerini içeren kardeşlerimizin yararlanabileceği Türkçe kitap veya makaleler dizisi yoktur. Bu eksikliği gidermek üzere, Ritlerin tarihsel oluşum ve gelişimine gereken altyapının oluşması için yer vermekle birlikte, özellikle güncel ritler ve order'lar üzerine yazılacak kitap veya makale türü kapsamlı inceleme ve araştırmalar masonik kültürümüzün artmasının yanında dünya Masonluğu modellerine ve meselelerine daha bilinçli ve bilgi bir perspektifle bakmamızı sağlayacaktır.

- Masonik çalışmaların mükemmel olabilmesi için, yukarıda belirlenen konuları içeren masonik kültür ve masonik felsefe ağırlıklı çalışmaların yanında, "masonik sanat" gözden uzak tutulmamalıdır. Bu nedenle, asıl mesleği veya merakı resim, heykel, müzik, edebiyat şiir,

sinema, tiyatro veya başka sanat dalı olan kardeşlerime ayrıca özel çağrım var; "Masonluk sembollerini, allegorilerini, öğretilerini, ilkelelerini, güzelliklerini ve duygularınızı sanatınızla nasıl ifade edersiniz?" Bugüne kadar masonik besteler ve operalar yapılmış, şarkılar ve marşlar söylenmiş, tiyatrolar oynanmış, şiirler ve öyküler yazılmıştır. Acaba, bunlara bizler de yenilerini katarak masonik sanatı zenginleştiremez miyiz? Toplumun yararına doğrudan veya dolaylı sunamaz mıyız?

Sevgili kardeşlerim,

Sizlere yukarıda sunduğum beşli demet aklıma gelen bazı konulardan oluştu; kendinizi bunlarla bağlamayınız. Geniş bir masonik düşünce panoraması içinde hangi konuyla ilgileniyorsanız, ona çalışınız. Masonik fikir, kültür ve sanat konusunda aklınıza gelen tüm araştırmaları yapınız ve mutlaka üretiniz. Okuduğunuz yabancı dil masonik kitapları bütün veya özet hâlinde Türkçeye kazandırarak kardeşlerinizle cömertçe paylaşınız; konu derlemeleri ve kaynak taramaları yapınız; ama bilginizin daha da çoğalabilmesi için ürettiklerinizi, az da olsa, kardeşlerinizle bölüşünüz...

Eğer, yapacağınız çalışmaların ürünlerini 31 Mayıs 1999 tarihine kadar Büyük Sekreterliğimize iletirseniz, bizler de tatil süresinde çalışarak, derli toplu ve düzenli bir şekilde tüm kardeşlerimizin yararına sunarız. Hepinize kolay gelsin...

Bu fırsatla kardeşçe sevgilerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Tanju KORAY

Büyük Hatip

BİLİNEN EN ESKİ MASONİK KURULUŞ İSKOÇYA ROYAL ORDER

Tamer AYAN

Giriş

Royal Order of Scotland veya yazara göre yakıştırılan adıyla, **İskoçya Royal Order**, Nizamî Masonlukta **Hürmasonluk Ötesi** (*Beyond the Craft*) kuruluşların en eskisi ve en ilginçidir. Metinde İskoçya Royal Order yerine kısaltılmış olarak sadece Order denilmiştir. Order'ın hem oluşum yeri, hem güncel merkezi İskoçya'dır. Order'ın tarzı İskoç geleneğine özgüdür. **Craft Hürmasonluk** (Sembolik Masonluk) ötesinde en eski spekülâtif masonik kuruluş olduğu tarihsel belgelidir. Order, varlığını İskoçya'dan başka, başta İngiltere, ABD, Kanada olmak üzere, özellikle İngilizce konuşulan ülkelerde günümüzde de sürdürmektedir. Order'a üyelik değerli bir imtiyazdır. Order'ın ilginçliği, günümüz üç dereceli Craft Hürmasonluğun en önemli köklerinden **St. John Masonluğu** (Kudüs yöresinde Haçlı Seferleri kaynaklı olarak Müjdecî Yahya'nın ve Aziz Vaftizci Yahya'nın meslekî pirlıklarına odaklanan hristiyanî masonluk) ile aynı yöresel ve geleneksel temadan esinlenen Şövalye Masonluk arasındaki ilişkiyi yansıtan kurum olmasıdır. Nitekim, Masonluğu etkileyen iki Şövalyelik tarikatı olan Tampliyeler ve Hospitaliyeler'den birinin piri Müjdecî Yahya (*St. John Evangelist veya İncil yazarı Yuhanna*), diğərinin Vaftizci

Yahya (*St. John Baptist*)'dır. **Royal Order of Scotland**, Şövalye Masonluk (Chivalric Masonry) kapsamında, haçlı savaşlarını takiben İbranî inancı geleneğinden hristiyanî inanca doğru yön ve tarz değişti-ren Masonluk içindeki bu devrim niteliğinde önemli inançsal değişimin somut örneğidir.

Order'ın diğer ilginç yönü, aslında siyasal endişeler ve sebeplerle, Royal Arch dışında, Yüksek Derecelere alerjisi olan İngiltere için bile çok gözde olmasıdır. İngiltere'deki konumu itibariyle, Skoç Masonluğu tarzında Fransa'da geliştirilen iki yüksek derecenin İngiliz Craft Hürmasonluk kriterlerine göre işlenmesinden oluşan Craft Hürmasonlukta Üstad Mason olunduktan sonra girilebilen, yani Sembolik Masonluk üstü veya ötesi Şövalye Masonluk sistemine ilişkin bir Order; hattâ aslında, bir Rit'tir. Bu itibarla İskoçya Royal Order, Skoç Masonluğu artı İngiliz masonluğu ortak eklektik karakterinde gelişmiş karizmatik bir masonik yüksek derece kurumudur. Buna bağlı olarak, İngiliz Masonluk Sistemi'nde yüksek derecelerin var olduğunun somut bir göstergesidir.

Gerçekten Order, İngiltere'deki yüksek derece olgusunun iki önemli taşıyıcısından biri ve hattâ daha önemlisidir. Öteki tanık Royal Arch Masonluğu'dur. İngiltere'deki Craft Hürmasonluk ötesi masonik yüksek derece kurumlarının en eskisi olarak, 18.yy'da Londra'da tesis edilen ve aslında Rit karakterinde Order'ın, klâsik Rit'lere göre en belirgin ayrıcalığı, merkezî yönetim biriminin adının Büyük Loca olması ve baş yöneticisinin Büyük Üstad sıfatını taşımasıdır. Ancak, Order'ın merkezî yönetim birimi, adı Büyük Loca olmasına rağmen, otorite statüsü yönünden bir obediyan değil; tipik bir juridiksyondur. Order, bu gustosu ile, dışı St.John tarzı Craft Hürmasonluk ve içi Şövalye Masonluk tarzı bir eklektik masonik modeldir. Çünkü Order, Şövalye Ramsay'in 1736/37 nutuklarından sadece dört yıl sonra Skoç Masonluğu yüksek derecesi tarzında; ama, İngiliz usûlünde tesis edilmiştir. Order'ın her iki derecesi de İskoçya'daki kadim şövalyelik tarikatlarına dayanır ve Masonluğu **Şövalye Ramsay Teorisi**'ne uygun olarak **şövalyelik gustosuna** bağlar. Bu itibarla Order'ın her iki derecesi, hem Masonluk - Şövalyelik ilişkisi bakımından hem yüksek dereceler bazındaki - Skoç nosyonu yönünden, Şövalye Ramsay'in nutkunun İngiltere'de bile yüksek derecelerin cazibesi açısından ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi, örgütün özgün Royal Order of Scotland adı, yazar tarafından İskoçya Royal Order olarak benimsenmiştir. Scotland'ın İskoçya olduğunda herkes hemfikir; ama, diğer ikisi tartışılabilir. Meselâ ilk kavram Royal'dır; bu kelimenin tabii ki "**krali**" veya "**şâhane**" olarak alınması mümkünmüş gibi görünse de, yazara gö-

re yeterli veya doyurucu değildir. Royal şeklinde aynen alınarak, masonik terminoloji zenginliğinin arttırılması yararlı olur; aynı, **Royal Arch** gibi! İkinci kavram Order'dır; bu kelimenin karşılığının Nizam olarak kullanılması eğilimi vardır. Oysa, yazara göre. Order eşittir Nizam değildir. **Order**'a, olsa olsa, tarikat denilebilir; nitekim, işlev itibarı ile de kısmen öyledir; Şövalyelik tarikatı veya masonik tarikat gibi! Ama, yazar, dinsel terminolojiye özgü tarikat kelimesini masonik terminolojiye aktarmayı yararlı bulmadığı gibi; aslında hristiyanî bir Masonik Order'ın tam anlamıyla dilimizdeki tarikat kavramına eşdeğer olmadığını düşünür. Yazar, bu gerekçe ile, kavramı aynen Order şeklinde kullanarak Türkçe masonik terminolojiyi zenginleştirmeyi tercih etmiştir. Aynı mason veya rit kelimelerinin yerine Türkçesinin alınmaması; mason ve rit kelimelerinin aynen kullanılması gibi! Özetle, yazar da Royal ve Order kelimelerini aynen benimseyerek, **İskoçya Royal Order**: veya bu metinde olduğu gibi kısaca **Order** demeyi tercih etmiştir.

Tarihçe

İskoçya Royal Order'ın tarihçesine ilişkin ilk açıklamalar Yorkshire Bölge Büyük Locası'nın Bölge Büyük Üstadı Fox-Thomas tarafından özet olarak yapılmıştır. Bu kısa bilgileri izleyen diğer veriler Gould'un **History of Freemasonry** adlı ünlü yayınında ve Murray Leon'un **History of the Lodge of Edinburg (Mary's Chapel)** adlı yayınında yer alır. Mackey'in **Ars Quatuor Coronatorum**'a 1909 yılında ve Draffen'in 1949 yılında yazmış oldukları notlar Order'a ilişkin kısa bilgiler niteliğindedir. Daha sonraki dönemde, Lindsay'in 1971'de yazdığı **The Royal Order of Scotland** kitabıyla Order'ın 1839'a kadar; Draffen'in 1977'de yazdığı kitabı ile günümüze kadar tarihsel gelişim süreci incelenmiştir.

İskoçya Royal Order'ın tarihçesi, **Oluşum, Diriliş ve Kuruluş** olarak üç aşamada izlenebilir.

Oluşum Tarihçesi:

İskoçya Royal Order, 14.yy'ın başında İskoçya'da kral **I. Robert Bruce** (1274-1329) tarafında tesis edilmiştir. Bruce, köklü bir şövalye ailesine mensuptur. Soyatası Şövalye Robert de Bruce aslen Normandiya-Bruis'lidir; Fatih 1. William'la birlikte İskoçya'ya gelmiş, savaflara katılmış, yararlıklar göstermiş ve kendisine Yorkshire'da araziler ve imtiyazlar verilmiştir. Bu aileden gelen 6. Robert, İskoçya kralı III. Alexander'ın 1292 yılında ölümü üzerine, taht üzerinde hak iddia eden 13 kişiden biridir. Ancak, hakemlik yapan İngiltere kralı I. Edward'ın tahtı John de Balliol'a vermesi üzerine, Bruce ailesi ile İngiliz haneda-

nının arası açılır. Zaten, bu sırada İskoçya'yı bağımsızlığına kavuştur-
ma eylemleri doruğa çıkmıştır. İskoçya tahtının vârisi, 6. Robert'in
hastalıklı oğlu 7. Robert değil, torunu 8. Robert olur ve 1306'da kendini
I. Robert adı ile İskoçya kralı ilân eder. İskoçya Royal Order'ın kurucu-
su kral I. Robert Bruce böylece tarih sahnesine çıkar. Burada konuya
bir virgül konularak, önemi nedeniyle, olayın diğer bir önemli cephesi-
nin hatırlanması gerekir.

Aslında, İskoçların İngilizlere karşı başlattığı direnişe önderlik eden
kahramanın adı, **Cesur Yürek** (*Brave Heart*) filmine de konu olan,
Sir **William Wallace** (1270-1305)'dir. İskoçya'yı işgal eden İngiliz
kralı I. Edward'a karşı 1297 yılında kurduğu 40 kişilik çete ile ayakla-
narak direnişi başlatır. Derme çatma bir gönüllü ordusu ile Temmuz
1297'de Stirling'te savaştığı düzenli İngiliz ordusuna karşı kazandığı
zaferle İskoç topraklarının büyük bir kısmını İngiliz egemenliğinden
kurtarır. Nitekim, İngilizlere karşı Roslin'de 1303 yılında ikinci bir
zarfer kazanmasına, daha sonra sözü edilecek, St.Clair komutasında-
ki Tampliye şövalyeleri yardımcı olacaktır. Wallace'a, kral John de
Balliol tarafından Sir unvanı verilir ve kral naibi olarak İskoçyayı yö-
netmeye başlar. Ancak, soylular ve Bruce ailesi kendisine cephe alır. I.
Edward'ın yeniden İskoçya'yı işgale gönderdiği güçlü İngiliz ordusu
karşısında tutunamaz ve dâvâya ihânet eden İskoç soylularının cephe
değiştirmesiyle Temmuz 1298 Falkirk Savaşı'nda bozguna uğrar. Ye-
nilgi nedeniyle askerî ünü zedelediğinden nâiplik görevinden ayrılır.
Yerini, zaten böylesi bir fırsat bekleyen 8. Robert Bruce alır. Wallace
güçsüz kalmasına rağmen İngilizleri hırpalamayı ümitsizce yedi yıl
efsanevî şekilde sürdürür. Böylece İskoçların gözünde ulusal kahra-
man olur. Ancak, 1305 yılında Glaskow'da yakalanarak Londra'ya gö-
türülür ve krala ihânet suçu ile 5 Ağustos 1305'de büyük eziyet çektiri-
lerek feci şekilde idam edilir.

İşte bu olaydan yaklaşık bir yıl sonra, 25 Mart 1306'da, 8. Robert ken-
disini I. Robert (1306-29) adıyla İskoçya kralı ilân eder ve İngilizlere
karşı ayaklanmayı tırmandırır. Bruce'un kendisine krallık yolunu aç-
makta kullandığı yöntem aslında kanlı bir cinayet olmasına rağmen,
daha sonra Tampliyelerle olan dostluğunda işe yarayacaktır. Bruce,
krallıktaki tek rakibi aşırı dindar Katolik John Comyn'i aralarında çı-
kan münakaşa üzerine Dumfries-Grey Friars kilisesinde 10 Şubat
1306 günü boğazlar. Bruce, kilise gibi kutsal bir mekânda işlediği bu
cinayet nedeniyle Papa tarafından aforoz edilir. Olay Tampliyelerin
Papa tarafından tenkil ve imhâ hareketinden yaklaşık iki yıl önce
meydana gelir. Aforozun asıl sebebi, Bruce'un İskoç krallığını, ataları
olan Keltlerin gelenek, görenek, töre ve inanç sistemi paralelinde, Ro-
ma Katolik kilisesinin egemenliği dışında, kurmak arzusudur. Tabii,
böyle bir düşünce Papa'nın işine gelmez. Bu sırada Bruce'ın işlediği ci-

nayet de aforoz işlemini kolaylaştırır. Diğer taraftan, Papa'nın Tampliyelere tenkil amacıyla yaptığı suçlamaların en ağırı, Bruce benzer şekilde, hristiyanlıktan uzaklaşmış olduklarıdır. Bu bakımdan Papa'nın hem Robert Bruce'a hem Tampliyelere olumsuz bakışının keşişme noktası: her ikisinin de hristiyanlıktan daha doğrusu Roma Katolik Kilisesi egemenliğinden çıkmaları tehlikesidir. İşte bu nedene bağlı olarak, Papa'ya karşı ortak tavır veya Roma Katolik kilisesinin karşısında olmak ortak paydası, İskoç kralı Robert Bruce ile Tampliyeler arasındaki yakın ilişkinin ve dayanışmanın temeli olmuştur. İskoçya'daki Masonluğun, daha sonra **Skoç** (*Scots, Ecossais*) tarzı şeklinde gelişmesi de, işte bu **mason-şövalye** dayanışmasından kaynaklanır.

Bu ön bilgilerden sonra, inceleme konusu İskoçya Royal Order'ın oluşum öyküsüne geçilebilir.

Robert Bruce komutasındaki İskoç ordusu ile İngiliz ordusu 1314 yılı yazının (24 Haziran veya eski takvimle 4 Haziran) St. John (Vaftizci Yahya) günü Bannockburn'da karşılaşır. Savaşta otuzbin kişilik İskoç ordusu, yüzbin kişilik İngiliz ordusunu yenerek büyük zafer kazanır. Bannockburn Zaferi'ni takiben İskoçya bağımsızlığına kavuşur. Zayıf İskoç ordusunun, güçlü İngiliz ordusunu yenmesinde gördükleri yardım etkili olur. İskoç ordusuna yardım edenler, genellikle 1307 tenkil hareketi ve de özellikle Büyük Üstadları Jacques de Molay'ın idamından sonra İskoçya'ya yerleşen Tampliye Şövalyeleri ile St. John Masonlarıdır. Savaşın İskoçların aleyhine döndüğü kritik bir anda, Büyük Üstad Sir William St. Clair komutasında yedek kuvvet olarak bekleyen İskoç Tampliyeleri ve masonlar savaşa girerek dengeyi İskoçların lehine döndürürler ve İngilizlerin büyük bozguna uğramasını sağlarlar.

Kral Robert Bruce, İskoç ordusuna savaşta yardım ederek savaşı ve İskoçya'nın bağımsızlığını kazanmasını sağlayan masonları, bu zaferin anısına kurduğu yeni sivil Şövalyelik Order'a alarak kendilerine şövalye pâyesi verir. Kurulan şeref örgütünün adı **İskoçya Royal Order** olur. Bu Order, aslında, kökü çok daha eskiye dayanan **Kilwinning H.R.D.M. (Heredom) Order** ve **St. Andre Devedikeni Order** (Order of St. Andrew of the Thistle)'in modifiye edilmiş yeni bir kompozisyonu veya reorganizasyonudur. **Royal Büyük Loca** olarak da tanımlanan Order'ın merkezi Kilwinning olur. Merkezin Kilwinning olarak belirlenmesinin nedeni, zaten İskoçya'nın kadim masonik tarzı St. John Masonluğunun merkezinin, yâni **Büyük Locası'nın**, Kilwinning'te olmasıdır. Bir anlamda yeni kurulan Order dereceleri ile St. John Masonluğu dereceleri aynı merkezden, tek bir Büyük Loca ve Büyük Üstad tarafından verilmeye başlanır. Ancak, 16. ve 17. yy'larda

İskoçya'da St. John Masonluğunun idâmesi zorlaşır ve yerini, 1736 yılında yeni bir Büyük Loca olarak ortaya çıkacak. Craft Hürmasonluk almaya başlar. Bu nedenle, geleneksel İskoç modeli sayılan St. John Masonluğunun en azından ilk üç derece ötesindeki karakterini ve karizmasını korumak amacıyla, İskoçya Royal Order'ın merkezi sonradan Edinburg'a nakledilir.

İskoçya Royal Order'ın derecelerinden birincisi olan Heredom'a adını veren Kilwinning, İskoç Masonluğunun kayıtları 1642 yılına kadar inen en eski ve en önemli merkezlerinden biridir. Kilwinning kuzeybatı İskoçya'da, Irving'in 5 km. kuzeyinde İrlanda Denizi kıyısında küçük bir köydür. Köy adını, St. Winnin'e ithafen 1140 yılında bir grup mason tarafından inşa edilen Kilwinning Manastırı'ndan almıştır. Manastırın yapımında Kudüs kaynaklı St. John Masonluğu tarzına bağlı operatif masonlar ve keşiş şövalye masonlar çalışmıştır. Bu bakımdan Kilwinning, en eskisi olmasa bile, İskoç Masonluğunun özgün kaynaklarından en önemlisidir. Kilwinning'in özelliği, St. John Masonluğunun merkezi olmasının ötesinde, İskoçya'ya hristiyanlığı sokan Keltlerin gelenek ve törelerini yansıttıkları hristiyanî ağırlıklı özel MASONLUK anlayışının odağı olmasıdır. Bu odaktan yansıyan Masonluğun özelliği, klâsik MASONLUKTAKİ pagan törenleri ve İsrailiyatın arındırılmış olması ve bu öğelerin yerini hristiyan inancının Kelt geleneği ile yoğrulmuş öğretisel temalarının almasıdır. Yukarıda değinildiği gibi Bruce'a Bannockburn Savaşı'nın kazanılmasında yardımcı olan masonlar Kilwinning merkezine bağlıdır. Hatta, Kilwinning Locası'nda 1630 yılında tekris edilen John Boswell'in ilk kabuledilmiş masonlardan olduğu söylenir. Şövalyelik tarikatları ile St. John Masonluğuna dayanan Skoç Masonluğunun büyük öncüsü İskoçya-Ayr asıllı Şövalye Andrew Ramsay 1736/37 tarihli ünlü nutkunda Kilwinning Locası'na önemle yer verir. Kilwinning Locası'na, daha sonraları, İskoçya Büyük Locası tarafından **En Eski Skoç Locası** veya **İskoçya Ana Locası** sıfatları takılacaktır.

Özetle, İskoçya Royal Order, geleneksel olarak 1314 yılında İskoçya Kralı Robert Bruce tarafından İskoçya-Kilwinning'te St. John Masonluğu ekolüne dâhil Skoç Masonları için tesis edilmiş bir sivil şövalye MASONLUK kurumudur. Bu olay bir anlamda, 12 (veya 18) Mart 1314'de son Büyük Üstad Jacques'de Molay'ın Paris'te ateşte yakılarak idam edilmesi ile imha edilen Tampliye Şövalye Order'ın, takriben üç ay sonra, 1314 Haziran'ında sivil bir şövalyelik tarikatı şeklinde İskoçya'da yeniden ihyası ve St. John Masonluğu ile bağdaştırılarak birleştirilmesidir.

İskoçya'nın özelliği, MASONLUKTA Tampilyeliğin içiçe haşırneşir olmasıdır. Bu iki örgüt arasındaki yakın ilişki analiz edildiğinde, kökü

12.yy'ın ortalarına kadar inen yakınlaşma ve birliktelikler görülür. Kudus'te kuruluşlarını takiben, yaklaşık 1130 tarihinden itibaren, Kutsal Topraklar'dan hemen tüm Avrupa'ya yayılan Tampliyelerin etkin ve yoğun oldukları ülkelerin arasında İngiltere ve İskoçya da vardır. Önemli bir Tampliye odağı olacak Rosslyn bölgesinin hâkimi St.Clair ailesinin Tampliyelerle olan doğrudan, daha doğrusu organik, ilişkisi, 12.yy. başlarında Birinci Haçlı Seferi'ni takiben Tampliyelerin kurucusu Şövalye Hugues de Payen'in St.Clair ailesinden Catherine ile evlenmesi ile başlar. Bu evlilik bağı ile, Tampliyelerin Kutsal Topraklar dışındaki, bugün mâbet (Temple) olarak bilinen ilk merkezi, İskoçya'da, Edinburg güneyinde, St. Clair arazisi üzerinde inşa edilir. Kilwinning'teki manastırın inşa edilmesi de aynı dönemde olur. Daha sonra, 14.yy'a gelinceye kadar aradan geçen 200 yılda, Tampliyeler bütün İskoçya'da mal mülk edinecek, çok zenginleşecek, toplumun saygın bireyleri arasına gireceklerdir. Benzer yayılım İngiltere için de geçerlidir. Meselâ, 1215 yılında yayınlanan ünlü *Magna Charta* bildirisini İngiltere kralı John'un yanında Tampliyelerin Londra Üstadı Aymeric de Saint Maur'un imzalaması, Tampliyelerin İngiltere'deki siyasal gücünü kanıtlar. Daha sonra Kral III. Henry ile Tampliyelerin arası açılınca, şövalyelerin gönlü ve desteği kendilerine daha sıcak davranan ve aralarında akrabalık bağı olan İskoçlara kayar. Böylece İskoçya, vatansız kalacak Tampliye şövalyeleri için bir melce ve âdetâ ikinci bir vatan olur.

Tampliyelerin 14. yy başında İskoçya'ya yoğunlaşmaları da şöyle gelişir: Tampliye şövalyelerine karşı Fransa kralı Güzel Philippe tarafından 1305'de başlatılan, 1307'de şiddetlenen ve Papa V. Clementhus tarafından 1308 yılında dinsel boyutta yaygınlaştırılan tenkil hareketinin imhaya dönüştüğünü sezen Büyük Üstad Jacques de Molay, hâiz olduğu yetkiyi ve bilgileri Auvergne bölgesi Tampliye ve Üstadı Pierre d'Aumat'a vererek İskoçya'ya kaçmasını sağlar. Üstad d'Aumont yanına aldığı Tampliye Şövalyeleri ile birlikte mason kılığına girerek 1307 yılında Fransa'nın La Rochelle limanından ayrılır ve İskoçya'nın Argyll bölgesinde Kintry Mull (veya Oa Mull) ve Firth of Forth limanlarına ulaşır. Bruada, bir yıl önce, 1306'da, kendisini İskoç kralı ilân eden Robert Bruce ve İskoçya Tampliye şövalyeleri ile buluşur. Tampliye ve İskoçlar arasında filî güç birliği, Papa ve yandaşlarına karşı: Kral Bruce, Fransa'dan gelen Tampliye ve St.Clair komutasındaki İskoç Tampliye tarafından kurulan ortak cephe ile böyle başlar. Papa'nın 1308'de Tampliye için yayınladığı cezalandırma fermanı, hem İngiltere ile İskoçya'nın savaş halinde olması nedeniyle oluşan toplumsal kaos hem de İskoçya, âdetâ Tampliye'nin ikinci vatanı olduğu için İskoçya'da işlerlik kazanamaz. İskoçya'daki Tampliye varlıklarını korurlar. Teorik olarak Fransa'da çökertilmiş olsalar bile İskoçya'da varlıklarını sürdürmeye devam ederler.

Rosslyn merkezi, aynı Kudüs gibi, Tampliyeler için kutsal bir mekân olur.

İskoçya-Argyll'da, Loch Awe (Awe Gölü) yakındaki Kilmartin kilisesinde bulunan 14.yy'a ait mezartaşları ve türbelerdeki Kılıç ve Kılıçla birlikte Gönve ve Çekiç şekilleri, bu bölgede **şövalye-mason** nitelikli Tampliyelerin yaşamış olduğunun en somut göstergesidir. Böylece, İkinci (Zorobabel) mâbedi inşası sırasında telâffuz edilen "*bir elinde Mala, diğer elinde Kılıç*" sloganı, Şövalye Mason kimliği ile 14.yy başında, hattâ 1286'da, İskoçya'da fiilen ortaya çıkmıştır. İskoçya'daki Tampliye yerleşimi 16.yy'ın başına kadar 520 noktaya yayılacaktır.

Fransa'yı terk eden Tampliye gemilerinin hareket ettiği La Rochelle limanı, Atlantik kıyısında ulaşılması çok zor ama savunulması kolay Tampliye üssü; hattâ Tampliye bölgesi başkentidir. Tampliyelerin ilişkide bulundukları Kutsal Topraklar ulaşımı için neden Akdeniz kıyısında veya başka yerde bir liman değil de çok sapa kalan La Rochelle'i seçtikleri merak konusu olmuş; sonunda, amaçlarının İngiltere veya Kutsal Topraklara gitmenin ötesinde Amerika'ya ulaşmak olduğu şeklinde spekülâsyon yapılmıştır. Tampliyeler Amerika'ya gitmişler midir? Bazı kanıtlara göre "Evet" denilebilir. Biraz ileride değinilecek Rosslyn Şapeli bulgularının ötesinde, bâzı ifâdeler ve olgular bu konuyu aydınlatır. Meselâ, Tampliye Jean de Chalon'un olayın bizzat şahiti olarak yazdığına göre: "*12 Ekim 1307 Perşembe gece yarısında hemen önce, Paris Mâbedi'nden yüklenen üç araba, Gérard de Villiers ve Hugue de Chalons komutasında elli süvarinin muhafızlığında yola çıkar. Arabalara gizlenen sandıklarda Hugo ve Pairaud tarafından saklanan Tampliye Hazinesi vardır. Arabalar kıyıya ulaşır ve beklemekte olan onsekiz Tampliye gemisine yüklenerek denize açılır ve götürülür....*" "Acaba, nereye?" sorusunun şimdilik kesin cevabı yok; ama, spekülâsyonları vardır. Acaba, bir yüz yıl sonra, başka bir Tampliye Şövalyesi Orkney Baronu Herny Sinclair'in ulaşacağı **Nova Scotia**'ya mı? Yoksa, daha yakındaki İskoçya'da **Rosslyn Şapeli**'ne mi? İncelemeye değer!....

Tampliyelerin en büyük özelliği dünyanın en usta denizcileri olmaları ve en güçlü gemileri yapmalarıdır. Avrupa'da denize kıyısı olan donanması güçlü ülkeler arasında Tampliyeler çeşitli isimler altında yer almışlardır. Meselâ Tampliyelerin Portekiz'deki adı Hz. İsa Order (Order of Christ)'dir. Dünyada ilk defa Ümit Burnu'nun geçen ünlü kâşif ve denizci Vasco de Gama **Hz. İsa Şövalyesi**'dir. Gemilerinin yeklenlerine ve bayraklarına işlenen kırmızı renkli Tampliye Haçı mirası olarak Order'ın sembolüdür. Ünlü denizbilimci ve haritacı Prens Henry, **Hz.İsa Order**'ın Büyük Üstadıdır. Diğer taraftan, Amerika kıtasına ilk ulaşan Cristopher Colombus, Order'ın Önceki Büyük Üs-

tadının kızıyla evli olduğundan kayınpederinin haritalarını ve denizcilik notlarını incelemek imkânını bulmuştur. Tampliyeler Portekiz'de olduğu gibi, İberik yarımadasının diğer büyük ülkesi İspanya'da **Montesa Aragones Order** adıyla varlıklarını korumuşlar; denizcilik ve haritacılık etkinliklerini üstlenmişlerdir. Meselâ, Palos limanından batıya gitmek üzere 3 Ağustos 1492 tarihinde okyanusa açılan Colombus'un sancak gemisi Santa Maria'da Tampliye Haçı bulunan bayrak çekilmiş olması ilginçtir. İşin diğer bir ilginç yönü, keşif gezisinin sanıldığı gibi kraliçe İzabella'nın bozdurduğu mücevherlerinden sağlanan para ile yapılmaması; giderlerin finansmanını aralarında da musevilerin ve diğer heretiklerin bulunduğu zenginlerden ibâret bir mistik konsorsiyum tarafından sağlanmasıdır. Acaba, bu mistik konsorsiyumun amacı neydi? Tampliye hazinesinin geri gelmesi mi; yoksa, yeni kıtanın zenginliklerine kavuşmak mı? Acaba, bu sebeple gezinin finansmanını sağlayan konsorsiyum ile İspanya krallığı arasında bir çıkar çatışması yok muydu? Nitekim, Colombus'un gemilerinin limandan ayrılmasından hemen birkaç saat sonra tüm musevilerin derhal İspanya'yı terke zorlanması -hatta bir bölümünün Türk gemileri tarafından kurtarılması- acaba sadece bir tesadüf müdür? Bu soruların analizi masonik açıdan da ilginç olmakla birlikte işlenen konunun dışında kalır.

İskoçya'nın Tampliyeler için güvenli bir yaşam alanı olduğu gerçekten doğrudur. Meselâ, 1314 yılında, kral Bruce tarafından Tampliye mülklerinin Hospitaliyelere devredilmesi hakkında, herhalde Papa'ya şirin görünmek için, bir göstermelik karar alınmış olsa bile, fiilen uygulamaya konulmamıştır. Hattâ, Tampliye mülkleri -Hospitaliyelerin eline geçmesini önlemek için- Tampliye sempatizanı ve müttefiki İskoç soyluların üzerine geçirilerek kurtarılmıştır. Böylece, Tampliyelerin İskoçya'daki mülkleri korunarak varlıkları çok güçlü ve sağlam şekilde tam dört yüz yıl sürdürülür. Tampliyelerin İskoçya'da kurduğu **St. Andre Şövalyeleri Tarikatı**, Avrupa'daki diğer benzerleri gibi, bu hareketin gizli ve değişik isimler altında süregittiğinin bir kanıtıdır. Hatta, 16. yy'da John Knox tarafından İskoçya'da Roma-Katolik dinine karşı girişilen Presbiteryen din reformunu destekleyenlerin başında dönemin İskoçya'nın Tampliye Büyük Üstadı Sir James Sandilands yer almıştır.

İskoçya'da Tampliye-Mason birlikteliğinin en önemli bir kanıtı, Edinburg'un 10 km güneyinde, eski Tampliye merkezi Balantrodach'tan 15 km uzaklıktaki, Midlothian'daki Rosslyn köyünde bulunan kale ve şapeldir. Bölgede ve kalede özellikle 1312 yılından sonra St. Clairs Baronlarının himâyesi altında Tampliyeler yaşamışlardır. Kale 1650 yılında General Monk tarafından tahrip edilmiş olduğundan harâbe hâlinindedir. Diğer adı St. Matthew Kilisesi olan şapel pek zarar görme-

miştir. Şapel İskoçya hattâ Avrupa'da döneminin en asil ve en ünlü kişisi sayılan Sir William St. Clair tarafından 1446-48 yıllarında inşa ettirilmiştir. Yapımda masonlar ve Rozikrusiyenler görev almıştır. Eserin baş mimarlığını üstlenen Tampliye Büyük Üstadı Sir William St. Clair tarafından mimarî ve taş işçiliği için Avrupa'nın her yerinden gezgin mason sanatkârları getirilmiş; şapelin hemen yanındaki Rolsine (Rosslyn) yerleşimine yeni evler kurulmuş ve loca açılmıştır. Ücretler Üstad Mason için yılda, 40 diğerleri için 10 Pound gibi, dönem için çok yüksek düzeyde tutulmuştur. Şapelin yapımında kullanılan ahşaplar için gerekli keresteler Baltık kıyısından ithal edilmiştir.

Rosslyn Şapeli'nin plân, geometrik boyutlar ve oranlar yönünden Kudüs Mâbedleri model alınarak inşa edilmiş olduğu ileri sürülür. Şapel, plân ve dekorasyon özelliği olarak özgündür. İskoçya'da ve hattâ Avrupa'da ikinci bir örneği yoktur. Şapele özellikle Herod Mâbedi ambiyanı çok güzel bir şekilde yansıtılmış ve her tarafı masonik sembollerle bezenmiştir. Sembollerin arasında, duvarlara ve kemerlere işlenmiş olan Hiram ve katilini başlarının kabartmaları bir tekris töreni kabartması ve kemerlerdeki kilittaşları ile pergel sayılabilir.

Şapelin, Mısır, İbranî, Gotik, Norman, Kelt, İskandinav, Tampliye ve Masonik kültürlerinin mimarî özelliklerini taşır şekilde belirgin olarak pagan üslûbunda inşa edilmesinin ve çok zengin taş işleme örneklerini içermesinin yanında; en ilginç yönlerinden biri de, sütunların üzerindeki çeşitli bitki figürlerinin arasında kaktüs ve mısır motiflerinin işlenmiş olmasıdır. Şapel, Colombus'un Amerika'yı keşfinden yaklaşık elli yıl önce inşa edilmiştir. Bu yıllarda, Avrupa'da Amerika kökenli mısır henüz bilinmemektedir. Bu nedenle, mısır motiflerinin Colombus'tan çok daha önce güçlü gemileriyle Amerika kıtasına ulaşmayı başarmış olan Tampliyelerin mirası olduğu savı ileri sürülmektedir.

Şapel içinde pagan süslemeler o kadar çoktur ki, rahip William Koncks, 1589 yılında yaptığı Rosslyn Baronu'nun vaftiz töreni ile ilgili anılarında: "*şapelin pagan idolleri ile dolu olduğu için kutsal tören yapılmaya uygun bir yer olmadığından*" yakınmıştır. 31 Ağustos 1592 tarihinde, Rosslyn Baronu Oliver St. Clair'e yapılan baskı sonunda şapeldeki pagan türü altar tahrip edilmiş; 1650 İç Savaşında Şapel General Monk komutasındaki Cromwell güçlerinin atları için ahır olarak kullanılmış; 11 Aralık 1688'de Protestan Orange Hanedanı'ndan Hollandalı William'ın İngiltere'ye gelerek katolik kral II. Charles'ı yenmesi üzerine Rosslyn köylüleri tarafından şapel işgal edilerek güzel taş oyma işleri put oldukları gerekçesi ile tahrip edilmiştir. Bütün bu tecavüzler, şapeldeki masonik eserlerin fanatik Hristiyanların tahammül edemeyecekleri kadar farklı ve güzel olduklarının; bu itibar-

la, muhtemelen de değişik ülkeler, farklı inançlar ve kültürlerden gelen mason sanatkarlar tarafından yapılmış olduklarının kanıtlarıdır.

Şapelin masonik olarak yorumlanan özelliklerine gelince: mevcut on-dört adet sütunun yerleşimi, doğudaki sekiz adedi, **B.** ve **J.** Sütunları dahil olmak üzere şekil ve oran yönünden tipik **Triple Tau** teşkil edecek planda düzenlenmiştir. **Triple Tau**, Royal Arch Masonluğunun önemli sembolüdür. Şekil olarak, "**H**" harfi ortasına "**T**" harfi montajından meydana gelen **T.H.** harflerinin anlamı *Templum Hierosolymicum* (Kudüs Mâbedi) olduğu kadar; aynı zamanda, *Clavis ad Theosaurum* (Hazine Anahtarı) anlamına gelmektedir. Bu ifade şapel için, "acaba hangi hazine?" sorusunu akla getirmektedir! Yoksa, Tampliye Hazinesini mi? Royal Arch Masonluğunun bir diğer önemli sembolü, içiçe kucaklaşan iki üçgenden oluşan **Mührü Süleyman** olup; bijunun alt kısmında *Nil nisi clavis deest* (Anahtardan başka birşey istemiyor) dövizini yazılıdır. Şapelin içindeki sütunların diziliminde sanal **Mührü Süleyman** türemekte ve hemen üstündeki kemerin ortasında **Kilit-taşı** ile ilginç bir Royal Arch kompozisyonu oluşturmaktadır. Mührü Süleyman'ın Kilittaşının izdüşümüne göre merkezi, Kudüs mabedi'nde Kutsalların Kutsal bölümünde Ahid Sandığı'nın konulduğu nokta ile özdeşleştirilmektedir. Yapılan spekülasyon, bu merkezin altında Tampliyeler tarafından kaçırılan kutsal eşyaların, yâni hazinenin gizlenmiş olduğudur. Bu sav daha açık ifade edilirse: Tampliyelerin Kudüs'te ilk dokuz yıllık ikametleri sırasında Süleyman Mâbedi altındaki gizli bölüm (Royal Arch)'de keşfedip, St. Bernard vasıtası ile Avrupa'ya kaçırdıkları Tampliye Hazinesi'nin (Ahit sandığı, Kumran tomarlarının benzerleri, Graal Kupası, Melik Süleyman'ın Hazinesi), bu şapelin altına saklanmış olduğu varsayılmaktadır.

Tampliyelerle akrabalık bağı olan St. Clair ailesinin masonlukla doğrudan yönetsel ilişkisine gelince: masonların hâmisî sıfatıyla masonluğa somut yararları olan İskoç asıllı İngiltere kralı I. James Stuart (tekrisi 1601 yılında Scoon and Perth Locası)'nın, İskoçya operatif masonlarının ünlü Büyük Üstadı William Shaw'ın yerine, Rosslyn Baronlarını aile olarak İskoç masonlarının başına 1601 ve 1628 St. Clair beratları ile veraset tarzında Patron olarak tam yetkiyle atayarak masonluğu kralî kontrol ve intizam altına alması ile gerçekleşir. Rosslyn ve devamı Sinclair aileleri, birey olarak ve Rosslyn Şapeli olarak Rozikrusiyenlere ve masonluğa çok yardımcı olmuşlardır. Hattâ, Rosslyn ailesinin Masonluğa olan ilgisinin bir tarihsel bağı da üyesi oldukları Tampliyelere bağlanarak; Tampliyelikle Skoç Masonluğu arasındaki ilişki pekiştirilir. Nitekim, şapel kemerinin altına yirmi kadar Tampliye Şövalyesi Rosslyn Baronları tabutsuz olarak zırhları ile defnedilmiş ve daha sonra kemer harçla örülmüştür. İlginç bir

spekülasyon, bu kemerin daha önce masonların nafakalarının ödendiği Orta Hücre olduğu savıdır.

Rosslyn Şapeli'nde, ustasının yokluğunda çok güzel işlediği için kısıkanç ustası tarafından öldürülen چراغın yaptığı burmalı **Çırac Sütunu** ünlüdür. Bu sütun taş oymacılığının şahesi olarak İskandinav ve Kelt pagan kültürlerinde yaygın Yeşil Adam kültü ile ilgili **Yggdrasil Bilgi Ağacı** sembolizmasının, monoteizmde **Hayat Ağacı** adıyla revaç bulan özdeşidir. Yggdrasil, yeryüzünden gökyüzüne doğru uzanan efsanevi ağaç olup kökleri ejderhalar tarafından kemirilir. Ünlü İskandinav mitos kahramanı Odin, akluhikmetin sırlarını ve çok başlı Mimir adlı ejderhanın nasıl yaratıldığını öğrenebilmek için kendisini Bilgi Ağacı'nın dibinde kurban eder. Ancak, Tanrı tarafından kaynak sularında Yeşil Adam olarak ebediyen canlı kalması sağlanır. Rosslyn Şapeli'nde yer alan ve ağızlarından dekoratif bitkilerin çıktığı sayıları yüzden fazla taş oyma masklar, pagan folklorunda çok yaygın bir bereket kültü olan Yeşil Adam sembolüdür. Şapeldeki kemerleri, sütunları ve kaidelerini, girişleri süsleyen bitkiler o kadar değişik cinslerde ve detaylı işlenmiştir ki, adeta bir botanik bahçesi görüntüsü ortaya çıkmıştır. Çırac Sütunu içinde ünlü Graal kupası'nın saklanmış olduğu spekülasyonu nedeni ile taşın içinde madeni bir şey olup olmadığı metal dedektörle tespiti çalışılmış; kesin sonuç alınmaması üzerine X-Işınları ile irdeleme girişimine günümüzdeki Rosslyn Lordu izin vermemiştir.

Rosslyn Şapeli'ndeki diğer ilginç bir taş oyma figür, güney duvarında **Yedi Büyük Günah** panosunda yer alan, elinde kalp tutan melek kompozisyonudur. Meleğin elindeki kalp, 1329 yılında ölen Robert Bruce'un kalbini simgeler. Robert Bruce'un gövdesi Dunfermline Manastırı'na gömülmesine rağmen, vasiyeti üzerine kalbi Kudüs'teki Kutsal Mezar Kilisesi'ne gömülmek üzere gümüş muhafaza içinde, William St. Clair, Sir James Douglas ve Sir Robert Logan adlı üç soylu İskoç şövalyesi tarafından yola çıkarılır. Ancak, Kudüs'e ulaşamaz. Çünkü, güzergâhlarındaki Güney İspanya-Teba'ya Mağribilerle yapılan bir çatışma sırasında, St. Clair ve Douglas hayatlarını kaybeder; Logan ağır yaralı kurtulur. Gümüş muhafaza, Mağribilerin eline geçer, Şövalyelerin kahramanlıklarına hayran kalan müslüman Mağribiler, tedavi ettikleri Logan'ı bırakır; arkadaşlarının cesetleri ve gümüş muhafaza ile birlikte İskoçya'ya dönmesini sağlarlar. William St. Clair, 1484 yılında Rosslyn Şapeli'ne gömülür. Robert Bruce'un anavatını İskoçya'ya geri getirilen kalbi Melrose Manastırı'na gömülür. Son zamanlarda, restorasyon kazıları sırasında ortaya çıkan kalp yine aynı yere gömülmüştür. Elinde kalp tutan melek kompozisyonu, şapelin inşası sırasında Bruce'un sembolik kalbi olarak Robert Bruce'un hatırasına hürmeten yapılmıştır.

Ozetle: Rosslyn, İskoçya'daki Şövalye Mason varlığının ve Skoç Masonluğunun en eski ve önemli kanıtlarından biri olduğu gibi; mimari üslup olarak da asla yerel olmadığı, bu dönemin dünyaya açılan bir evrensel masonik penceresi olduğu ifade edilebilir.

İskoçya kralı Robert Bruce ve Fransa kralı IV. Charles arasındaki askerî işbirliği kapsamında, Fransa'ya gönderilen İskoç askerî güçleri, daha sonraki yıllarda Skoç Masonluğunun kurulmasında çok önemli rol oynayacağı için bu konunun üzerinde özellikle durulması gerekir. 1424 Verneuil Savaşı'nda Fransız ordusunda bulunan İskoç askerleri cesaretleri ve kahramanlıkları nedeniyle büyük takdir kazanır. Fransa kralı VII. Charles 1445 yılında orduyu modernleştirme faaliyeti sürecinde özel imtiyazlı bir **İskoç Jandarma Alayı** (Compagnie des Gendarmes Ecossaise) kurar. İskoç askerî gücü katıldığı savaşlarda yararlıklar sağlar ve kralın gözünde daha da büyüyerek güven verir. Nitekim, kral kişisel korunmasını da İskoçlara emanet ederek, 1447 yılında seçtiği 77 kişiden oluşan özel time **Kralın Korumaları** ve 25 kişiden oluşan çok özel time **Kralın Yakın Korumaları**; veya krala yakın olmak gibi özel imtiyazı olan bu iki birliğe **İskoç Muhafızları** (Scots Guard) adı verilir. İskoç muhafız subayları, daha sonra İskoçya'ya da aktarılan, **St. Michael Order**'ı kurarlar. Order 33 üyeden oluşmaktadır. Tampliye şövalyeliği modeline göre eğitilen ve yetiştirilen, hatta bu nedenle **neo-Tampliyeler** olarak nitelendirilen, bu özel birliğin, Masonluğa büyük katkısı olmuştur. En önemlisi, İskoç Muhafızlarının, 1688 yılında Paris'te ilk kurulacak askerî Skoç Masonluğu locasının nüvesini oluşturmalarıdır. Ayrıca, İrlanda-Wlash Piyade Alayı içinde 1689 yılında ilk Skoç Locası **La Parfaite Egalité** kurulmuştur. Zamanla, Fransa'da sığınmacı olarak yaşayan Stuartçı Skoç hanedanının da muhafızları olan bu askerî güç ünlü İskoç soylularından oluşturulmuştur. Ayrıca bu seçkin birliğe subay veren İskoç soylularının önemli bir bölümünün İskoçya Masonluğu veya özellikle Skoç Masonluğu faaliyeti ile üst düzey görevli olarak yakın ilişki içinde olduklarını vurgulamak gerekir. Meselâ, 1641 yılında tekris olan Royal Society kurucu başkanı ünlü **General sir Robert Maroy** bile daha önce bu birlikte komutanlık yapmıştır.

Ozetle, İskoçya Royal Order 1314 yılında İskoçya'da kral Robert Bruce tarafından oluşturulmuştur. Ancak daha sonraki dört yüz yılı aşkın süre içinde ne olduğu karanlıktır.

Order'ın oluşum konusunu kapatmadan önce, Randolpf Hay'ın Order'ın gerçek kuruluş lejandı olarak sözünü ettiği çok ilginç bir alternatif oluşum öyküsünü özetlemek yararlı olur:

"Süleyman Mabedi'nin altında değerli kutsal eşyaların saklandığı Gizli Kubbe (Royal Arch) varmış. Burada, Elkena'nın oğlu ve kâhin

Adoniram tarafından yapılan Melik Süleyman'ın portresi de saklıymış. Bu gizli kubbe, varlığı anlaşıp ortaya çıkmadan tâ Herod zamanına kadar gelmiş. Gizli kubbenin yerine ve nasıl ulaşılabileceğine dair gizli bilgiler sır olarak Elkena soyu tarafından saklanmaktaymış. Makabiler isyanı sırasında ülkelerinden kaçarak göçmen olarak önce İspanya'ya ve daha sonra İskoçya'ya yerleşenlerin arasında Elkena soyundan gelen Aholiab da varmış. Bu sırada, daha sonra Dun Edwin'e izâfeten Edinburg şehri yeni kurulmakta olduğundan inşaat faaliyeti hızla devam etmekteymiş. Aholiab burada mason olarak işe başlamış ve mimarîdeki üstün yeteneği ve çalışkanlığı ile mesleğinin doruğuna yükselmiş. Hz. Süleyman'ın portresini Kudüs'ten getirmek ve Edinburg'daki meslek merkezine kutsal bir sembol olarak koymak ülküsünü ömrü vefâ etmediğinden yerine getirememiş. Ancak, ölümünden önce seçtiği seçkin masonlar için **Royal Order** adı ile bir kuruluş oluşturmuş ve konuya ilişkin sırları aktarmış. Böylece, Edinburg masonları arasında Royal Order üyesi ayrı bir seçkin grup meydana gelmiş. İskoçya, bir zaman sonra Romalılar tarafından işgal edilmiş. Edinburg'da kanlı savaşlar olmuş, şehri savunanların arasında bulunan Royal Order üyelerinin çoğunluğu ölmüş; geriye kalanlar uzlaşarak şehri teslim etmişler ve Roma egemenliğini tanıyarak canlarını kurtarmışlar. Edinburg'un Pontius Pilate Praetorianları denilen sağ kalan Royal Order üyeleri Kudüs'e gitmişler, hatta Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesi olayını görmüşler ve Hz. Süleyman'ın portresi ile Mâbed'in mavi renkli kapı perdesini alarak Edinburg'a dönmüşler. Daha sonra yazılan bazı belgelerde, portrenin daha sonra Order'ın toplanacağı St. David Locası'nda kardeşler tarafından saklanıp korunduğu belirtilmiştir. Mavi perde, Edinburg'da sancak haline getirilmiş; özellikle Birinci Haçlı Seferi olmak üzere, çoğu savaşlarda kullanılmıştır. Böylece, Hristiyanî bir nitelik kazanan Order'ın bu özelliği ritüelik temalarına da yansımış ve gerek Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesi ve gerekse Bannockburn savaşının hemen öncesinde İskoç azizi ve kahramanı Inchaffry Abbot'un ellerinden çarmıha gerilmesi lejanlarından dramatik öğretiler olarak yararlanılmıştır."

Diriliş Tarihçesi

İskoçya Royal Order'ın dirilişi 18. yy ortalarında Fransa-Arras'ta olur. Konunun anlaşılması için biraz öncesine, **Skoç Masonluğunun** önderi **Şövalye Ramsay**'ın ünlü 1736/37 nutuklarına kadar geriye gitmek gerekir. **Ramsay**'ın Masonluğu 1286 yılından itibaren Kilwinning merkezi ile şövalyeliğe bağlayan nutuklarından hemen birkaç yıl sonra, 1738 yılında, da bizzat **Ramsay** ya da adı kullanılarak yandaşları tarafından Fransa'da ilk masonik Rit kurulur. Masonluk tarihinde yüksek derecelerin (Hauts Grades) ilk olarak verilmeye başlandığı

bu Rit'in adı, ya kurucusuna göre Ramsay Riti, ya kurulduğu yere göre **Bouillon Riti**, ya **Eski Skoç Riti** veya bu incelemenin konusuyla çok yakından ilgili olarak **Kilwinning Heredom Riti** veya **Order**'dir. Kilwinning Heredom Riti'nde ilk üç derecenin üzerinde ilk defa verilmeye başlanan Yüksek dereceler: 4° Ekose veya Skoçyalı veya Skoç Üstadı (Eccossais-Scoks Master), 5° Müptedî veya Acemi (Novice) ve 6° Mâbed Şövalyesi (Chevalier de Templier)'dir. Böylece, 1738 tarihi itibarı ile Fransa'da, Skoç kökenli **Kilwinning Heredom Riti** dünyanın en eski riti olarak kurulmuş olur.

Bu Rit hemen birkaç yıl sonra ortaya çıkacak Arras kökenli hareketin nüvesini teşkil eder. Order'ın dirildiği Arras, Skoç Masonluğu tarihsel sürecinde Fransa'daki en önemli merkezlerden biridir. Arras'ta ilk Skoç Locası, İngiltere tahtında hak sahibi Stuart Hanedanı'nın son varisi Young Pretender Prens Charles Edward'ın yandaşı Skoç Masonları tarafından 1740 yılında kurulur. Bu locada aynı yıl tekris olan Prens Charles Edward verdiği beratla da, 15 Şubat 1745'de, dünyada ilk Hâkim Şapitr olarak **Arras Rose Croix Hâkim Şapitri (Arras Primordial Şapitri)** kurulur. Şapitrin hâmisi hatta kurucusu Prens Charles Edwards Stuart'tır. Fransa'da yaşayan Stuartların son varisi Prens Charles (Bonnie Charlie), tahtı ele geçirmek için 1745 yılında Fransa'dan İskoçya'ya geçtiğinden İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadı seçilir. Başlattığı isyan başarısızlıkla sonuçlanınca tekrar Fransa'ya kaçar. Yeniden giriştiği siyasî-askerî kampanya kapsamında masonluğa önem verir ve kurduğu/adına kurulan Arras Şapitri'nde Skoç Masonluğu yüksek dereceleri vermek suretiyle sempatizan sayısını Stuartçı Mason kimliği ile arttırmaya çalışır. Bazı kaynaklarda, Arras Şapitri'nde yüksek derecelerin verilmesinin 1743 yılına kadar gerilere gittiği iddia edilir. İlk yüksek dereceler: Petit Elu, Elu de Pergnan, Elu de Quinze, maitre Illustre, Chevalier de Ancre, Chevalier Kadosche ve Grand Elu'dur. Ramsay'in görüşü doğrultusunda düzenlenen bu dereceler Tampliye Şövalyeliği sistemini yansıtır biçimde Şövalye Mason kimliği oluşturmuştur.

Arras Şapitri'nden kaynaklanan masonik aktivite kapsamında İskoçya Royal Order'ın da Fransa'da yeniden dirilir. Bu nedenle, Order'ın 1735-40 yıllarında Fransa'da Stuartist (Jakobit) hareketine bağlı olarak gelişen şövalye masonik tarzındaki yeniden yapılanmaya bağlı olarak dirildiği söylenebilir. Herhalde, İngiltere tahtını yeniden ele geçirmek amacıyla yaptıkları mücadelede başarılı olamadıkları için Fransa gibi yabancı bir ülkeye sığınmak ve oradan krallığı ele geçirmek eylem yapan Stuart Hanedanı'na bağlı Stuartist İskoçlar ve Skoç Masonları, gerçekten de çok etkili oldukları masonik aktiviteler kapsamında, birbirlerine yardımcı ve destek olarak tam bir birlik sağlamak niyetiyle, Skoç Masonluğunun yanında, İskoçya Royal Arch Or-

der gibi İskoçlara özgü ulusal bir kuruluşu da canlandırmak ve yararlanmak istemiş olmalıydılar! İskoçya Royal Order'ın, çok sonra 1870 yılında ortaya çıkan, 1747 tarihli Beratı, kendisine bizzat **Royal Order Hâkim Büyük Üstadı** veya **Kilwinning Heredom Rose Croix Order Hâkim Büyük Üstadı** veya *"Nous Charles Edouard Stewart, Roi d'Angleterre, de France, de l'Ecosse, et d'Irlande, et en cette qualité, S.G.M. du Chapitre de H."* olarak tanımlayan Prens Charles Edward Stuart tarafından Arras Rose Croix Hâkim Şapitri'ne verilmiştir. Berat'ta H.O. veya H.R.M.'nin Pelikan ve Kartal olarak bilindiği ifade edilerek: *"Connu sous le titre de Chevalier de l'Aigle et de Pelican, et depuis nos malheurs et nos infortunes, sous celui de Rose Croix"* cümlesi yer almaktadır.

Tarihsel bilgi olarak, Rose Croix'nın ilk kaynağının 1747 yılında Fransa'daki Skoç Masonluğu merkezi Arras Şapitri olduğu; İngiltere'ye 1767 ve İrlanda'ya 1782-83'den önce girmediği önemle vurgulanmalıdır.

Özetle, hem Royal Arch Masonluğunun hem İskoçya Royal Order'ın, Fransa'da yetişen Skoç tohumlu yüksek dereceler hamurunun İngiliz mayası ile yoğrulmasından oluşmuş iki ayrı Craft Ötesi tarz olduğunu ve Kudüs Birinci (Süleyman) Mâbedi'ne odaklanan Craft Hürmasonluğu takiben; Royal Arch tarzı ve Kaybolan-Bulunan Kelime Hürmasonluğu vasıtasıyla Kudüs İkinci (Zorobabel) Mâbed'e odaklandığı ve daha sonraki Şövalye Masonluk tarzı ile Hz.İsa'nın Mistik Mâbedi'ne yönlendirildiğini ve bu suretle İbranî öğretisi ahlâkiyâtı ile Hristiyan ahlâkiyâtı arasında bir sentez yerine adeta konverjans olduğu özellikle vurgulanmalıdır. İşte, bu konverjansın Hristiyanî ağırlıklı düğüm noktası İskoçya Royal Order'dır. Rose Croix ile Rossy Cross arasındaki fark ve ilişki ilgili bölümde irdelenmiştir.

Kuruluş Tarihçesi

İskoçya Royal Order localarının 1725-1741 dönemine kadar inen erken masonik dönemde Güney İngiltere ve Londra'da faaliyette bulunmuş oldukları mevcut masonik kayıtlar ve izlerden anlaşılmaktadır. Hatta Order'ın Kuzey İngiltere'de 1736 yılında bilindiği ileri sürülmektedir. Mason tarihçisi Gould'a ve Draffer'e göre, Order'ın İngiltere'deki varlığı İskoçya'dan daha öncedir ve 1741 yılında Londra'da Order'ın Bölge Büyük Üstadı vardır. Bölge Büyük Locası olarak, 1743'de The White Swan-Great Portland Street ve 1750'de Thistle & Crown-Chandos Street adresleri gösterilir. Bölge Büyük Locası, Londra'da isimleri verilmeyen ve ancak "kadîm" olarak anılan dört locaya egemendir. Diğer bir mason tarihçi Hughan, 1743 yılında Londra'da Order'a ait Büyük Şapitr bulunduğunu yazar; ancak, Order'ın kökeni ve

çalışma şekli hakkında bilgi yoktur. Order'ın Craft Hürmason locaları ile sıkı ilişki içinde olduğu ve hattâ aynı mekânları paylaştığı söylenebilir. Adı geçen şapitr, Order'ın localar üzerindeki merkezi birim olmasıdır. Edinburg'daki İskoçya Royal Order Büyük Locası'nın loca matrikül kayıtlarına göre, Londra'da 1743 yılında kurulan şapitre ilâve olarak 1744'de Kent de başka bir şapitr kurulmuştur.

İskoçya Royal Order Büyük Locasının, resmî kuruluş tarihçesi, İskoçya'nın Lowland bölgesinde yaşayan **William Mitchell** adlı İskoç Masonunu, 22 Temmuz 1750 tarihinde Londra'daki Order yetkililerine başvurarak Hollanda-Hague'da Order'a bağlı loca kurmak üzere Berat almasıyla başlar. Bu locanın faaliyete geçip geçmediği bilinmemekle birlikte; William Mitchell, daha sonra, 12 Eylül 1753 tarihinde, Hague'daki Order Bölge Büyük Üstadı Berati ile Edinburg'daki **St. David Locası**'na gelerek bu loca mekânında çalışmak üzere bir **İskoçya Royal Order Locası** kurar. Nitekim, Order faaliyetlerini, yeniden ihya edildiği 1839 yılından 1860 yılına kadar Edinburg-Hyndfords'daki St. David Locası binasında sürdürecektir; hattâ, 1840 yılında inşasına başlanan Skoç Anıtı temeltaşı töreninde kullanılmak üzere Order'ın bijusu ve regalyası buradan sağlanacaktır. William Mitchell'in Berat'taki sıfatı: **'Yedi Birleşmiş Bölgenin Büyük Üstadı ve tüm Avrupa'ya egemen Londra-Kilwinning Bölge Büyük Üstadı'**dır. Order, aynı yıllarda 12 Ekim 1752 tarihinde, ABD'ne sıçrar ve Norfolk-Virginia'da ilk Büyük Şapitr kurulur. Daha sonra gitgide gelişen Edinburg'daki merkezî birim, 21 Nisan 1767 tarihinde aldığı bir kararla 22 Temmuz 1767 tarihinde kendi kendini **İskoçya Royal Order Büyük Locası** olarak ilan eder.

Order'ın ilk Büyük Üstadları William Mitchell, 1767-1776'da James Kerr, 1776-1778'de William Baillie olarak sıralanır. Ancak, Order 1800'ün ilk yıllarına kadar birkaç toplantı dışında pek etkili olamaz. Nitekim, 1786 yılına kadar Bölge Büyük Locaları kurulması için oniki kadar berat verilirse de, Napolyon Savaşları nedeniyle Avrupa kıtası ile masonik temaslar kesilir. Bu nedenle, 1786/87 yılında verilen beratlar 1809 yılında tazelenir. 1786-1809 sürecinde verilen Beratlar arasında: Normandia-Fransa (1786), Paris (1786), Strasburg (1787), Laval (1787), Aix-en Provence (1787), Chateau Thierry (1787), Savoy (1788), La Parfaite Union (1803), St.Napoleon (1809), Isis-Lyon (1809) sayılabilir. Order, 1809'dan 1839 yılına kadar pasiftir. 1839 yılından itibaren Büyük Üstadlar Houston Rig Borwn ve John Orborn Brown (her ikisi de St. David Locası'nın Önceki Üstadı Muhteremleridir.) tarafından yapılan canlandırma çalışmaları başarılı olur; 1857'de Walker Ornett ile 1858'de John Wylie Melville'in Büyük Üstat olmaları ile daha hızlanır ve Bölge Büyük Locaları'nın kurulması için yeni beratlar verilmeye başlar. Melville'in Büyük Üstadlığının sona erdiği 1880

yılına gelindiğinde, Order'ın Bölge Büyük Locası sayısı, biri İskoçya, ikisi İngiltere, ikisi Kanada, biri ABD, biri Hindistan ve biri Hong-Kong'da olmak üzere, sekize yükselir. Yaklaşık 80 yıl, 1961'de, toplam Bölge Büyük Locası sayısı, üç İskoçya, on İngiltere, yedi Kanada, iki Güney Afrika ve birer de Cebelitarık, Hong Kong, Malaya, Rodezya ve ABD olmak üzere otuzüçe yükselecektir.

Bu tarihçeye göre, Order'ın 1314'de ilk kurulduğu İskoçya'dan önce, aynı Skoç Masonluğu gibi, 1735/40'lı yıllarda Fransa'ya; sonra hemen aynı yıllarda muhtemelen Fransa'dan İngiltere'ye atladığı ve 22 Temmuz 1767 yılında Edinburg'da yeniden tesis ve ihya edildiği belirtilebilir. Order'ın Londra'daki Bölge Büyük Locası'nın kuruluşu Temmuz 1872'de olabilmektedir.

Yönetim ve Örgütlenme

İskoçya Royal Order'ın gerçek başkanı olarak **Vâris Büyük Üstad** sıfatıyla İskoçya Kralı kabul edilir. Veraset, Robert Bruce'dan ve Charles **Edward Stuart**'tan miras yoluyla İskoç krallarına geçmiştir. Bu itibarla toplantılara İskoçya İskoçya kralının başkanlık etmesi gerekir. Ancak, pratikte **Order**'ın mevcut baş yöneticisi, krala vekâlet ettiğinin sembolü olarak **Büyük Üstad Kaymakamı** veya **Vali** sıfatını taşır. Vali'nin yardımcısı kendisinin atadığı **Vali Yardımcısı**'dır. Büyük Loca veya Bölge Büyük localarının yaptığı toplantılarda İskoç kralının doğudaki tahtı mânevi hatırasına hürmeten boş tutulur ve bir gün başkanlık görevini üstleneceği ümit edilir. Aynı, İskoçların Kralın geleceği ümidiyle Edinburg kalesinde Kralın tacını, tahtını ve kılıcını hâlâ bekletmeleri gibi! Toplantının başkanı, tahtının solundaki koltukta oturarak toplantıyı yönetir.

Order'ın Edinburg'da bulunan merkezi Büyük Loca'nın dışındaki ülkelerdeki örgütsel çalışma birimleri Bölgesel Büyük Localar'dır. Order'ın Büyük Loca ve Bölge Büyük Locaların altında daha başka çalışma birimleri yoktur. Bölge Büyük Localarının baş yöneticileri Bölge Büyük Üstadı unvanını taşır. İskoçya-Edinburg'daki Büyük Loca'ya bağlı olarak dünyanın çeşitli yerlerinde çalışmalarını sürdüren yaklaşık 48 Bölge Büyük Locası vardır. Order'ın üyelik statüsü aslında sadece İskoçlara açık almasına rağmen, daha sonra diğer milletlere açılmış olduğu için, günümüzde, İskoçya dışında, İngiltere, Cebelitarık, Yeni Brunswick, açık Çin limanları ve Hong-Kong, Batı Hindistan, Ontario, Vancouver, ABD, Filipinler, Zululand, İsviçre, Güney Afrika Transvaal ve Cape Kolonisi gibi aşağı yukarı dünyanın dört bucağındaki İngilizce konuşulan yerlerde İskoçya Royal Order Bölge Büyük Locaları faaliyetlerini sürdürmektedir. Bölge Büyük Locaları, Bölge Büyük Üstadı'nın başkanlığı altında, Masonuğa az çok benzer sıfatlar taşıyan Büyük Görevliler tarafından yönetilir. Büyük Loca, yılda Şu-

bat, Mayıs, Temmuz ve Kasım aylarında dört defa toplanır. Toplantılara Order'ın görevlileri Büyük Loca tarafından öngörülen Güllü Haç Şövalyeleri, Bölge Büyük Localarının Bölge Büyük Üstadları ve nazırları katılırlar.

İskoçya Royal Order'da, Hürmasonlukta olduğu kadar harici yaşamlarında da bir çok önemli görevler üstlenmiş değerli insanlar Büyük Üstad Kaymakamlığı veya Valilik görevi üstlenmiştir. Bunların arasında, aynı zamanda İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadı olanlardan General Oughton (1778), Lord Westhall (1780), John Whyte-Melville (1858), Rosslyn Örlü (1885), Haddigton Örlü (1897) sayılabilir. Order'ın günümüzdeki (1997) Büyük Üstad Kaymakamı ve Valisi, Elgin ve Kincardine Örlü Andrew Bruce'dur.

İskoçya Royal Order Dereceleri

İskoçya Royal Order:

1. Kilwinning Heredom (H.R.D.M.) "The Heredom of Kilwinning"

2. Güllü Haç Şövalyesi (R.S.Y.S.C.) "The Knight of Rossy Cross"
olmak üzere iki derecelidir.

Bu dereceler özet olarak açıklanırsa:

Kilwinning Heredom:

Kilwinning Heredom derecesi Büyük Şapitr'de verilir. Bu derece, geleceksel kabule göre, İskoçya kralı I. David (krallığı 1124-53) döneminde 1150 yılında tesis edilmiş ve 1314 yılında Kral Robert Bruce tarafından Kilwinning'de kurulan yer order'ın ilk derecesi olarak ihya edilmiştir.

Heredom ne demektir?

Doğrusu istenirse, **H.R.D.M.** sessiz harfleri ile yazıldığından, araya konulacak sesli harflere göre, herkes tarafından değişik okunabilecek; önreğin, **Heredom, Harodim, Herodom, Hoerodum, Heroden, Hieredom** gibi okunuşlarına bağlı olarak türetilen anlamlarının olduğu varsayılmıştır. Meselâ, Grekçeden **Hieros** (Kutsal) ve **Domos** (Ev, Mâbet) kelimelerinin birleşiminden türetilen **Hierodom** okunuşu ile kutsal mâbed anlamında özellikle Süleyman Mâbedi, genellikle mason localarının toplanıp çalıştıkları mâbet kas-tedilmektedir. Hedoden adı Kilwinning dolayında varsayımsal bir teppeye yakıştırılan isim olmasına rağmen, gerçekte coğrafi olarak böyle bir yükselti yoktur. Diğer bir yorum, Lâtince Hoerodum (Miras) keli-

mesi ile, Stuartların bir gün yeniden ele geçirmek amacı ile Fransa-Paris'te uzun süre sığınmacı olarak yaşadıkları St. Germain en-Laye Şatosu kastedilmesi şeklinde, Büyük Üstadlık ve Kraliyet tahtı mirasları özdeşleştirilerek, yapılan açıklamadır. Yazara göre uygunu, İbranice'de Âmir anlamında Harodim kelimesidir. Harodim kelimesi, Tevrat (1. Krallar 5:16)'ta Süleyman Mâbedi yapımında çalışan işçi ve ustaların başında duran Nezaretçi veya Âmir niteliğinde 3600 kişi için kullanılan sıfattır. Bu sıfat, Tevrat'ın diğer kitabında (II. Tarihler 2:18) **Manism** olarak geçer. James Anderson hazırladığı 1723 I. Yasa Kitabı'nda aynı sıfatı kullanmıştır. Bu itibarla, özgür Harodim kelimesinin **Heredom** şeklinde okunuşunun masonlar tarafından benimsenip; Üstad Mason, yâni üstadların da üzerinde bir pâye veya görev adı olarak kullanılmış olması akla yakındır. Nitekim, Kilwinning'te Krala yardımcı olan masonlar için ihdas edilen bu onur derecesinin Üstad Mason statüsünün üstünde hak ve imtiyaz taşıması bu hususu doğrular. Bu nedenle Heredom kelimesi, yazara göre, İbranice aslına uygun olarak Âmir anlamındadır; Kutsal Topraklar kökenlidir; Haçlı Savaşları'nı takiben kurulan St. John Masonluğu ve şövalyelik tarikatları ile Avrupa'ya aktarılmıştır.

Çok ilginç ve zengin olan Kilwinning Heredom Derecesi'nde, esas itibarı ile, üç dereceli Craft Hürmasonluk sembolizması ve öğretileri, Sembolik Masonluğun temeli olan St. John Masonluğu tarzında eski bir yöntem ve öğreti biçimi ile işlenir. Öğreti tarzı St. John Masonluğuna özgü olarak hristiyanî ağırlıklıdır. Masonluğu hristiyan inancı ahlâkiyatı doğrultusunda işler. Bu anlamda Üstad Masonluk öğretile-
rinin hristiyanî formu olarak tanımlanabilir. Derece, İskoçya'yı hristiyanlaştıran Kelt inancı doğrultusunda, Masonlukta İsrailiyat ve pagan öğelerin tasfiyesi ile düzenlenmiştir. Öğreti yöntemi, kateşistik; yâni, soru-cevap şeklindedir. Ancak, Craft Hürmason öğretileri yanında, diğer derecelere ait katkılar ve izler bulunur. Öğreti kapsamında kişisel yüce ahlâk ilkeleri ve erdemler; meselâ, Masonluğun Üç Büyük İlkesi: Kardeşlik sevgisi - yardım - Hakikat üzerinde çalışılır. İlkelere ve erdemlere sessiz harflerle kodlanır. Adaylar özel şifre ile donatılıp; Mesih senaryosu ile Kaybolan Kelime'yi aramaya giderler.

Heredom derecesinde kuşanılan önlük, mason önlüğü gibi dikdörtgen değildir. Üst kenarı 35 cm ve alt kenarı 40 cm. olan yamuk şeklinde beyaz kuzu derisinden yapılmıştır. Çevresine kırmızı renkli zırh çekilmiştir. Üçgen şeklindeki kapağı kırmızı saçaklıdır. Sol omuzdan sağ kolun altına doğru takılan 10 cm. kahlınlığındaki hamayıl kırmızı renklidir.

Güllü Haç Şövalyesi:

Güllü Haç Şövalyesi derecesi, Büyük Loca'dan verilir. Güllü Haç yani Rosy Cross derecesi, Order'a özgü sessiz harflerle heceleme yöntemine göre **R.S.Y.C.S.** olarak bilinmektedir. Güllü Haç veya kurulduğu yere bağlı adıyla **Heredom Güllü Haç Şövalyesi** derecesi, Bannockburn zaferinin kazanılmasında İskoçlara yardımcı olan masonları ödüllendirmek amacıyla İskoç kahramanı Kral Robert Bruce tarafından 1314 yılında ihdas edilmiştir. Bruce, mevcut olan Heredom derecesini yeniden düzenlemiş ve ihdas ettiği yeni derece ile birlikte bu iki dereceyi kapsamak üzere merkezi önce Icomkill daha sonra Kilwinning olan İskoçya Royal Order'ı kurmuştur.

Derece öğretileri Eski ve Yeni Ahid pasajlarından esinlenmekle birlikte, özellikle Hz. İsa'nın Mesih karakterine bağlı hayatı ve ölümünde gizli sırlar üzerine odaklanmıştır. Hristiyan karakterde sivil şövalyelik derecesidir. Bu derecenin giriş töreni pratikleri genel olarak çok daha eski bir kuruluş olan **Deve Diken Order**'dan aktarılmıştır. Güllü Haç Şövalyesi derecesinin, bir anlamda, Eski ve Kabuledilmiş Skoç Ritü 18.° Rose Croix Şövalyesi'nin Craft Hürmasonluktaki özdeşi niteliğinde olduğu sanılabilir. Ancak, isim yakınlığının ötesinde, Rosy Cross derecesi ile Rose Croix derecesi, en azından günümüzde, birbirinin aynı değildir; işlenen tema ve ritüelik törenler itibarı ile farklıdır. Rose Croix daha ziyade Rozikrusiyen kaynaklı bir tema işlemesine rağmen Rosy Cross'un dayandığı tema Deve Diken Order vasıtası ile kadim Skoç kökenlidir. Muhteva ve anlam farkı yanında, sembolleridir; Rose Croix'nın sembolü kesişme noktasında tek bir gül bulunan Lâtin Haçı olmasına rağmen, Rosy Cross (*Güllü Haç*)'un sembolü hem dört ucunda ve bir de ortasında olmak üzere toplam beş gül olan artı (+) veya çarpı (x) işareti şeklinde kolları eşit haçtır.

Derecenin önlüğü ilk dereceye benzer boyutlardadır; zırhı kırmızı-yeşil ve kapak saçakları yeşildir. Sağ omuzdan sol kol altına doğru takılan hamayıl kırmızı üzerine yeşil şeritlidir.

Sol göğüse takılan Order bijusu Yıldız Biju adı verilen ışık saçan dört köşeli yıldızdır. Daire şeklinde kucaklaşmış yeşil renkli üç deltanın meydana gelen dokuz köşeli yıldız ile merkezi dairenin içinde köşelerinde ve ortasında beş adet gül bulunan artı (+) veya çarpı (x) şeklinde Güllü Haç (*Rosy Cross*) bulunur. Güllü Haçın çevresinde çemberin üzerinde Order'ın döviz *Gloria in Excelsis Deo* (*Tanrının Yüce Şanı*) yazılıdır. Üzerinde altın renginde *Virtute et Silento* (*Fazilet ve Sükûnet*) döviz *yeşil renkli bağ sol kola dolanır; skoç eteği giyilmesi hâlinde sol dizin altına paça bağı olarak takılır.*

İskoçya Royal Order'ın çok ilginç derece ritüelleri ve törenleri Hürmasonluktan farklıdır. Ritüeller, kısmen pek düzgün olmayan kafiye ile

şiişsel üşlûpla yazılmıştır. Fransız orjinal el yazması tören ritüelllerinin ifade tarzı Edinburg'daki Büyük Loca tarafından aynen sadık kalınarak muhafaza edilmiş ve yeni ritüellere aktarılmıştır. Ancak, ilginç husus, ritüel temalarının aktarıldığı Fransa Skoç Masonluğu lejandlarını ve özelliklerini ihtiva etmemesi; İskoçya geleneğine uygun tarzda Anglo-Saksonvari düzenlenmiş olmasıdır. Bu özellikle, İskoçya Royal Order için Skoç Masonluğu yüksek derecelerinin, aynı Royal Arch Masonluğunda olduğu gibi, İngiliz usulünde revize ve hatta modifiye edildiğini göstermektedir. Bu itibarla, gerek Royal Arch Masonluğu ve gerekse İskoçya Royal Order'ın, aslında, St. John Masonluğu ve Şövalye Masonluk temeline dayanan Skoç Masonluğu Yüksek Derecelerini, Yüksek Derece ihtiyacını karşılamak üzere İngiliz Masonluğuna uyarlanması olduğunu ileri sürmek mümkündür.

İskoçya Royal Order'ın Rossy Cross ve Skoç Riti'nin Rose Croix dereceleri, yani İngilizceden Güllü Haç ve Fransızcadan Gül Haç derecelerinin anlam farkının tespiti konusunda S. Morin tarafından Amerika kıtasına taşınan 25 dereceli Perfeksiyon Riti'nin Franken tarafından hazırlanan revize el yazmasının incelenmesi ilginç olur. Bu el yazmasında 18°nin adı, Kâmil Mason veya Gül Haç (Rose Cross) olarak da bilinen Beyaz Kartal veya Pelikan Şövalyesi şeklinde geçmektedir. El yazmasında derece adlarından biri olan Ross Cross'un Hz. İsa'nın evangelistik gül sembolü anlamı üzerinde durulduktan sonra; aynı zamanda derecenin Herodim Masonluğu olarak anıldığı; çünkü, ilk locanın doğu ve batı İskoçya arasındaki Herodim dağında olduğu vurgulanmaktadır. Franken'e göre, Rose Cross ve Herodim, tören ve çalışma biçimi olarak hemen hemen aynı şeydir. Ancak, İngiltere'deki masonların çoğu farkın sadece değişik isimlerden kaynaklandığını bilmediğinden; Locaların bir bölümünde Herodim kavramı kullanılırken, diğerlerinde Rose Cross denilmektedir. Fransa'da ise Rose Cross kullanılışı daha yaygındır. Bu ifadelerden anlaşıldığına göre, aslında kaynağın ve temanın tek olduğu; ama, Fransa'da Rose Cross yani Rose Croix yerleşirken İngiltere'de Herodim adının tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, Fransa gelişen Skoç Masonluğunda Rose Croix adı egemen olmuş; İngiltere'de ise özgün İskoçya kaynaklı Herodim kullanılışı, İskoçya Royal Order'ın ilk kademesi de dahil olmak üzere, süregelmiştir. İkinci kademenin adı olan Rosy Cross herhalde, Rose Croix şeklindeki çalışmadan farklılığı açıklamak içindir.

İskoçya Royal Order, ulusal ve tarihsel değer ilişkisi nedeniyle özellikle İskoçlar için çok değerlidir. Bu nedenle, her yıl Bannockburn zaferinin yıldönümüne rastlayan 4 Haziran günü tören ve şenliklerle kutlanır. Şenliklere Büyük Loca ve bazı Bölge Büyük Locaları geleneksel kıyafetlerle katılırlar. Şölende Bannockburn kahramanı ve Order'ın bânisi kral Robert Bruce'un ölümsüz hatırası saygıyla anılırken bir

kardeş tarafından konuşma yapılması önerisine sessiz kalınması şövalyelik fazileti ve sükûneti geleneğidir.

Üyelik

İskoçya Kralı Robert Bruce kurmuş olduğu İskoçya Royal Order'a İskoç Masonlarının kendilerine şeref pâyesi olarak tevcih edilmek üzere alınmalarına izin vermiştir. Bu nedenle, özgün olarak, İskoçlara veya İskoç soylu olanlara açıktır. Ancak, daha sonra, İskoçya ve İngiltere dışındaki diğer ülkelere açılmıştır. 1865 yılında her iki dereceyi alabilmek için ön şart olarak EKSR 18° Rose Croix Şövalyesi derecesinde olmak gerekirken, 1885 yılında 18° Royal Order'ın iki derecesinin arasında sokulmuş; ama, 1895 yılında Rit'in müdahalesi ile bu işlem kaldırılmıştır. Order üyeliğinin değerli olduğu İngiltere'de, 18° Skoç Masonu olmak ikinci ön şart olarak istenebilmektedir. Aynı şekilde, bir zamanlar Order'a katılabilmek için Royal Arch Masonu olmak şartı aranırken, sonra beş yıllık Üstad Mason olmak yeterli görülmüştür.

Kuruluş sırasında şövalyelik sayısı aslında özgün olarak 63 olmasına rağmen, daha sonraki yıllarda bu payeyi almaya hak kazanan değerli Hürmasonların ihtiyacına cevap vermek üzere, İskoçya'daki Büyük Loca'nın müsaadesi ve kontrolü altına İskoçya dışındaki her Bölge Büyük Locasının da ayrı ayrı 63 kişiyi Heredom derecesine yükseltmelerine izin verilmiştir. Hatta, Heredom sayısının birkaç yüzü bulunduğu bazı Bölge Büyük Localarında özel izinle üye şövalye sayısı daha da arttırılmaktadır. Güllü Haç Şövalyesi derecesini vermeye sâdece Edinburg'daki Büyük Loca veya verdiği özel izinle Bölge Büyük Üstadı ve Kaymakamı yetkilidir. Yetki makama değil kişiyedir; bu nedenle tekrarlanmamış olması hâlinde halef selef şeklinde yetki devri mümkün değildir.

İskoçya Royal Order, İskoçya Büyük Locası tarafından tanınmaktadır. İskoçya'da yaklaşık 4.000 olan üye sayısının yılda ortalama 350 arttığı söylenir.

Order üyeliği özellikle ABD'nda çok önemli bir pâyedir. Üye olabilmek için Skoç Riti'nde 32°'yi almış olmak ön şartı aranır. ABD Bölge Büyük Locası tarafından İskoçya Order'a üye olabilmek için 1997 yılı için konulan ilk üç önemli şart: asgari beş yıllık Üstad Mason olmak, triniter hristiyan olmak, EKSR 32°'yi almış olmak şeklinde sıralanır. Bunun yanında, üyelik için dikkate alınacak diğer önemli vasıflar: başvuruların masonluğa, kiliseye veya topluma yapmış oldukları hizmetlerden dolayı masonik olarak ödüllendirilmiş olmalarıdır. Bunlar, masonik kurumlarda yönetici olarak görev yapmış olmak; EKSR 33° veya Konstantin Kızıl Haçı gibi onur derecelerini iktisap etmiş olmak; kili-

selerin yönetim veya hizmet birimlerinde görevli olarak hizmet etmiş olmak; toplum içinde çeşitli hizmet ve yardım örgütleri ile, İzcilik ve De Molay örgütlerinde aktif hizmetler üstlenmiş olmak şeklinde sıralanır. Başvurular esas itibarı ile bireysel meziyetlere göre değerlendirilir, adayların sayılan bütün bu şartların hepsine sahip olmaları standart olarak beklenmez ve istenmez; fakat, temel şartları haiz olmanın yanında, yaptıkları hizmetlerle Şövalye Masonluk gibi büyük şeref payesine layık olduğuna inanılması gerekir.

Sonuç

İskoçya Royal Order, Craft Hürmasonluğunun karizması ile Şövalye Masonluk gustosunu birleştiren bilinen en eski spekülâtif mason kuruluşudur.

KAYNAKLAR

- AYAN Tamer, *Masonik Demirci*
AYAN Tamer, *EKSR Olgunlaşma*
AYAN Tamer, *Bilgi Çağı Masonluğu*
AYAN Tamer, *Çift Başlı Kartal*
AYFER Murat Özgen, *İskoç Riti'nin Bazı Gerçekleri*, Mason Dergisi, 94-104
BAIGENT Michael&LEIGH Richard&LINCOLN Henry, *The Holy Blood and the Holy Grail*
BAIGNET Michael & LEIGH Richard, *The Temple and the Lodge*
BORROW G.W.S., *Robert Bruce*
BATHAM C.N., *Chevalier Ramsay*, AQC 81
BAYARD Jean-Pierre, *Le Symbolisme Maçonnique Traditionnel*
BAYARD Samuel, *Scottish Rite Freemasonry*
BERTEAUX Raoul, *Le rite Ecossais Ancien et Accepté*
BIYIKOĞLU Teoman, *Tamypliye ve Hürmasonlar*, Mimar Sinan 106
BLANCHARD J., *Scottish Rite Masonry Illustrated*
BRADLEY Michael, *Holy Grail Across the Atlantic*
BONGARD Roger, *Manuel Maçonnique du Rite Ecossais Ancien et Accepté*
CLAUSEN Henry, *Practice and Procedure for the Scottish Rite*
COIL Henry, *Masonic Encyclopedia*
COIL Henry, *Freemasonry Through Six Centuries*
CURRER-BRIGGS Noel, *The Shroud and the Grail*
DRAFFEN George, *Early Charters of the Royal Order of Scotland*, AQC 62

DONALTSON Gordon, *Scottish Kings*

ECO Umberto, *Foucault Sarkael*

GOULD Robert, *The Concise History of Freemasonry*

HANCOCK Graham, *The Sign and the Seal*

HAWKINGS, E.L., *A Concise Cyclopedia of Freemasonry*

JACKSON, Brig. A.C.F., *Rose Croix*

JACKSON Keith, *Beyond the Craft*

JONES Bernad, *Freemasons' Guide&Compendium*

KNIGHT Christopher & LOMAS Robert, *The Hiram Key*

LANTOINE Albert, *Historie de la Franc-Maçonnerie Le Rite Ecossais Ancien et
Accepté*

LINDSAY, R.S., *The Royal Order of Scotland*

LOBINGIER Charles, *Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry*

MACKAY A.M., *Notes on the Royal Order of Scotland, AQC 22*

MACKEY Albert, *Encyclopedia of Freemasonry*

NAUDON Paul, *Historie, Rituels et Tuileur des Hauts Grades Maçonniques*

PICK Fred. & KNIGHT Norman, *The Pocket History of Freemasonry*

PICK Fred. & KNIGHT Norman, *The Freemason's Pocket Reference Book*

PRIVER Joshua, *The Crusaders' Kingdom*

RILEY-SMITH Jonathan, *The Kinghts of St. John in Jerusalem*

ROBINSON John, *Born in Blood*

ROBINSON John, *Dungeon, Fire and Sword*

RUNCIMAN Steven, *A History of the Crusades*

SEAWARD Desmond, *The Monks of War*

SMITH James Fairbairn, *Rise of the Ecossais Degrees*

STEVENSON David, *The Origins of Freemasonry*

STILL William, *New World Order*

VOORHIS Harod, *The Story of The Scottish Rite*

WAITE Arhur Edward, *A New Encyclopedia of Freemasonry*

WILSON Ian, *The Shroud of Turin*

<http://www.rosslynhapel.org.uk/car.htm>.

<http://www.depoe.com/ros.html>

<http://spidom.net/-masons/ros.html>

<http://home.fireplug.net.html>

<http://www.srmason-sj.org.htm>

ATATÜRK VE ATATÜRKÇÜLÜK (*)

Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk ve Atatürkçülük hakkında Cumhuriyetimizin 75'inci yıldönümünde sizlere hitap etmek benim için büyük mutluluk. Her şeyden evvel bu mutluluğumu ifade etmek istiyorum; ve siz değerli Marmaris'li dostlarıma en içten sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Atatürk'ü ve onun memleketimizde yarattığı büyük değişimi izninizle kendi anılarımın seyri- ne uyarak anlatmaya çalışacağım:

Ben Abdülhamid zamanında Kıbrıs'ta doğdum. Ailecek İstan-

bul'da Kocamustafapaşa nüfusunda kayıtlı bulunuyoruz. Mustafa Kemal'den 25 yıl önce yine Abdülhamid zamanında Selânik'te doğdu. Yaş farkı olarak aramızda tam bir kuşaklık zaman var.

Şimdi ben 92 yaşındayım; 3 Padişah ve 9 Cumhurbaşkanı zamanını yaşadım. 20'nci yüzyılın Memleketimizde ve bütün Dünyada tüm özellikleriyle değişimin ve insan hayatıyla toplum düzeninin gelişmesinin fiilen içinde bulundum. O yüzden, Atatürk'ün muhteşem kişiliğini ve ne harikalar yarattığını yakın-

(*) 31 Ekim 1998 tarihinde Marmariste haricilere açık olarak yaptığı konuşma.

dan izledim. Olan biteni çok iyi hatırlıyorum.

Mustafa Kemal'in Kurmay Yüzbaşı olmasından bir yıl sonra hayata gözlerimi açmışım. Onun Sofya'da askerî ataşeliğinden ayrılıp tümen komutanı olarak Çanakkale muharebesini zafere ulaştırması, kendisini yurdu-muzda ve bütün dünyada büyük bir kumandan olarak tanıtmıştır. Ben o zaman 9 yaşındaydım. Resimleriyle evimizi donatmış-tık. İlk Okulun 3'üncü sınıfında-yım. Olayları izleyebilecek fikrî gelişme içindeydim.

Orta Okulda iken Sakarya Zaferi coşkusu ve Gazi ünvanı alan Paşamızın yüceliğini içimde yaşadım.

Liseye geçerken çocukluktan çıktığımı ve delikanlı olduğumu idrak ettiğim zaman Baş Kumandanın Afyon - İzmir zaferini pek büyük bir coşkuyla ailecek ve yakın dostlarımızla birlikte nasıl kutladığımızı hatırladıkça hâlâ çok heyecan duyarım. Gazi Mustafa Kemal artık insan üstü Mareşalimizdi.

Sizlere tavsiye ederim: Gece karanlığında sessizlik içerisinde derinliklere kulak veriniz. Gazi Paşamızın komutlarıyla şehitlerimizin bile katıldığı muazzam zafer çılgınlığını duyarsınız. Hiç değilse Gazinin "Ordular, ilk he-defimiz Akdenizdir, ileri" komutunu alan süvarilerin atlarının ayak seslerini duyarsınız.

7 Kasım 1922'de Saltanat kaldırıldı. Akabinde Mudanya mütarekesiyle İstanbul, istilacı devletlerin işgalinden kurtuldu. Atatürk, hudutlarını kendi eliyle çizmiş olduğu Türk Vatanını ebedileştirme çalışmalarına koyuldu. Kendi ifadesiyle bunun için yapılması gereken pek çok şey vardı.

1923'de Cumhuriyet Ankara'da kuruldu. Gazi Mustafa Kemal Paşa Cumhurbaşkanı seçildi. 1924'de Halifelikde ilga edildi. Son halife, hanedanla birlikte yurt dışına gönderildi; ve dinle dünya işleri ayrılarak Rönesans başlatıldı.

Sıra, Batı demokrasisinin tüm kurallarıyla memleketimize yerleştirilmesine gelmişti; ve tabii bir taraftan da Lozan Konferansında ilgili devletlerle istiklâlimizi belgeleyen barış antlaşmasını imzalamak lâzımdı. O hususu bir taraftan fevkalâde ustalıklı yürütüp sonuçlandıran Cumhurbaşkanı-mız hürriyetçi demokrasinin ana ilkesi olan lâiklik esasını kurdu ve Anayasayı ona göre tanzim için âzami gayret gösterdi. Büyük Millet Meclisi, Devlet ve Hükümet, lâik hürriyetçi demokratik sosyal hukuk devleti esaslarına göre tanzim edilmeye başlandı. Aynı zamanda Ulu Önderimiz Türk Milleti hâline getirmiş olduğu halkımızı tam çağdaş medeni duruma getirmek için inkılâplarını uygulamaya başlamıştı. Büyük dâhi ilk olarak medenî kılık kıyafet, medenî ya-

şam ve medeni kültür devrimlerini başlattı. Güzel sanatları, resim, heykel, müzik, tiyatro, bale ve operayı kurumlaştırdı. Kadınlarımızı kapalılıktan açıklığa ve sosyal hayattaki aktif rolüne kavuşturmuştur. Pek az zaman sonra da kadınlara seçme ve seçilme hakkını vermiştir.

Cumhurbaşkanımız, bütün zaferlerinden ve ilk medeni değişimleri uygulamaya koyduktan sonra, 1919'da ayrıldığı İstanbul'u 7 yıl sonra ilk defa 1926'da şereflendirmişlerdi. Ben o zaman üniversiteye girmek üzereydim. Dolmabahçe sarayı önünde onu karşılamak ve görmek üzere pek büyük bir coşku ile toplanan halk arasında ben de vardım. O coşku ve heyecanın unutulması mümkün değil.

1927 baharında Memleketimizde ilk sayım yapıldı. Ben de üniversite talebesi olarak gönüllü sayım memurları arasındaydım. Sonuçları çok iyi izledim. Türkiye'nin toplam nüfusu 13 milyon, İstanbul'un nüfusu 400 bindi. 150 bini İslâm, 150 bini Rum, 50 bini Ermeni ve geriye kalan 50 bini de Musevi vatandaşlarımızdı. Ankara'nın nüfusu ise 75 bin idi. Sonuçlardan en önemlisi okuma yazma oranı tüm Türkiye'de yüzde 4 civarında idi. Yani topu topu 500 bin kişi okuma yazma biliyordu. İstanbul'u, Ankara'yı ve muhtemelen İzmir'i çıkarırsanız, gerisi maalesef tam cehalet içerisindeydi. Bu durumu ben şahsen kolay anladım. İlkokul diploması aldığım zaman sevinçle baba-

ma götürmüştüm. Gazetesini okuyordu. Bana uzattı ve şurayı oku dedi. Çok zorlukla okuyabilmişim. Ne diyor diye sordu. Hiçbirşey anlamamıştım; çünkü bütün gayretim yazıyı okuyabilmektir.

Mustafa Kemal kişiliği itibariyle pragmatik çalışmayı ve yaratıcılığı esas alan bir dâhi idi. En sıkıntılı durumlarda olayların ve olguların meydana getirdiği çıkmazlarda ürettiği yeni yeni fikirlerle en iyi neticelere varmayı çok iyi biliyor ve uyguluyordu. Derhal harekete geçti ve 1927 son baharında bizzat kendisinin hazırladığı Lâtin harfleriyle Türk Alfabesini uygulamaya koydu. Hatırlıyorum, ilk günlerde gazeteler bir sütun eski Arap harfleriyle, bir sütun yeni Türk harfleriyle çıkmaya başladı. Cumhurbaşkanımız hemen müdahale ettiler ve bu sistemi menettiler. Gazeteler bir hafta gibi kısa bir zamanda tüm olarak yeni Türk harfleriyle çıkmaya başladı ve o gün bugün Arap harfleri kullanılmadı. Dört yıl sonra ikinci sayım yapıldığında okuma yazma oranı yüzde 40'a yükseldi. Bu bir mucize idi.

Şimdilerde bu oran %80 civarındadır. Zira bir kısım halkımızın çocuklarının kanunî zorunluk olmasına karşın okula göndermiyorlar. Yoksa medenî ülkelerdeki yüzde doksanlara çok kolay çıkılabilir. Bir özellik de şudur: Bizde alfabeyi öğrenen kısa zamanda okuyup yazabilir. Başka dillerde okuyup yazma uzun sürüyor.

Ben Maden Y. Mühendisliği mektebinde iken, Medenî Kanun İsviçre'den, Ceza Kanunu İtalya'dan ve sonraları Ticaret Kanunu da Almanya'dan alındı ve Meclis'ten Türk Kanunları olarak geçirildi. Eski Mecelleden ve çağdışı kalmış kendimize uyarlanmış Hapoleon kökenli kanunlardan halkımız kurtuldu. Böylelikle, insan hak ve hürriyetlerine dayalı medenî insan vasıflarına halkımız da kavuşmuş oldu.

Dinsel baskıların tamamı kaldırıldığı için, Batı ülkelerinin Renaissance (yeniden doğma) dedikleri ve 300 sene kanlı mücadelelerle ortaya çıkmış olan sosyal biçimlenme bizde 15 yılda tamamlandı. Kimin sâyesinde? Meclisten çıkan bir kanunla Atatürk soyadı verilmiş olan Mustafa Kemal'in sâyesinde.

Bir diğer kanunla her vatandaşın bir soyadı alması zorunlu kılındı; ve medenî âleme bu bakımdan da uyulmuş oldu. Gülererek hatırlarım: Maden Y. Mühendisi mektebinde okurken uzman Fransız Profesörlerimiz vardı. Beni hep baba adım olan Behçet ile birlikte Necdet Behçet yerine Mösyö Necdet Becet diye çağırırlardı. Bir türlü doğru telâffuz edemiyorlardı. Sonradan Fransa'da ihtisasımı yaparken bereket soyadım vardı ve hiç değilse Mösyö Ejeran diyorlardı.

Ben 1931 yılında memleketimizde Maden Y. Mühendisliği tahsilimi bitirdim ve diplomamı aldım. 3 yıl çalıştım, 1934'te askere

gittim ve 1935 Nisan'ında yedek subay olarak kıt'a hizmetimi tamamladım. Zonguldak'taki işime dönmeden Ankara'yı ziyaret ettim. O sırada Atatürk'ün talimatı ile Maden aramak, bulmak ve işletilmek üzere Etibank'a devri işleriyle meşgul olacak bir kurumun acele kurulması istenmektedir. Beni de bu kurumun dünyadaki benzerlerini araştırıp incelemek için Ankara'da tuttular. Atatürk'ün talimatı şöyle: "Memleketimiz ihmalden ve harplerden harabolmuş, halkımız fakir düşmüş durumda, Ekonomimiz çok zayıf haldedir. Acil olarak yerüstü ve yeraltı zenginliklerimiz meydana çıkarılıp ekonomimize katılmalıdır. Yerüstünü halkımızın çabuk işletmesi için ziraati makineleştirmeli, köylüye uzun vadeli krediler sağlanmalıdır. Yeraltını ise iyi cihazlandırılmış uzman bir kurum tarafından değerlendirebiliriz. Batı alemindeki benzeri kuruluşlar örnek alınmalıdır."

Üç ay içinde Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (MTA)'yı kurduk. Kanunlaştırıldı ve hemen işe başladık. 29 Ekim 1935'te Atatürk'ü Meclis'te tebrik merasimine Genel Müdürümüzle beraber gittik. İlk kez Atatürk'le göz göze geldim ve duygulandım ve pek büyük onur duydum. Tabii o bizim kim olduğumuzu hemen farketmişti.

O zamanlarda Atatürk, Türk dili ve tarihi üzerinde ve Türkçe ibadet konuları üzerinde de çok meşguldü. Uygulamaya koymuştu

bile. Memleketimizin her tarafında Türkçe Ezan, Türkçe dua okunuyordu.

1936'da, yâni MTA'nın kuruluşundan bir yıl sonra Atatürk'ün öğrenmekle çok memnun olduğu Divrik demir madeninin bulunuşu, Karabük demir çelik fabrikasının kurulmasına ve dolayısıyla Kırıkkale silah fabrikalarının gelişmesine yardımcı oldu. Aynı yıl 29 Ekim tebrik merasiminden sonra gece Devletin resmi Cumhuriyet Balosuna davetli olarak iştirak ettim. Atatürk bu balolara ve hattâ yılbaşı balolarına gelirdi. Atatürk geç vakit teşrif ettiler. Atatürk benim elimi de sıktı ve önümde oturmakla beni onurlandırdı. Az sonra Dışişlerinden bir yetkili gelerek Atatürk'e bir yazı verdi ve talimat bekledi. Yazıyı okuduktan sonra Atatürk şunu söyledi. "Ben bitaraf değil bir tarafım." Bu sözü hiçbir yerde yayınlanmadı. Halbuki "Yurtta sulh, cihanda sulh" sözüne ek "Bitaraf değil bir tarafız" sloganı dışişleri siyasetini tam yönlendiriyordu.

1938'de Maden ve Petrol jeolojisi yüksek mühendisliği ihtisası yapmak üzere Devlet hesabına eşimle birlikte beni Fransa'ya gönderdiler. İhtisasımı 1939'de başarıyla bitirdim ve İkinci Dünya Savaşı dolayısıyla doktora sonraya bırakarak yurda döndüm; fakat Atatürk'ü ben Fransa'dayken kaybettik. Aziz hatırası önünde saygıyla eğilirim.

Buraya kadar benim anılarıma paralel olarak Ulu Önder Atatürk'ü anlatmaya çalıştım.

Şimdi Atatürk'ün ilke ve inkılapları dolayısıyla Atatürkçülüğü anlatmak ve bu hususu tam açıklığa kavuşturmak istiyorum; çünkü bazıları Kemalizm adı altında Atatürkçülüğü Devlet Sosyalizmi olarak tanımıyorlar. Aslında Atatürk dogmalardan, doktrinlerden ve ideolojilerden tamamen uzak, akılcı ve yaratıcı, her an çağdaş düşünelü bir dehaya sahipti. Kalıplara girmeyen çok belirli bir vizyon sahibi idi. Yâni eskiden yeniye, gerilikten hareket halinde bir düşünce tarzı vardı. Kimseyi ve hiçbir katı sistemi kendisine rehber kabul etmeyecek akılcı ve yaratıcı bir karakterde, kendi ilkelerinin adamı idi. Kopyacı değil, daima orijinal fikirler üretiyor ve uyguluyordu.

Onun için Atatürk'ü kendine özgü ölçüler içerisinde anlamaya çalışmak durumu vardır. Atatürk, çağdaş (muasır) diye yorumladığı mükemmel bir medeniyetin varlığını kabul ediyor ve onu milletimize hedef gösteriyordu. Bu, Batı Medeniyeti idi; fakat onun da üstüne çıkmayı hedefliyordu. Bu medeniyete gitmek için yolun lâik, hürriyetçi, demokratik, sosyal bir hukuk devleti idâresi olduğunu belirtmiştir. Bu rejim, kurduğu kendi cumhuriyetidir. Bu yolda sapmalar olmadan hedefe dosdoğru gidebilmek için de bilimi ve tekniği rehber olarak göstermiştir.

Ankara'da üniversite kurulurken yapılan Dil ve Tarih Fakültesi binasının cephesine Atatürk'ün "En hakiki mürşit ilimdir, fendir" sözü yazılmıştır O zamanki bir anıtta da yine Atatürk'ün bir sözü olan "Türk Övün, Çalış, Güven" yazılıdır. Bunda Türklük kimliği vurgulanıyor ve her vatandaşın Türk olarak iftihar etmesini öneriyor. Bu hususu kendi ağzından "Ne mutlu Türküm diyene" sözüyle 10'uncu yıl nutkunda heyecanla belirtmiştir. Arkasından müşterek çalışmayı esas alarak medeni olmamızı istiyor. Ve nihayet, Cumhuriyet rejimine güvenmekle mutluluğa erişeceğimizi ifâde ediyor.

Açık olarak görülüyor ki, Atatürkçülük: Türk kimliğine dayanan bir hüviyetle çağdaş medenî âlemin kültürüne ulaşmak için çalışmak ve gayret göstermek demektir. O kültüre giden yol da lâik hürriyetçi demokratik sosyal hukuk devleti idâresi, yâni

Cumhuriyet rejimidir. Nihayet bu yolda rehberliğin bilime ve tekniğe verilmiş olduğunu bilmek ve ona göre hareket etmek lâzımdır. İşte Atatürkçülük budur.

Açık görülüyor ki, Atatürkçü olmak çağdaş medenî olmakla biridir. Ve bizler, hepimiz hiç kuşkusuz medenî Atatürkçüyüz ve tüm milletimizin bu anlamda Atatürkçü olmasına yardımcı olmaya gayret edeceğiz. Atatürk'ün dediği gibi "Medeniyet öyle şiddetli bir ateştir ki ona bigâne olanları yakar, mahveder."

Bu konuşmamla sizlere "şiddetli ateş"den değil ama Atatürk'ün ısıtan medenî ateşinden bir kıvılcım sıçratabildimse ne mutlu.

Hepinizin Cumhuriyetimizin 75'inci yılını kutluyor, sevgilerimle ve saygılarımla sizleri ayrı ayrı kucaklıyorum.

50 YILLIK MASONİK KÜLTÜR

Erdur BEKİROĞLU

TARİH: 10 Nisan 1948... bundan 50 yıl önce... güzel bir ilkbahar günü... cumartesi... saat 10.30...

YER: Şişli, Halâskârgazi Caddesi, 315 numaralı İstanbul Apartmanının 6 numaralı dairesi... Prof. Mustafa Hakkı NALÇACI K.in Evi...

TOPLANANLAR: Kültür Muhterem Locasınının 14 kurucu üyesi... Mustafa Hakkı NALÇACI, Bahaettin Lütü VARNALI, Cemil İPEKÇİ, Antuan ZOLETTİ, Sedat ABUT, İbrahim HOYİ, Piyer PSALTİ, Raoul ROZENTHAL, Daniel BEHAR, Necdet Ekrem OLCAY, Sezai KONUKGİL, Nurullah ATA, Avni AKSEL, Mustafa Hulki EREM kardeşler...

1935 yılında bilinen sebeplerle uykuya dalan Türk Masonluğunun uyandırılması, çeşitli itirazlara rağmen, arzu edilmektedir. Aslında, geçen süre zarfında, Yüksek Şûra, mührünü hiçbir zaman teslim etmeyip, çalışmalarını sürdürmüştür. Harp bitip, bazı sorunlar ortadan kalkınca Şûra Mason Derneğini kurmuş ve ilk aşamada İstanbul'da İDEAL, KÜLTÜR, HÜRRİYET, KARDEŞLİK ve ÜLKÜ adları ile 5 loca tesisine karar vermiştir. Ankara, İzmir ve Bursa'da da loca kuruluşları için hazırlıklar başlamıştır.

İşte bu nedenle, Yüksek Şûra'ca Kültür Locasının, kuruluş görevinin havâle edildiği 14 Kardeş, yukarıda belirtilen toplantı sonunda, Kültür Muhterem Locasının kuruluşunu resmileştiriyorlar. İlk Üstadı Muhterem olarak Mustafa Hakkı NALÇACI kardeş seçilmiştir. Artık büyük bir hızla, uykuda olan kardeşlerden Şûra'ca bildirilenlerin uyandırılma merasimleri icra edilecektir.

06 Haziran 1948 tarihli toplantıda Yüksek Şûra'dan gelen ilk 6 aylık kelime, Kardeşlik zinciri kurularak, usulüne göre veriliyor ve en önemli sorun olan lokal konusunda ilk komisyon teşkil ediliyor.

Sıraselviler, Ayla Apartmanındaki ilk toplantımızın tarihi 03 Ekim 1948'dir. Bu toplantıda Kültür Muhterem Locası'nın, 15 Ekim 1948 Cuma günü ve bundan böyle, her 15 günde bir Cuma saat 18:30'da toplanması kararlaştırılıyor.

Âmil Âzâ sayısı 50'ye yaklaşan Kültür Muhterem Locası ilk muntazam seçimini 07 Ocak 1949 günü yapıyor ve Mustafa Hakkı NALÇACI kardeş yeniden Üstadı Muhterem seçiliyor. (Daha sonra 1951-1953 döneminde Büyük Üstad olarak da görev yapacaktır.)

1949 yılı Şubat ayı itibariyle, yukarda adları zikredilen İstanbul'daki ilk beş locadan başka; Ankara'da UYANIŞ ve DOĞUŞ, İzmir'de İZMİR, İstanbul'da SEVGİ ve ATLAS isimlerinde beş yeni hemşire loca kuruluşlarını tamamlıyorlar. Artık, Yüksek Şûra'nın izni ile kurulan hemşire loca sayısı 10'a ulaşmıştır. (O günlerde, kardeş loca yerine, hemşire loca ifâdesinin kullanılması, locaların doğum yapabilmeleri açısından, daha gerçekçi bulunuyor.)

Yüksek Şûra 1 Ekim 1949 günü bir levha yayınlayarak, bundan böyle uyandırılma işlemlerinin yanısıra, localara yeniden haricî alınabileceğini bildiriyor.

Kültür Muhterem Locasının, 25 Kasım ve 09 Aralık 1949 tarihli toplantılarında önemli bir yenilik var. Locaya ilk hariciler teklif ediliyor ve kendilerinden talepnamelemleri alınıyor... Kimyager Ferit SAYMAN, Merkez Bankası Şefi Ali Ratip DİNÇEL, Adâlet Müfettişi Hikmet GÜNDÜZ, Antalya Nakliyat Şirketi Müdürü Hikmet ÖZERDİL ve Umumi Kâtibi İbrahim KENDER Beyler...

Kuruluşuna karar verilen Büyük Loca'ya 10 Kasım 1950 günkü toplantımızda ilk delegelerimiz seçiliyor... Mustafa Hakkı NALÇACI ve Celal ÖGET kardeşler...

1951 yılı sonlarına doğru, aile celselerinde devamsız ve borçlu kardeşlerin durumu ele alınıyor ve 21 Aralık 1951 tarihli toplantıda, Kültür Muhterem Locası'nın ilk gayrimuntazam ilânları yapılıyor.

Tepebaşı'ndaki yeni Lokalde ilk toplantımızın tarihi 10 Ekim 1952'dir.

Locamızı 03 Şubat 1953 günü şerefliendiren Büyük Üstad Fethi ERDEN Kardeş yaptığı konuşmada; Hâkim Büyük Âmir Mim Kemal ÖKE ve Muavini Ekrem TOK Kardeşlerden müteşekkil bir heyetin, zamanın Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'ı ziyâret ettiklerini ve hüsnü kabul görerek, kendilerinin "Cemiyet çalışmalarımıza kemal-i emniyet ve itimatla devam etmemizi" emir buyurduklarını belirtiyor.

Kuruluştan itibâren toplantılarımızın hemen hepsinde, Hâkim Büyük Âmir Mim Kemal ÖKE kardeşin Locamızı şerefliendirmesi ve aydınlatıcı konuşmalar yapması mutluluk vesilesi oluyor.

Aylar.. yıllar geçiyor... Uyandırılma işlemleri tamamlanmış gibidir. Kültür Muhterem Locası bu tarihi görevini hakkıyla yerine getirmiştir, ancak, âmil âzâ sayısı da oldukça artmıştır. Artık, bir başka görev kapıdadır... İlk masonik doğumu yapmak... Locamızdan ayrılan 24 Kardeşin kurucu olarak görev aldığı FAZİLET Muhterem Locası 24 Mayıs 1954 tarihinde kurulacak ve ilk toplantısını 19 Haziran 1954 günü yapacaktır.

14 Ocak 1955 günü Ferit SAYMAN kardeş sekreterlik görevine seçiliyor ve bundan sonra tam 7 sene kesintisiz ve üstün başarı ile aynı görevi sürdürüyor. Onun dikkatli ve titiz uslûbu sâyesinde, bugün locamızın ve dolayısıyla Türk Masonluğunun geçmişi ile ilgili pek çok şeyi bilebiliyoruz. (Sonraki yıllarda, aynı yararlı çabayı felsefi atölyelerde de sürdürdüğüne şahit olacağız.)

Büyük Üstad Fethi ERDEN kardeşin katıldığı 04 Kasım 1955 tarihli celsemizde yapılan harâretli görüşmelerde, 3 ayrı vâdide bulunan üç büyük Loca yerine Türkiye Büyük Locasının kurulması tartışılıyor. İstanbul'da 06 Kasım 1955 günü toplanacak Konvanda bu husus için karar alınması isteniyor ve delegeler seçiliyor. O tarihte İstanbul'da 12, Ankara'da 7, İzmir'de 3 kardeş loca çalışmaktadır.

Nihayet, 16 Aralık 1956 günü Türkiye Büyük Locasının kuruluşu resmen sonuçlanıyor.

Locamızdan ayrılan 14 kardeş 22 Mart 1957 tarihinde ERENLER Muhterem Locasının kuruluşunda yer alıyorlar. (ERENLER aynı za-

manda Yüksek Şûra patentli ile kurulan son Locadır. Ondan sonraki localar Büyük Loca patentli ile kurulacaklardır.) Kùltür Muhterem Locasının bu ikinci doğumundan dünyaya gelen ERENLER Muhterem Locası daha sonraki yıllarda ablası FAZİLET Muhterem Locasından daha hamarat çıkarak; yapacağı doğumlar ile, yâni SEVENLER ve SEZGİ Muhterem Locaları ile anne KùLTÜR'e genç yaşında iki kere de büyükanne olmak mutluluğunu tattıracaktır.

Yeni satın alınan Nur-u Ziya Sokağı'ndaki 25 No.lu binanın onarımı hızla sürmektedir ve masraf oldukça fazladır. Nihayet, 1959 yılı sonlarında onarım ve düzenleme tamamlanıyor. Sahip olduğumuz bu yeni binamızda, Türkiye Büyük Locası 31 Ocak 1960 günü ilk toplantısını icra ediyor. (Binanın resmen açılış tarihi 28 Şubat 1960 ve Kùltür Muhterem Locasının bu lokaldeki ilk toplantısının tarihi 04 Mart 1960'dır.)

05 Şubat 1960 günkü celsemizde ŞEFKAT Muhterem Locasının kurucuları olan 14 Kardeşin istifa dilekçeleri tartışılıp kabul ediliyor. Bu, Kùltür Muhterem Locasının 3. ve son doğumu sayılabilir. O günden bu yana, 38 yıldır Locamızda, tek tük bazı matrikül hareketleri dışında, bir başka doğum meydana gelmiyor. Kùltür Muhterem Locasının, masonik doğum kontrol yöntemlerini bugüne kadar, sağlıklı ve örnek şekilde uyguladığı ve sonuç olarak, gereksiz ve yararsız bir doğuma sebebiyet vermediği gözleniyor.

Locamızın hazırlanan ilk İç Tüzüğü 15 Nisan 1960 tarihli oturumda müzâkere ve kabul ediliyor. 1961 yılı içinde ise, Locamızda ilk defa Kardeşlik "Haberleşme Zinciri"nin düzenlediğini tesbit ediyoruz.

Yeni tekris edilen kardeşelere, birer rehber tâyin edilmesi teamülünün Locamızda tatbikine başlanması Kemal KAPLANCALI kardeş tarafından öneriliyor ve kabul ediliyor. Tarih 13 Nisan 1962...

Buraya kadar, Kùltür Muhterem Locasının geçmişinden kesitler çıkarmaya, önemli ilkleri ve enstantaneleri nakletmeye çalıştım. Bunun, hafızalarımızı tazelemek açısından, yararlı olacağını sanıyorum. Çünkü, en eski Localarımızdan olan Kùltür Muhterem Locasının tarihi gelişmesini, Türk Masonluğunun tarihinden soyutlamak mümkün değildir. Sâdece bu yönüyle bile tekrarların, bazı önemli satır başlarını hatırlatmak yönünden önemi ortadadır. Kaldı ki, bana göre masonik atölyeler bir yönleriyle uluslara benzerler. Bir ulus mâzisine sâhip çıktığı oranda yücelir. Çünkü, dönüp geçmişe bakılabildiği oranda, ileriye dönük muhtemel başarılar için avantaj elde edilir. Localarımız da böyledir. Bu nedenle, herbirimizin masonik görevleri arasında, bence

en önemlilerinden biri, Localarımızın, dolayısıyla Türk Masonluğunun mâzisine her yönüyle sâhip çıkmaktır. Bu görevi yeterince yerine getirmediğimiz, Localarımız ile ve Türk Masonluğu ile övünmeye hakkımız da olmamalıdır.

Yukarıda tarihinden kesitler verilen Kültür Muhterem Locası 50 yıldan beri mümtaz yerini hakkıyla işgâl ediyor. Bunu, elbette herşeyden önce, bugüne kadarki âmil âzâlarına borçludur. Maalesef, birçoğu bugün aramızda değiller... Ebedî Maşrık'a emanet ettiğimiz bu Kardeşlerimizin aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliyoruz. Kültür Muhterem Locasına ve Türk Masonluğuna verdikleri büyük hizmetler anılarımızda, sevgileri kalplerimizde daima yaşayacaktır.

Bu geçen 50 yıl zarfında, sütunlarımızda MÜNAKAŞA ve ÖFKE'nin zaman zaman boy göstermesine rağmen; KİN, İLTİMAS, POLİTİKA, MEVKİ HIRSI, DİN, HİZİP, KULİS FAALİYETİ, KİN, KISKANÇLIK ve NEFRET -senelik kelimeyi öğrenemedikleri için olsa gerek- koruyucularımız tarafından Mâbedimize hiç sokulmamışlardır. Buna mukâbil, SEVGİ, GÜVEN, TOLERANS, SAYGI, EDEP, DÜŞÜNCE HÜRİYETİ, TEVAZU ve HİCAP gibi iman ettiğimiz Kutsal Kavramlar daima baş tacı edilmişler ve Locamızdaki masonik atmosferi oluşturmuşlardır.

Bendeniz bu Locada, nâçizane seçildiğim ilk görevime başlarken çok heyecanlanmıştım. Aradan geçen süre zarfında çeşitli görevler almak nasiboldu. Fakat, bütün samimiyetimle itiraf etmeliyim ki, bana ter döküren ve sık sık falsolar yaptıran bu heyecanım hiç azalmadı. Gidererek bu durumun nedenini merak etmeye başladım. Çünkü, başka atölyelerde de görev alıyordum ama, hiç Kültür Muhterem Locasındaki kadar heyecanlanıp ne yapacağımı şaşırmıyordum. Son zamanlarda, tarafsız olmaya çalışan bir gözle bunun nedenini araştırdım ve sonunda buldum. Bizim için Locamızı diğerlerinden farklı kılan bir şey vardı. Bu, Kültür Muhterem Locasının büyüklüğü idi. Her Kardeşim gibi, benim de en önemli ve vazgeçilmez hedefim Kültür adındaki eski ve köklü Muhterem Locaya lâıyk olmaktı. İşte, beni daima heyecanlandıran şey, locama lâıyk olamamak endişesi idi.

Locamızı bizlerin gözünde bu kadar büyüten niteliklerin başında; birçok değerli üstadımızın ve özellikle İsmail Hüsrev TÖKİN, Ali Ratip DİNÇEL, Süha HIZAL gibi büyük masonların 1. çekici hünerle kullandıkları dönemlerde ve görevleri bittikten sonraki dönemlerde, Doğu'dan yaydıkları ışıkla, Locamızda mevcut masonik atmosfere yaptıkları eşsiz katkılar gelmektedir. Bendeniz, tesâdüfen Kültür Muhte-

rem Locasında nura kavuşmuş ve dolayısıyla o dönemleri yaşayabilmiş, şanslı bir kardeşinizim İşte o günlerden öğrendiğim hafızama yerleşmiş ve tâviz verilmemesi gereken meslekî prensip ve yorumlardan bazılarını şöyle sıralayabilirim:

1. Masonlukta en önemli mükellefiyet DEVAM'dır. Aidatdan bile önemli olduğu kabul edilmelidir. Sütunlarda, Kardeşler arasında gerçekleşmesi şart olan masonik nur alışverişi, karşılıklı masonik eğitim, masonik atmosferi teneffüs edebilmek v.b. gereksinimlerimiz ancak bu yolla giderilir. Hastalık gibi çok çok önemli mâzeretler dışında, sürekli devamsızlık asla toleransla karşılanamaz. Hele, kardeşleri tarafından güven gösterilerek, bir göreve seçilen mason o günden itibaren, sağlığı ve ömrü elverdiği müddetçe, locasının çok devamlı üyelerinden olmaya çalışarak, gösterilen îtimâda lâayık olduğunu kanıtlamak durumundadır.
2. Hiçbir şey (bilhassa kişisel olaylar) Locanın, Türk Masonluğunun ve giderek Evrensel Masonluğun ahenginden, alî menfaatlerinden, düzeninden, birlik ve beraberliğinden önemli değildir. Bunun aksine bir oluşuma karşı herbirimiz elbirliği ve gönülbirliği içinde, karşı durmak zorundayız.
3. Loca görevlilerinin ve kardeşlerin öncelikli görevlerinden biri. "Haberleşme Zinciri"ni en mükemmel şekilde, kesintisiz çalıştırmaktır. Bu görevi, şu veya bu nedenle, gereği gibi yürütemeyen kardeş Üstadı Muhteremden affını istemelidir. Çünkü, bir zincir ancak en çürük halkası kadar sağlamdır.
4. Masonluğun esasını teşkil eden KARDEŞ SEVGİSİ güzel ve kulağa hoş gelen bir ifâdedir, ama lâfla oluşmaz. Karşılıklı olması gereken kardeş sevgisinde üzüntüleri paylaşarak azaltmak, sevinçleri paylaşarak çoğaltmak, sık sık beraber olmak, gerektiğinde birbirinin yardımına koşmak v.b masonik gâyeler vardır. Bunlar olmadan kardeş sevgisinden söz edilemez. Masonlık sâdece iyi gün dostluğu için kurulmamıştır. Özellikle, bir kardeşin vefâtı durumunda; imkân olduğu halde, cenazeye katılıp merhumun yakınlarının ve kardeşlerinin acısına paylaşmayan, kardeşlik tâzim zincirinde yerini almayan, masonun sevgisinde ve dolayısıyla Masonluğunda eksiklik var demektir.
5. Toplantılara gecikmemek esastır ama, geç de olsa gelmek hiç gelmekten elbette daha masoniktir. Locadaki çalışmaların devamı sayılan kardeş sofrasından son kişi kalkıp gidene kadar, geciken kardeşin toplantıya katılması beklenir.

6. Loca çalışmalarında herşeyin en mükemmel şekilde yürümesini ve görevlilerin çok başarılı olmasını beklemek her kardeşin doğal hakkıdır. Ama, locaların faaliyetlerinde, çeşitli nedenlerle, başarılı ve başarısız dönemler vardır. Tıpkı devletlerin tarihlerindeki yükseliş ve gerileme dönemleri gibi... Ancak, siyah-beyaz kareli yer döşememizde sembolize edildiği gibi; haricî yaşamda olsun, masonik hayatta olsun, her siyah kareyi, yani olumsuzluğu, her istikamette bir beyaz kare, yâni olumluluk takip edecektir. Hasbelkader, siyah kare üzerinde isek, beyaz karenin gelmesini, ümitsizliğe kapılmadan beklemek masonik borucumuzdur.

7. Mesleğimizde, masonun göreve talip olmasından daha güzeli, görevin masona talip olmasıdır.

8. "Mümkün olduğu kadar çok sayıda kardeşin görev alabilmesi" amacına ulaşabilmek için, bazı özel durumlar hariç, hiçbir loca görevi, bir dönemden fazla yapılmamalıdır. Locada görev almak, aslında, çok şerefli ve sevindirici bir olaydır. Ancak, GÖREV=DEVAM demek olduğundan, devamını aksatan kardeş aldığı görevi de lâyıkıyla yapamayacaktır. Mükemmel bir devam gerçekleştirme konusunda mâzereti bulunan kardeşlerin görev alamaması doğaldır. Buna mukabil, görev alamamak gerçek bir mason için üzüntü ve mutsuzluk kaynağı asla değildir, hele hele kırgınlık sebebi hiç olamaz. Çünkü, elbirliği ile inşa edilmeye çalışılan Ülkü Mâbedine, o da bir köşesinden, imkânı ölçüsünde el ve emek vererek görevini yapacak ve masonik mutluluğu yakalayacaktır.

9. Hiçbir kardeş (hattâ bir ölçüde Üstadı Muhterem bile) locasının Üstadlar Kurulunun hür irâdesiyle vermesi gereken kararlara müdâhale etmek, tesir etmeye çalışmak veya ambargo koymak durumunda olamaz.

10. Mevlâna Hazretleri'nin "Gel, gene gel, ne olursan ol, gene gel" şeklindeki güzel çağrısı, mesleğimiz için, elbette tam olarak geçerli değildir. Bir kardeş ancak en az kendi kadar, hattâ kendinden daha muntazam ve başarılı bir mason olacağına inandığı haricîye teklif edebilmelidir. Kıstas bu olmalıdır. Çünkü, toplumun geriye, kötüye gitme durumunda, buna ayak uydurmayıp, tam tersine en büyük direnci göstermek, bu gidişi durdurup iyiye yönlendirmek görevi Türk masonluğundur iddiasındayız. Ne var ki, Türk Masonluğunun bunu başarması, her şeyden önce kendisinin sürekli bir gelişme ve iyiye gitme süreci içinde kalabilmesine bağlıdır. Bu ise, toplam kalitedeki matematiksel gerçek olarak, tek tek herbirimizin kendimizden iyilerini

arayıp bulup cemiyetimize kazandırmak görevini yerine getirmesi ile mümkündür. Bu çok zor görev muhakkak başarılmalıdır, çünkü, Türk Masonluğunun dar boğazı buradadır. (Enteresandır... Kültür Muhterem Locasının aktif üye sayısı, hatırlayabildiğim sürece, hep 125-145 seviyelerinde seyretmiştir. Ne az, ne çok... Bu konuda, hiçbir özel çaba sarfedilmemesine, bir önlem alınmamasına rağmen, sonucun otomatikman böyle olması; belki de locamızda mevcut masonik ortamın bir doğal sonucudur, bilemiyorum.)

11. Bir başka önemli masonik mükellefiyet, Ebedî Maşrık'a uğurladığımız kardeşlerimizin bize emânet olan eşleri hemşirelerimizle, çocukları ve yakınları ile sürekli ilgilenmek ve onlara daima aramızda olduklarını hissettirmektir.

12. Her kardeş için locası, herşeyden önce, kendi baba ocağıdır. O orada yaşayan büyük ailenin bir ferdidir. Yâni ev sahibidir, kiracı değildir. Savunucusu olmakla gurur duyduğumuz, düşünce hürriyetinin ayrılmaz ve doğal parçası olan fikir ayrılıklarından etkilenerek, birilerine-bazı şeylere veya locaya kızarak veya görev verilmedi diye küserek; bir kardeşin locasını, yâni babaocağını, terketmesi mantıklı değildir, yanlıştır. Bu gibi nedenlerle; loca'ya devam etmemek, başka locaya katılmak, hele hele bir kardeşler grubu olarak ayrılıp yeni bir loca kurmaya kalkışmak, asla masonik bir davranış olamaz. Yeni bir locanın kurulması, fiziksel nedenlere dayanıyorsa, güzeldir. Locada üye sayısının artması sonucu, sütunların tamamen dolup kardeşlere fiziksel mânâdâ oturacak yer kalmadığı zaman; veya, yeni bir vâdide (yâni yeni bir fiziksel mekânda) bir mâbed açılması gerektiği zaman, yahut da, Büyük Locadan bir kurma görevi verilmiş ise; yeni bir locanın kurulması sevinçle, mutlulukla karşılanır. Bu gibi haller dışında, sâdece kimyasal sebeplerle loca kurmak güzel değildir, bize yakışmaz. Herbirimizin tartışmasız ortak gâyesi, Türk Masonluğunda kardeş sayısını hızla arttırmaktır. Ancak, bu konuda yanlış bir değerlendirme yapılmaktadır. Localar kardeş sayısı artınca doğum yaparlar. Göstermelik bir nedenle, kardeş sayısı artsın diye, doğum yapmazlar. Aksi halde, erken ve zorlama doğum sonucu dünyaya gelen yeni locayı, masonik hayatımıza kazandırmak ve ondan yararlanmak bâzen mümkün olmamaktadır. Gereksiz loca bölünmeleri, sanılanın aksine, Türk Masonluğunun kalitesini düşürebilir. Bugün, her zamankinden daha büyük ihtiyaç duyulan "Birlik ve Beraberliğin", bölünerek sağlandığı nerede görülmüştür?

13. Görevlilerin seçimi önemli bir konudur. Hiçbir kardeş bir diğer kardeşine kimi seçeceğini empoze etmek durumunda değildir. Çünkü,

tesviyede bir hızada ve eşit olma prensibimize göre; bir kardeş, seçim konusunda öteki kardeşten daha bilgili değildir. Seçimlerde hür iradeye asla gölge düşürülmemelidir. Oylama tamamlanıp görevliler seçilince konu kapanır, kapanmalıdır. Seçilenler, şu kardeşin veya şu grubun seçtikleri değil, kurulun seçtikleridir. Artık, her mason seçilen görevlilerin (onlara oy vermiş olsun olmasın) emrinde ve onlara en yakın yardımcı olmaya çabalamak durumundadır. Mesleğimizin ruhunda bu vardır.

14. İçerde olsun, haricî âlemde olsun; mason özel, durumlar hariç, kendinden pek bahsetmez, ondan bahsedilir.

15. "İnsan Hak ve Hürriyetleri" davasında, bugüne kadar elde edilen zaferlerde, Masonluğun payı gerçekten büyüktür. (İnsanlık bunu, seneler geçtikçe, çok daha iyi idrâk edecektir.) Bilhassa, 300 yıla yakın süredir çalışmalarda ısrarla işlenen "Düşünce-Fikir Hürriyeti" kavramı, atölyelerimizde şu 3 kelimelik sihirli parola ile yankılanır ve ifâdesini bulur. "SÖZ SERBESTTİR KARDEŞLERİM"... Elbette, Düşünce Hürriyetine bağlı olarak, loca çalışmalarında ve onun devamı olan kardeş sofralarında; Din, politika ve hakaret içeren konular dışında, insanlığı ve Masonluğu ilgilendiren her konu ve her farklı fikir serbestçe tartışılabilir. Nitekim, localarımızda yıllardır, Allah Vergisi olan güzel konuşma kabiliyetlerini ustaca kullanan, çok değerli hatip kardeşlerimizi zevkle dinliyoruz. Burada kritik ve önemli bir nokta vardır. "İyi Bir Konuşmacı Olmak" zor bir iştir, ama, en az o kadar zor olan bir başka davranış "İyi Bir Dinleyici Olmak"tır. Bu ikincisi olmadan birincisi olmaz. Yukarda sayılan istisnalar dışında, insanlığı ve masonluğu ilgilendiren her mevzuda yapılan her fikir beyanını, çok aykırı veya içeriği boş da olsa, iyi bir dinleyici olarak takip etmek ve gerekirse tartışmak her kardeşin masonik borçlarından biridir. Özetle, mason hür düşünen, düşündüğünü serbestçe söyleyen ve söyleneni de iyi dinlemesini bilen kişidir."

16. Localarımızda, belli istisnalar dışında, her konu tartışılabilir dedik. Fakat, tartışılmayacak bir şey daha vardır... O locanın Üstadlar kurulunun kararları... Teker teker hepimizin bu camiaya katılmamızı sağlayan, masonik hayatımızda sebep-i vücudumuz olan bu yüce kurulun, hür irâdesi ile ve hiçbir tesir altına sokulmadan, verdiği kararları tartışmak, o locanın ve üyelerinin kendi kendini inkâr etmesi demektir. Bundan dikkatle kaçınmak gerekir.

17. Çırak ile rehberi arasında olması gereken güçlü diyalog çok önemli bir masonik olgudur. Çırak rehberinin peşinden ayrılmamalı, ona çe-

kinmeden ve gece gündüz demeden ulaşmalı, yardımına başvurmalıdır. Rehberlik kavramının mânâsı budur.

18. Hangi locaya mensup olursa olsun; bir kardeş Üstad olduktan sonra dahi "Burada aradığımı bulamıyorum?" diye düşünüyorsa, orada bulunma nedenini unutuyor veya orada kazaen bulunuyor demektir. Bu düşünceden kendini kurtarıp gerçeği göremediği sürece aradığını asla bulamayacaktır.

19. Seçimlerde, her görev için, haiz olunması gereken asgari şartlar Localar Genel Tüzüğü'nün ilgili maddelerinde açıkça yazılıdır. O şartları sağlamış her kardeş her görev için otomatikman adaydır. bunun dışında, bağlayıcı hiçbir kaide bulunmamaktadır. Hele görev için, "Bir uçtan turnikeye girilir, dönme sürer, öbür uçtan Üstadı Muhterem olarak çıkılır" şeklinde bir düşünce, bir usûl asla masonik değildir, yanıltıcıdır ve çoğu kez gereksiz hayal kırıklıklarına ve can sıkıntılarına sebep olur. Mesleğimizde böyle bir angajman yoktur. (Örneğin, Kültür Muhterem Locasında kuruluşundan bugüne kadar yapılan 43 seçimden sadece 11'inde, o andaki 1. Nâzır Üstadı Muhterem olarak seçilmiştir ve yine sâdece 10'unda, o andaki 2. Nâzır 1. Nâzır olarak seçilmiştir. 2. Nâzırlık, 1. Nâzırlık, hattâ her ikisini de yapmamış, çok başarılı Üstadı Muhteremlerimiz olmuştur. Diğer görevlerde de durum benzer şekildedir.) Loca görevleri aslında kişisel olaylar değildir, bir takımın bayrak yarışındaki durumuna benzetilebilir. Takımın koşucu sayısı locanın üye sayısı kadardır ve yarış topluca yapılır. Her kademede görevli, görevini en iyi şekilde tamamlayarak, bayrağı bir başka kardeşine teslim etmek suretiyle; sâdece takımının, yâni locasının daha iyiye, daha doğruya ve daha güzele koşmasına yardımcı olur. Bu Kültür Muhterem Locasın da hep böyle olagelmıştır.

20. İnsanlar Sevgi ve Mutluluğa ulaşmaya çalışan yolcular ise, yolu aydınlatarak gösteren rehberler masonlardır.

21. Üstadı Muhteremlik makamı daima son söz sahibi olan çok yüce ve tartışılmaz bir makamdır. Ancak şahsî değildir. Başka bir deyişle, bir taraftan böyle ulu bir makamı işgal eden Üstadı Muhterem, diğer taraftan kişi olarak tesviyede yerini ilk alan kardeşdir. Bu hassas dengedeki önemli nüansa fazlasıyla dikkat edilmeli ve itina gösterilmelidir. Üstadı Muhterem, herbirine eşit yakınlıkta olması gereken kardeşlerini tesir altında bırakmamak için, oylama ile sonuçlanacak konularda önceden fikrini beyan etmemelidir. Çünkü, mesleğimizde Üstadı Muhtereme itaat etmek an'anesi ve kuralı vardır. Buna mukabil, Üstadı Muhteremlik görevini bitirip Doğudaki yerini alan kardeş ise;

sütunlardaki kardeşlerinden, ne söz hakkı olarak, ne de oy hakkı olarak farklı değildir. O artık, locada en tarafsız, en toleranslı ve en mütevazı kişidir. Masonlukta bir kıdem varsa, bu sâdece matrikül sıralamasındaki kıdemdir.

22. Masonluk, herşeyden önce, yazılı olan ve olmayan kurallara sıkı sıkıya bağlı bir disiplin mesleğidir. Yazılı olmayan gelenek, örf ve âdetlere zâten dokunulamaz, onlar masonik miras olarak nesilden nesile aktarılırlar. Yazılı olan kurarlarda ise, konvan'larda bile sık sık oynanılmamalıdır. Çünkü, onlar çok hassas ve narindirler.

23. "Masonluk nedir, ne değildir?" konusu, klâsik bir soru ikilisi olarak, zihinleri hep meşgul etmiştir. Gerçekde "Masonluk nedir?" sualine verilen "İyi bir insan olmaya çalışmak...", "Sevgiye giden yolu aramak...", "İnsanlar ve insanlık için, elbirliği ile, mutluluk yuvası olacak bir Ülkü Mâbedi inşa etmeye çalışmak..." v.b. cevaplar aşağı yukarı herkesçe bilinir. Asıl bilinmeyen, ya da az bilinen, ama çok daha önemli olan. "Masonluk ne değildir?" sualinin doğru cevaplarıdır. Her mason ham taşı, yâni kendini yontarken, çabasının büyük bölümünü bu doğru cevapları bulmaya yönlendirmelidir.

Bu ve buna benzer daha birçok masonik esasa (ki bunlar Masonluğun masonlarca bilinen iddialarıdır) bağlı kalmaya çalışarak, bugünlere ulaşan Kültür Muhterem Locasının geçmiş faaliyetlerinin, itina gösterdiği hususların ve özellikle uyguladığı "Masonik Doğum Kontrol Yöntemlerinin" her kardeş tarafından irdelenmesinin ve şâyet varılacak sonuç olumlu ise, her genç locanın ablası Kültür'ü örnek almasının, mesleğimizin yüksek yararları açısından çok faydalı, olacağına inanıyorum.

Bir Loca için 50 yıl sapasağlam ayakta kalabilmek ve fonksiyonunu eksiksiz yerine getirebilmek, hakikaten büyük başarı sayılmalıdır. Locamızın bu başarısında, demindenberi ifâde etmeye çalıştığım esasları benimsemesinin yanı sıra; bence, 2 faktörün rolü çok büyük olmuştur. bunlar, KARDEŞ SEVGİSİ ve TOLERANS'dır. Kültür şantiyesi'nde, elbirliği ve gönülbirliği içinde, 50 yıldır inşa etmeye çalıştığımız "Ülkü Mâbedi"nin temelindeki ana malzemeyi, hiç şüphesiz, kardeş sevgisi teşkil etmektedir. Ancak, yapının sağlamlığı için, bu tek başına yeterli değildir. Çünkü, mesleğimizin asıl gâyesi; ırk, din, milliyet, dil, mezhep ve özellikle de düşünce farklılıklarına rağmen, bütün insanlık için bir mâbed inşa etmek olduğuna göre; mâbedin temelinde ve üst yapısında, bu kadar değişik malzemeyi sağlam şekilde bir arada tutacak, birleştirecek bir bağlayıcı yapı malzemesine, bir çimentoya

gereksinim olduğu açıktır. İşte, bu ek bağlayıcı malzeme tolerans olmuştur. Ancak, toleransın, yâni çimentonun dozu çok önemlidir. Bir üstadımızın "Toleransızlığa Asla Tolerans Gösterilemez" sözü ile ifâdesini bulan "Sıfır Tolerans", yâni toleranssızlık bizler için ne kadar bahis konusu değilse; umursamazlık ve boşverme şeklinde kendini gösteren ve kurulu düzenleri, cemiyetleri kısa sürede dejenere ederek yıkan "Sonsuz Tolerans"da Masonluk için, elbette aynı ölçüde geçersizdir. Kültür Muhterem Locası 50 yıl boyunca, toleransda bu alt ve üst sınırlar arasında, gerekli ve ideal olan ölçüyü tutturabilmiştir. Şantiyesinde mâbedi, iç ve dış çeşitli olumsuz etkenlere rağmen, sağlam kardeş sevgisi temeli üzerinde, yontulmuş ama farklı taşları ölçülü toleransla sıkıca birleştirerek, beton gibi dimdik ayakta kalmaya yetecek sağlamlıkta inşa edebilmiştir. Yeni yeni katlar ilâve ederek, yükseltmeye de devam etmektedir. Çimentosunun formülünü ve dozajını hiç değiştirmemiştir. Sonsuza kadar böyle çalışmayı sürdürmesi ve Türk Masonluğuna hizmet yolunda adımlarını yavaşlatmaması, hepimizin şüphesiz en içten temennisidir.

Evrenin Ulu Mimarından öyle olmasını diliyoruz.

10 Nisan 1998

ESKİ YUNANDA "SOFİSTLER"

Osman Necdet ORHUN

Eski Yunan Felsefesi önce "**Kosmos**" sorunu ile ilgilenmiştir. Thales'ten itibaren "**Doğu Olayları**" ile ilgili sorulara cevap aranmaya başlanmış, M.Ö. 6. yüzyıldan itibaren "**Evren**" konusu, Yunan düşünce hayatında "**Eleştiri ve Şüphe**" ruhunu uyandırarak, sonu gelmez tartışmaları başlatmıştır. Sadece saf akla ve hür düşünceye dayalı bu şüpheli düşünce daha sonra M.Ö. 5. asırda insana yönelmiş, "**bilin kişi**" değil, "**bilginin konusu olan nesne**" önem kazanmıştır.

İlk dönemin bu Doğa Filozofları, Kosmos olaylarına cevap ararlar iken, bilginin imkân, kaynak ve sınırlarına ilişkin ilk şüpheleri ve tartışmaları başlatmışlarsa da, bilgi konusunu felsefi düşün-

ceye Sofist'ler getirmişlerdir. Sofistler, kendi dönemlerine kadar olan düşüncenin bir devamı değil, yeni bir felsefi düşüncesin başlangıç noktasıdır. Nitekim W. Jaeger "**Paideia**" adlı eserindeki,

"Sofizm bilimsel bir hareket değil, yönü değişen yaşamsal çıkarlar nedeniyle, özellikle de ekonomi ile devletin yapısında meydana gelen değişikliklerden doğan pedagojik ve sosyal sorunlar nedeni ile bilimin istilâ edilmesidir".

yönündeki ifâdesi, hareketi en iyi özetleyen düşüncedir.

Felsefe, İ.Ö. 7. yüzyılda Millet'li Thales ile başlamışsa da, kendisi bu sözcüğü kullanmamıştır. Kelimeyi ilk olarak Samos'lu Pytha-

goras kullanmış ve ilk olarak da **Aristoteles tarafından "İlk Felsefe"** olarak söz edilmiş. Söz edilen bu tanıma bugün **"Metafizik"** adı verilmiştir.

İlk Felsefeyi düşünceden, ilk tanıma kadar, aradan iki asır geçmiştir.

Felsefe'nin tarifinde, tarih boyunca filozoflar belirli bir tanım konusunda uzlaşmamışlar da, aşağıdaki tanımlar konuyu hiç olmazsa ortaya koyabilir.

- Felsefe, tabiat hakkında toplu bir görüşün araştırılması, evrensel bir açıklama denemesidir.

- Felsefe, âlemi bütün olarak açıklamak, **"Evrensel Olay ve Doğal Olay"**ı anlatmak için, bu grupların ve onların özel kanunlarının üstüne yükselen insan zihninin çabasıdır. Felsefe, bütün bilimlerin temelinde bulunan şu soruya cevap vermek ister: **"Niçin bu âlem vardır ve nasıl oluyor da olduğu gibidir"** ve bu sorunun öbür yüzü gibi olan şu soruya da cevap bulmaya çalışır: **"Neyi bilebilirim ve bilim nasıl meydana geliyor?"**

- Varlık ve onun örttüğü sır, bilgi, onun şartları, metotları, felsefe araştırmalarının çift konusu işte budur.

- Bilim de, felsefenin temeli ve onun kumaşı gibidir. Aristo'nun dilini kullanmak gerekirse, **"Kuvvet hâlinde felsefedir, öte yandan felsefe fiil hâlinde bilimdir"** bilginin en yüksek fonksiyonu, bilimsel zihniyetin ve onun herşeyi birliğe götürmek

isteyen tabii eğilimin en yüksek tatmin şeklidir.

- Her bilimsel hareket bir felsefi hareketi meydana getirir, her yeni felsefe, bilim için bir güç kaynağı olur.

Felsefe deyimi, Yunanca **"Philosophia"** sözcüğünden gelme olup, felsefe, anılan Yunanca kelimenin Arapçada aldığı şeklidir. Yunancada, **"Philia"** sevgi, **"Sophia"** Bilgelik, geniş anlamı ile "Bilgi" demektir. Bu çerçevede Philosophia, **"Bilgiyi, Bilgeligi"** sevmedir. İlk kullanıldığı zamanlarda kelime, durup dinlemeden bilgiyi, doğruyu arama için kullanılmıştır. Zaten felsefe, doğruya varmak ister.

Yunanistanın tarihi incelendiğinde, siyasal tarihe paralel kültür tarihinde de üç dönem olduğu görülür.

1. Dönemde ayrı boylar ve bağımsız şehirler hâlinde yaşayan yunanlıların aralarında politik bağlar yoktur ve felsefe de birbirinden bağımsız merkezlerde gelişim göstermiştir.

2. Dönem Pers savaşlarının kazanılmasını takip eden dönemdir. Bu dönemde şehirden şehire dolaşan ve gezici olarak öğretmenlik yapan kişileri, Sofist'leri görüyoruz. Bu dönem, Yunan Siyasal hayatında siyasî birliğin kurulmaya başlandığı andır.

3. Dönemde iki büyük felsefe sistemi ortaya çıkar. Platon ve Aristoteles felsefeleri. Bu felsefeler kendi zamanlarında olduğu kadar, felsefeye günümüze kadar

yön vermiştir. Bu düşünceler olmaksızın, Batı düşünü tasavvur dahi edilemez.

Doğu kültüründe "**Tanrı**" ile **kul** arasında aracılık yapan "**rahipler**" kurumuna Yunanistan'da rastlanmaz. Burada rahipler yerine "**araştırmacı, düşünür**" (yani Filozof'a) rastlanır ve bu düşünürler siyaset alanında da önder rolünü de oynamışlardır. Daha sonra bu filozof tipi hayattan çok, kendi düşünce dünyasına dönük "Bilgin araştırmacı" tipine (Anaxagoras, Demokritos gibi) veya daha çok pratik bir filozof, bir eğitici ve yaşam sanatçısına (Sokrates gibi) dönüşmüştür. Son zamanlarda ise felsefe'ye dinî öğelerin karıştığı görülür.

Nietzsche Yunan Felsefesini en doğru şekilde söze dökmüştür. "**Başka ulusların azizleri vardır, yunanlıların ise bilge'leri vardır**"⁽¹⁾ Homerik Tanrılar Olimposu terk edince, akılcı düşünce, mitolojik ifâdelerden vazgeçmiş ve yerini düşün üreten filozoflara bırakmıştır.

Yunanca'da "**Sophos**" (Sophia) kelimesi, "**Bilgi**" anlamına gelir. Sofist kavramının, ilk üçü birbirine bağlı, dört manası vardır.

a) Bilgili Kişi:

Kendilerine "**Sophistes**" diyen bu kişiler, bilgili kişiler olduklarını iddia ederlerdi. Nitekim Platon'un küçük Hippias'ındaki (368 b) "**Sen bilgilerde insanların en ustasısın**" ve "**..... Sonuçta o gün, şimdi anımsıya-**

madığım daha birçok bilgi ve sanatı da sayıp dökmüştün" (368 e) bu yöndeki iddiaları teyid etmektedir.

b- Siyasal Yaşam Öğretmeni:

Bu kişiler, iyi bir yurttaşın nasıl olması gerektiğini bildiklerini ifâde ederek "**Siyasal Erdemi**" öğreteceklerini iddia ediyorlardı. Böylece sofist'ler siyasal ortamda nasıl davranılacağına dair üretli ders vermeleri sonucu, bu kişiler bir nev'i "**Siyaset Eğitmeni**" oldular. Eski Yunan'da en büyük erdem, siyasal erdem kabul edildiğinden, bir yurttaşın "**Devlet işlerini iyi çevirebilmesi, bunu yaparken de dostlarına yararlı olması, düşmanlarına zarar vermesi, kendini hertürlü zarardan koruyabilmesi**" (Menon 71'e) gerekli idi.

c- Retorik Ustası:

Sofistler, sitede siyaset hayatında en etkili araç olan güzel söz söyleme sanatını ve düşüncelerini savunmayı öğrettiklerinden, sofistlik, "**Retorik**" ile eş anlamda kullanılmıştır.

d- Safsatacı Kişi:

Bu sözcüğün böylesine aşağılayıcı manada ifâde edilmesine ve Felsefe tarihinde bu anlamda kullanılmasına neden Sokrates ve talebesi Plâton olmuştur. Plâton birçok eserinde sofistleri, gerçeği bilmeyen, bilgelik taslayan ve çoğu zaman safsata olabilecek fikir üreten kişiler olarak tanıtır. Örneğin; -Sofist adlı eserinde, sofistin çeşitli tanımları

verilir ve sofistlerin gerçekte birer şarlatan olduğunu, - Protogoras adlı eserinde, sofistlerden ders alanların bu ders almadan utanmaları gerektiğini belirtir.

Plâton'un sofistlere karşı olan bu fikirlerine Aristophanes ve Ksenophon da katılırlar.

Sofistler hakkında, anılan filozoflar hâricinde de, bazı etkenler olumsuz kanaatların uyanmasına sebep olmuştur. Özellikle tutucu ve aristokrat zümre, her konuda konuşan ve tartışan bu yabancı kişilerin genç nesli etkilemelerinden ve siyaset öğretmenlerinden hoşnut değillerdi. Ayrıca doğa ve insana yönelik araştırmalar dinî çevrenin tepkisine neden oluyordu. Nitekim Sofist Protagoras, Anaksagoras ve Sokrates tanrı tanımazlıkla suçlanmışlar, Protagoras ve Anaksagoras'ın kitapları Agora'da yakılmış, Protagoras kaçarak canını kurtarmış, Sokrates ise kaçmayı red ederek Baldıran Zehiri içirtilerek yaşamına son verilmiştir.

Bunun hâricinde sofistlerin ahlâk ve hukuk anlayışında ileri sürdükleri sav'lar, para karşılığı ders vermeleri, hep utanç verici olarak karşılanıyordu. Nitekim Plâton, Gorgias ve Kratlos diyaloglarında, sofistlerin para karşılığı ders vermelerini alaycı bir dil ile ifâde etmiştir. Ayrıca ders almayan kişiler de sofistlere daima cephe almışlardır.

Sofist akım, ileride Yunan bilimine, etik, siyasal ve sosyal yönden ilerlemesinde büyük ölçüde etken olacağı halde başlangıçta bi-

limi yerinden edecek gibi görülmüştür. Ancak bu düşünüş tarzı ile Attika Demokrasisinin gelişmesi arasında bir paralellik görülür. Belki de sofizm'in doğup, gelişmesinde Atina Demokrasisinin yeni bir tür düşünce tarzına, bir pratik eyleme ihtiyaç vardı! Eskiye bağlı olanların direnişlerine ve sofist akıma bütün karşı koymalara rağmen, bu yeni eğitim şekli kök salmış ve kurama dayalı öğretileri ile (Yani Paidia'larıyla) akli esas alan insanlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu da, Pers savaşlarından sonra değişen dünya görüşünün ve yunan sitelerinin birbirleri ile başlayan dialoglarının, tabii bir sonucudur. **"Seçkin Yurttaşları"** (Arete'yi) yeni siyasal ve sosyal alanda gerektiği gibi yetiştirmek istemeleri sonucu, bu eğitimi üstlenen ve kendilerini **"Bilgeler öğretmeni"** diye vasıflandıran **"sofist"**ler, çeşitli yerlerden gelerek Atina'da yerleşmeye başlamışlardır. Böylece şehir Perikles Atina'sının soylu genç neslince destek bularak yeni bir hareketin doğuş merkezi haline gelmiştir.

Çoğu Atina'ya yabancı bu kişiler, düşüncelerini rahatlıkla söyleyebildikleri ortamı buldukları bu şehirde, kültürel etkinliği de sağlamışlardır. Ancak burada bir noktayı özellikle ortaya koymada bir yarar vardır, sofist'ler asla **"Demokrasi"**nin prensiplerini vâz etmemişlerdir. Ne Demokrasi'yi kurmaya uğramışlardır, ne de demokratik prensipler belirlemişlerdir. Bunlar sadece Attika

toplumunun değer ve düşünce kalıplarını irdelemişler ve kültürel yapının tüm taşlarını yerinden oynatmışlardır. Böylece demokrasiyi kurmasalar da demokasi'nin kurulmasına zemin hazırlamışlardır. Kurulan demokrasi ise, bunların daha rahat konuşmalarına, görüş beyan etmelerine neden olmuştur.

Serbest düşüncenin ürünü olan sofist'ler, düşünce alanında sağladıkları esneklik ile değişen topluma uyum imkânı sağlamışlar, bilginin öğretebileceği ilkesinden hareketle, siyasal erdemin sâdece aristokratlara ait olmadığını da kanıtlamışlardır. Ancak,

- Birinci kuşak sofistler, birbirine destek olup, birbirlerinin ve demokrasinin gelişmesine ortam hazırlar iken,

- İkinci kuşak sofist'ler bazı düşünceleri ileri boyutlara götürüp ve ortaya yeni bir görüş serdetmeksizin demokrasinin yozlaşmasına neden olmuşlardır.

Sofizm, belli bir görüşü olan felsefî bir ekol değildir. Birçok sofistin görüşleri birbiri ile uyuşmaz, hattâ zıt görüşler içerir. Para karşılığı ders verdiklerinden, düşüncelerinde dahi bir tutarlılık yoktur. Bu nedenle sofist bir düşünceden, bir düşünceler zincirinden söz edilemez. Bu kişilere iki nedenden ötürü sofist denilir.

x) Birincisi meslekleri,

xx) İkincisi, insanı konu almaları ve bilginin öğretilbilirliğini savunmalarıdır.

sofistlerden önceki filozoflar düşüncelerini sadece doğa yâni makro-kosmos üzerine teksif eder iken, sofistler bütün düşüncelerini "**insan**" üzerine toplamışlardır. Sofistlerden önceki filozoflar "**Saf Hakikati**" arar iken, sofistler birey ve toplumu esas alarak "**eğitim**"e yönelmişler, bilgi'nin öğretilceğinden hareketle insanı mânevî yönden güçlü kılmayı hedef almışlardır. Bu nedenledir ki, sofistler,

- Hem pedagojinin kurucusu,

- Hem de bilinçli mânevî eğitimin (paideia) yaratıcısıdır.

Paideia kavramına ustalıklı pratikte şekil verirlerken, bir yandan dilbilgisi, retorik ve diyalektik, diğer yandan aritmetik, geometri, astronomi ve müziğe özgün bir içerik kazandırmışlardır. Bu arada Protagoras ruhu ile insana üçüncü bir eğitim prensibi vâz etmiştir. Bu da, Seçkin Yurttaşlara, "**İnsanın var oluşuna sebep olan ve yönlendiren temel olarak Devleti yön olarak seçen**" bir eğitim. Plâton, Protagoras adlı eserinde gençlerin mutlaka dürüst ve âdil bir yurttaş olarak eğitilmesi gerektiği sonucuna varır. Sofistlerin bu eğitim sorunu sonuçta "**kültür**" kavramına çözüm getirecektir.

Sofistlik için bazı düşünürler "**Antik Çağın Aydınlanma Devri**" derler. 18. Asırdaki **Aydınlanma Devri** ne ise, M.Ö. 5 asırdaki sofizmde odur. İki aydınlanma devrinde ruh yapısı bakımından tam bir paralellik var-

dır. Nitekim M.S.'ki aydınlanma da, derine inen eleştirel özelliği ile Descartes ve Leibnitz sistemlerinin oluşturdukları spekülâtif felsefenin sonucudur. Bu felsefi görüşün esası da ön yargıdan ve uzlaşmadan kurtulma ve doğuya dönme çabası olup, yeni bir eğitimin savaşıdır.

1- Birinci Kuşak Sofistler:

İlk kuşağın en önemli isimleri, Protagoras, Prodikos, Gorgias ve Hippias olup, bunlar topladıkları tepkiye rağmen demokrasi ile özdeşleşmişlerdir. Ürettikleri düşünceler daima demokrasiyi güçlendirmiştir. Birinci dönem sofistlerin belli başlı düşünceleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

a) Sofizm hümanist bir düşünce şeklidir.

Sofistlere göre, kosmos'la ve tanrılarla ilgilenmek boşunadır. İnsan'ın aklı bu konuları çözecek kapasitede değildir. Gerçek bu olduğuna göre, gözler dünya'ya çevrilmeli ve dünya üzerinde en önemli varlık olan insan üzerine ve insan için düşünmeli ve insanın sorunlarına cevap vermeye çalışılmalıdır. Nitekim Perikles'in yakın dostu olan Abderalı Protagoras sofistlerin bu yaygın görüşünü "**Tanrılarının ne var olduklarını, ne de nasıl olduklarını söyleyebilirim. Sorunun karanlığı ve insan yaşamının kısalığı bunu bilmemizi engeller**" tümcesi ile ifâde etmiştir.

Protagoras'ın bu ifâdesi, tanrısal inanca değil, tanrısal bilgiye yöneliktir. Düşünür, bilginin sınırlarını belirterek bilimsel düşünüşün ufkunu genişletmiştir.

Sokrates'in dostu ve hocası olan Keos'lu Prodikos, Protagoras'tan daha ilerici görüşler serdetmiştir. Dinsel inançların kökeninde fetişizm olduğunu, insanların kahramanlarını tanrılaştırdığını ifâde etmiştir. Bu nedenle de insanları boş inançlardan kurtarmayı ve insana hür düşünmeyi kazandırmaya çalışmıştır. Prodikos, insanların ölüm ile ilgilenmemeleri gerektiğini de ileri sürmüş ve "**ölüm yaşadığımız sürece insanlar için yoktur, var olduğu an ise, artık insanlar onun için yoktur**" savını ileri sürmüştür. Bu sav daha sonraları Epikuros tarafından aynen benimsenmiş ve savunulmuştur.

b) Sofizm, tümü ile konuşma sanatına dayanır:

Sofistler bilimlerin en üstünü olarak bilgi birikimini gerektiren "**Retorik**"ı kabul ederler. Konuşma sanatı bir iknâ sanatıdır. Nitekim Sicilya'lı Georgias "**Hiçbir zaman söz yokluğu çekmem**" diyerek, iknâ sanatının gücünü belirtmiştir.

Protagoras, "**Her şey üzerinde birbirinin karşıtı olan ikili söylem vardır**" diyerek, savunulan sav'ın değil, nasıl savunulacağını ortaya koymuştur. Ancak tartışma ile didişmeyi de ayırma ihtiyacı duymuştur.

Sofistler, kişinin başarıya ulaşmasında eğitimin gerekli olduğunu kabul ederler. Protagoras, doğal yetenekler yanında eğitim ve öğretimin gerekli olduğu, pratik olmadan kuramın, kuram olmadan pratiğin olmayacağını iddia eder. Retorik eğitim gören kişilerin düşüncelerini daha iyi savunacağından hareketle, siyasal sorunların, vatandaşların katılımı ile karara bağlandığı siyasî rejimin doğmasına uğraşılır. Bu rejimin de adı tabiatıyla Demokrasidir.

c) Sofistler, kesin ve mutlak bilginin olmayacağını iddia ederler.

Sofistlere göre bilgi, duyularla algılanan, algılardan doğan sandır. (**Yâni Doksa**) Bilginin kesin değil, görece olduğu iddia edilir. Hattâ Gorgias, daha ileri giderek evrensel değil, kişisel bilginin dahi olmayacağını veya kişisel bilginin başkalarına aktarılamayacağını şu cümle ile dile getirir. "**Hiçbirşey yoktur, olsa bile bilemeyiz, bilsek bile başkalarına bildiremeyiz**".

Ancak Protagoras, insanın belli bir bilgiye ulaşabileceğini "Her şeyin ölçüsü insandır" diyerek dile getirmiştir.

d) Sofistler, toplumu bir insan yapısı olarak görürler ve kişinin toplumla ilgili konularda fikir ileri sürebileceğini kabul ederler.

Onlara göre, "**siyasal erdem**" belli bir kesimin tekelinde değil-

dir, herkes bundan pay almalı, siyasal yaşama katılmalıdır. Bu düşünce Protagoras tarafından bir mitos ile ifâde edildiğinden, bu düşünceye "**Protagoras Mitos**"u denmiştir.

Bu mitos'un konusu kısaca şöyledir:

"**Canlılar** yeryüzüne gönderilmeden önce, onları donatma görevi Prometheus ile Epimetheus'a verilir. Pek ince düşünmeyen Epimetheus güçleri bölüşürme işlemini tek başına yapar, hayvanlara hız, post, kanat, diş, tırnak v.b. şeyler dağıtır. Sıra insan türüne geldiğinde elinde dağıtılacak birşey kalmadığından insanoglunun çıplak ve silâhsız kaldığını görür. Durumu gören Prometheus, insan ile diğer canlılar arasında denge kurmak için Tanrı Hephaistos ile Tanrıça Athena'dan ateş ile sanat bilgisini çalıp insana verir. Böylece insanlar bu donanımları ile daha iyi yaşamaya başlarlar. Kendilerini daha iyi korumak için bir araya gelirlirse de, siyaset bilmediklerinden, toplumsal bir düzen oluşturamazlar. Prometheus, Zeus tarafından cezalandırıldığından ve insanlara yardım edemediğinden, Zeus insan ırkının yok olması için "**Haber Tanrısı**" Hermes'ten insanların birlikte yaşamları için "**Adâlet**" ve "**Siyasal Erdem**" öğretmesini ister. Hermes, Zeus'a bu erdemlerin kime verileceğini sorduğunda, Zeus, herkese vermesini söyler ve herkese verilmediği taktirde sitelerin

ayakta duramayacağını ve siyasal yaşamın kurulamayacağını ifâde eder."

Mitos ile verilmek istenen ders son derece açıktır. Siyasal erdem öğretilir ve sofist de bu temel görevi yerine getirmekle görevlidir.

Mitos, âdetâ bir **"Toplum Sözleşmesi"**ni içermektedir. Protagoras, Devlet'i siyâseti bilen kimselerin, bilmeyenleri yönetme talebinin değil, bütün insanların kendi arzuları ile yaptıkları bir sözleşme'nin bütünü olarak görür.

Sofizm, Devlet'i bir araç, insanı amaç konumuna getirmiştir.

e) Sofistler Yunanlıları kardeş olarak görüp, birleşmeleri gerektiğini düşünürler.

Sofistler Pers savaşları esnasında ortaya çıkan Helen - Barbar ayırımından hareketle ve kültür birliğini temel alarak bir **"Millet"** düşünüyö gerçekleştirmeye yönelmişlerdir.

f) Sofistler, bireysel faydacılığın düşünsel temellerini atmışlardır.

Onlara göre, fert ile toplumun amacı ayrı olamaz. Polis'te, mevki ve güç peşinde koşan kişi demokratik sistemin işlevini yapar iken, ekip-biçen kişi de siyasî kişi gibi ülkesine faydalı olmaktadır.

2- İkinci Kuşak Sofistler:

Bu kuşağın önemli isimleri ise, Antiphon, Euthydemus, Kallik-

ler, Kritias ve Thrasymachos'dur. Atina'da toplumsal ve siyasal dengelerin bozulması ve alınan askeri yenilgilerden Sofist'ler sorumlu tutulmuştur. Halk, çıkarları uğruna Atina'ya ihânet eden Alkibiades ve Atina'da terör estiren rejimin başındaki Kritias, Sofizm'in birer örneği idi. Bu sofistler, düzenin ve demokrasinin yozlaşmasında hakikaten etkili olmuşlardır. Ancak onların içinde bulundukları şartlar dikkate alınmaksızın yapılan suçlamalar gerçekçi olmaz. Zira toplum değer yargılarının yıkılıp, yerine yenilerinin konmadığı bir toplumda, yeni şahsî öğretilerin yeşermesine imkân sağlayan bir ortam oluşmaktadır.

İkinci dönem sofistlerin temel görüşleri aşağıda ana hatları ile belirlenmiştir.

a) Sofistler, bilgi konusundaki görüşü en uç noktaya götürürler.

Örneğin Euthydemus'un herşeyin, herkesçe doğru olduğu savı, sofist düşünceye göre, çok az birşey bilen kişi, herşeyi biliyordur savını doğrulamıştır. Her ferдин düşüncesi, kendine göre doğrudur, yanlgı diye birşey yoktur.

Bu aşırı görecelik anlayışı yalnız bilgi kuramı ile sınırlı kalmayıp ahlâkı da kapsar.

b) İkinci Kuşak sofistler için retorik bir çekişme, kavga tekniğidir. (Eristik)

c) Ahlâksal bakımdan mutlak bir değer olmadığına ait sofist

anlayış, din alanına intikal edin-
ce, tanrıların reddi sonucunu do-
ğurur.

**d) İkinci kuşak sofistler, kurum-
lar ve gelenekle ilgili değerlerin
izâfiliginden hareketle, polisin
bir insan yapısı olduğu görüşün-
den, Toplum Sözleşmesi kuramı-
na ulaşır. Bu da köleliğin olduğu
bir toplumda uyumsuzlukları pe-
şinden getirmektir.**

**e) Doğadan olan (Pysis) ile in-
sanın kabul ettiği (nomos)
uyumsuzluğu ve çatışmasıdır.**

f) Güçlünün Hakkı ilkesi

Düşünce Olarak birinci Kuşak
Sofistler:

Bu bölümde önemli olan 1. kuşak
sofistleri kişi olarak irdeliyerek
düşüncelerini ortaya koymakta-
dır.

1- Protagoras: (M.Ö. 481-411)

Protagoras, Plâton'a göre 40 yıl-
dan fazla "**Bilgelik Öğretmeni**"
olarak Yunanistan'da etken ol-
muştur. Kendisi Abdera'lı olup,
Lekippos'un öğrencisidir. (Bazı-
ları Teos'lu olduğunu iddia eder)
Uzun süre Atina'da yaşamış, Pe-
rikles ve Euripides'in dostu ol-
muştur. Perikles'in nüfuzu
sâyesinde yeni kurulan Thurioi
kenti için yasa taslağı hazırla-
mış, gezgin olarak yaşamında
gittiği her yerde masal âleminde
gibi bir ilgi görmüştü. İlk kez
"**Bilgelik Öğretmeni**" olarak
dinleyicilerinden ücret alan da
Protagoras'tır. Aldığı ücret de
daima akıl almaz miktarlarda ol-

muştur. Diogenes Laertius'un
ifâdesine göre ilk defa Protago-
ras 100 Mine tutarında bir ücret
talep edip, almıştır. (Bir Attika
Minesinin 1914 yılından önce 80
altın Alman Markı'na eşit olduğu
düşünülürse, alınan tutar daha
iyi değerlendirilir) Zamanın bö-
lümelerini (zaman sözcüklerini
farklı zaman aşamalarını) ilk
ayırt eden o olduğu gibi, "**Tam
Zamanında**" anlamı üzerinde
düşünmüş ve münâzaralar dü-
zenlenmiştir. Ömrünün sonları-
na doğru "**Tanrılar**" (veya Tanrı-
lar üstüne) adlı kitabının başlan-
gıç bölümündeki tanrıtanımaz
ifâdeleri yüzünden Atinalı'lar ta-
rafından sürgüne gönderilmiş,
kitapları Agora'da yakılmıştır.
Bir iddiaya göre de sürgüne de-
ğil, îdâma mahkûm edilmiş ve in-
fazdan kaçarak kurtulmuşsa da
gemi ile Sicilya'ya giderken öl-
müştür. (Bir ifâdeye göre gemisi
batmış ve boğulmuştur.)

a) Protagoras'ın Öğretileri:

**aa) Tanrılar üzerinde bilgi edin-
mede çaresizim, ne var oldukları,
ne de var olmadıkları, ne de, ne
şekilde oldukları üzerine, çünkü
bilgi edinmeyi engelleyen çok şey
vardır, duyularla algılanmama-
lı, insan hayatının kısa oluşu.
Ancak insanlar üzerine bazı şey-
ler söylenebilir.**

**bb) Bütün şeylerin ölçüsü insan-
dır, var olanların var olduğu, var
olmayanların var olmadıkları
için... Her bir şey bana nasıl görü-
nürse, benim için böyledir sana
nasıl görünürse yine senin için**

de, öyle üşüyen için rüzgâr soğuk, üşümeyen için soğuk değildir. (İlk Cümledeki "Bütün Şeyler" ifâdesi ile Protagoras hem şeyleri, hem de şeylerin niteliklerine kastetmektedir. "**İnsan**" sözünü genel değil de, bireysel olarak kullanmaktadır.)

cc) Herşey üzerine birbirine karşıt olan iki söz söylemek mümkündür. Daha zayıf olan sözü ve düşünceyi daha kuvvetli yapmak gerekir.

dd) Saygıdan ve hukuktan payı olmayan kişiyi devlet için bir salgın hastalık gibi yok etmelidir.

ee) Öğretim, yaradılışa ve çalışmaya muhtaçtır.

ff) Öğrenmeye daha gençlikten başlanmalıdır.

gg) Çok derine inilmezse ruhta eğitim fışkırmaz. Gramerle ilgili şeyler: sözcüklerin cinsleri erkeklik, dişilik, nesnelilik diye ayrılır, söyleyenin ana şekilleri şunlardır: dilek, soru, cevap, emir.

(Protagoras ilk grek gramerci idi ve bugün elimize ulaşmayan "**Doğru Konuşma**" adlı bir eser de yazmıştır.)

Yukardaki ifâdeler Aristoteles'in öğrencisi Herakleides'in eserinden aktarmadır. Zira Protagoras'ın kitaplarından hiçbiri zamanımıza ulaşmamıştır. Birkaç fragmanı bir yana bırakılacak olursa, kendisi hakkında Plâton. Sextus Empiricus, Diogenes Laertius, tıpla ilgili bir deneme olan Hippokratesçi "On Anci-

ent Medicine" ve on iki sayfa ve dokuz bölümden oluşan ve yazarı bilinmeyen "**Dissoi Logoi**" bilgi edinmekteyiz. Aristoteles'in de Protagoras hakkında atıfları vardır. Bilinen kesin nokta ise o bir göreci (Relativist) ve bir pedagog ve eğitimci idi.

Mâlûm olduğu üzere "Göreci Düşüncelilik", bağıntıcılığın düşüncesi yorumudur. "**Diyalektiğin bilinmemesi ile birleşen görecelik, sonunda mutlaka idealizme götürür**" Türkçemizde, relativizmin diyalektik anlayışına "**Bağıntıcılık**", idealist anlayışına "**Görecilik**" demek temayülü vardır. Esasında her iki terim de aynı anlamdadırlar. Diyalektik mantıktan yoksun bulunan düşünceli görecelik, Aristoteles'in biçimsel mantığı ile olunmaz, göreci olarak var demek gerçekte yok demektir.

Yukarıdaki (**bb**) bölümündeki görüş, göreceliği öne çıkarmaktadır. Ancak fragmanın kısalığı ve Protagoras'ın konuya etraflıca incelememiş olması, daha sonraları anlamı üzerine uzun tartışmalara neden olmuştur. Sextus empiricus, fragmanı inceleme konusu yapmışsa da, kendinden sonra Plâton ve Aristoteles tarafından inceleme ihtiyacını doğurmuştur. Her ne kadar Plâton, Protagoras'ın göreceliğe ait birey ve onun algıları ile sınırlandığını ifâde ederse, bu görüş başka kaynaklarca doğrulanmaz.

Protagoras'ın yazılı eserinin zamanımıza intikal etmemesi, onu ve fikirlerini tanımamıza engel

teşkil ederse de. Plâton'un aynı isimli eserindeki ifâdeleri, bu boşluğu doldurur mahiyettedir.

- Sofist ve öğretmen olduğumu açığa vurdum (Protagoras 317 b)

- Benden ders alırsan bak elde edeceğin şey nedir söyleyeyim. Bir gününü benimle geçirdikten sonra olduğundan daha iyi olarak evine döneceksin, ertesi gün de öyle, böylece gün geçtikçe iyiyeye doğru ilerleyeceksin (A.g.e. 318.a)

- Ben işte bunlardan biri olduğumu başkalarının erdemli yetişmelerine, herkesten çok yardımım dokunacağını. (A.g.e 328.b)

- Halbuki benim yanımda yalnız istediği bilgiyi öğrenecek. Bu bilgi, **"Tedbir"**dir. Bu ona evini iyi idâme etmeyi öğretecek, devlet işlerinde de, sözüyle, işiyle mükemmel idâre etmeyi sağlayacaktır. (A.g.e. 318 e)

- Yanılmıyorsam mesele şu idi: Bilgelik, ölçü, cesurluk, doğruluk, dinlilik denen beş şey bir tek şeye verilen başka başka adlar mıdır, yoksa bu adlardan herbiri kendine göre özellikleri olan ve birbirinin aynı olmayan başka başka şeylerin karşılığı mıdır? (A.g.e. 349.b)

Kitabın 321. a.b.c.d.e ve 322 a.b.c.d bölümünde yukarıda anlatılan **"Protagoras Mit"**i anlatılır. Protagoras'ın bu mit'i "Köken ve Evrim"i anlatan ilk, ne de son mit'tir. Ancak, mit'te **"İnsan"** toplumsal -siyasal bir varlık olarak gösterilir. Mit'te, Zeus'un

insanı diğer canlılardan ayırması ve insana siyasal yetkinlik, ya da erdem vermesi, insanın gelişmesindeki en üst düzeyi temsil eder. Diğer sanatlardan her insanın değil, belirli insanların pay alması gerekir iken, eğer varlıklarını devam ettirmek istiyorlarsa siyaset sanatından tüm insanların pay alması gerektiği özellikle vurgulanmaktadır. Mit, son derece pragmatik olup, insanların kendilerini koruyabilmeleri için kendilerine verilen nitelikler, oldukça dikkat çekicidir. Ayrıca tanrılar tarafından insana verilen güç gelişme yönünden insana verilmiş en büyük gizdir.

Öykü, Hesiodos'un Erga'sına benzemekle beraber, aralarında önemli farklılıklar vardır. Biz konunun bu kısmına girmeyeceğiz. Ancak Protagoras'ın kendisini Hesiodos'un mirasçısı olarak gördüğüne de değinmeden geçmeyeceğiz.

Protagoras, ölçü olarak insanı almışsa da, insandaki bu yetkinliği nasıl kazandıracamız sorunu, önem kazanmaktadır. Bu yetkinliği insana kim kazandıracaktır? İnsanlar, saygı ve adâlet duygusundan belirli bir ölçüde pay alırlarsa da, siyaset alanında şu veya bu ölçüde bir pay almaları beklenemez. Protagoras'a göre **"Siyasal Erdem"**ne doğuştan var olan, ne de kendi kendine gelişen bir şey değildir, onu elde etmek isteyenler, dikkatli bir şekilde hazırlandıktan sonra, öğretilen ve kazanılabilen bir şeydir. (Plâton, Protagoras 332.c) Siyasal erdem, ancak **"uygulama ve**

öğretim" ile zamanla kazanılır (A.g.e 323 d) Bu öğretimi ise kişilere, icabında ceza vererek (A.g.e 325 ve 326 e) "**Devlet**" yaptıracaktır. Bu öğretimi başkalarından iyi yapan kişi olarak da Protagoras, kendini görür. Bu görüşlere bazı fragmanlar da destek bulur.

- Öğretim, doğal yetenek ve pratik ister. (Sokratik Fragmanlar-H.Diels) (Protagoras 323 c.d)

- Öğretim çocuklukta başlamalıdır. (S.F. Böl.3) (Protagoras 325 c)

- Kültür, derine inmedikçe yeşermez. (S.F. Böl.11)

- Pratik olmadan sanatın, sanat olmadan pratiğin, hiçbir değer ve anlamı yoktur. (S.F. Böl.10)

- Anne ve babalar erdemlerini niçin çocuklarına geçiremiyorlar? (Protagoras 324 d)

Bütün bu itirazlar, sofistlerin pratik bilgelik ve erdem öğrettiklerine mesnet teşkil eder.

b) Bazı Yazarların Protagoras Hakkında Yazdıkları:

aa) Sextus Empiricus (Pyrrhonculuğun Ana Hatları)

- Protagoras sadece bir kimseye <nasılsa öyle> gelen şeyi doğru diye kabul ediyor ve böylece göreviği öğretiyor.

- Maddenin akış hâlinde (yâni, değişim hâlinde) olduğunu öne sürüyor, sürekli akış halinde olduğu yerlerde ise, azalma yerine çoğalmalar meydana geliyor-muş, duyusal izlenimler de insa-

nın yaşına ve bedensel durumuna göre değişiyormuş.

- Demek ki buradan, Protagoras'a göre şeylerin ölçüsünün insan olduğu sonucu çıkıyor.

- Kimileri Abderalı Protagoras'ı da, bilginin ölçüsünü yok eden filozoflardan saymıştır. Çünkü onun savına göre, her tasarım ve düşünce doğrudur, doğruluk gö-reli işlere aittir, Zira bir kimse-nin tasarladığı ve düşündüğü her şey bu bakımlardan da gerçekten doğrudur.

bb) Plâton (Protagoras)

- İnsan şairlerin eserlerinde iyi ile kötüyü anlamalı, bunları ayırt edebilmeli, soranlara da sebeplerini anlatabilmelidir. (339.a)

- Hiç sofiste gitmemiş kimseler, iyi ve erdemli birer insan olurlarken, niçin sofistlere gidenler, pek fazla bir yarar sağlayamıyorlar?

- Ne bilgeliğin, ne de bilge insanların var olmadığını söylüyor değilim, ancak daha çok şunu söylüyorum: Eğer bizden biri için şeyler kötü oluyor ve kötü görünüyorsa, bilge insan onda bir değişiklik meydana getiren ve onun için şeylerin iyi olmasını ve iyi görünmesini sağlayan kişidir. (Theaetetus 166 D).

- Aynı biçimde, eğitim de, daha kötüden, daha iyi bir duruma doğru bir değişme meydana getirmelidir, ancak hekimin değişmeyi ilâçlarla meydana getirdiği

verde, sofist bunu sözlerle yapar. (a.g.e 167 B)

- Şu halde, bir insan diğerinden daha bilgedir, ancak herşeye karşın yine de hiç kimse yanlış düşünmez ve ister hoşuna gitsin, ister gitmesin, bir ölçü olmaya katlanmak zorundadır. (A.g.e 167 C-D)

- Bu "Bilge"likten dolayı Protagoras'ın tek başına, bunca güzel eserin yaratıcısı Phidias'tan ve diğer on heykeltraştan çok daha fazla para kazandığını biliyorum. (Menon 91 D-E)

cc) Aristototales:

- Ve **"Zayıf tarafı güçlü hâle getirmek"** işte budur. Bu yüzden insanlar Protagoras'ın söylediklerine haklı olarak içerlemişler. (Retorik II 24.1402 a 23 vd)

- Cansız şeylerde de aynı durum söz konusudur. Zira duyularıyla kimse algılamıyorsa bir şey ne sıcak, ne soğuk, ne tatlı ya da herhangi bir şekilde algılanabilir olacaktır. Bu yüzden onlar bu savla Protagoras'ın önermesini savunmaktan başka birşey yapmıyorlar. (Metafizik IX.3 1047 a 5 vd.)

dd) Seneca:

- Protagoras der ki, insan her konuda aynı hakkı tanıyarak iki yönden de tartışılabilir, hattâ her konuda iki yönden de tartışılıp tartışılmıyacağı konusunda bile. (Mektuplar 88,43)

2- Prodikos (Keos'lu)

Prodikos, Pytagoras'ın öğrencisi olup, bazı felsefe tarihçileri onu

Sokrates'in müjdecisi kabul ederler. Sokrates ile aynı zamanlarda doğmuş, Sokrates'in idamını yaşamış bir hatiptir de, Aristophanes'in Bulutlar ve Kuşlar adlı eserinde bu yönü dile getirilir.

Yurttaşları onu Atina'ya elçi olarak göndermişler ve bu arada Sokrates ile tanışıp, çok iyi dost olmuşlardır. Eflâtun bu dostluktan biraz alaycı bir dille Menon diyalogunda, Xenophon ise Simpos adlı eserinde bahseder. Erixiyas da eserlerinde Prodikos'un fikirlerinden bahseder. Ciceron Prodikos'un doğa ile uğraştığından bahseder. Aristophanes, Boğazını Sevenler komedisinde **"Eğer bu adam, bir kitapla bozulmamış olsaydı, Prodikos gibi bir geveze olurdu"** der.⁽¹⁾ Bunu demesinin nedeni, Prodikos'un Atina'yı bir kazanç kaynağı haline getirmesidir. Zamanın gençlerinin ruhunu fethetmiş, dinleyenlerden ücret almış, öğretim işini gelir getiren bir meslek haline getirmiştir. Zamanında, kendisine ders alan zengin çocukları getiren kuryeleri olduğu söylenir.

a) Prodikos'un Öğretileri:

Dinleyicileri arasında Euripides ve İsookrates gibi ünlülerin yer aldığı Prodikos için Platon **"Eğer Sokrates, Prodikos'un adam başına elli drahmiye verdiği dersleri almış olsaydı, adların niteliğini açıklayabilirdi, fakat, ancak bir drahmilik dersleri dinlediği için, bu konuda birşey diyemez"** der.⁽²⁾

Prodikos, dinin doğuşunu tamamen akılcı bir şekilde açıklamış, iyi ile kötünün göreceli olduğunu ileri sürmüştür. Zaman ve zamanda duygulanım konusunu işlemiştir. Özgünlüğünü ise sadece **"Synonymik"**in yâni eş anlamlı sözcüklerin kavramsal yönden belirgin şekilde ayırt edilmesine ilişkin öğretinin de kurusucudur. Ahlâksal - Pedagogik yönlendirmeler içeren ve alegorik biçime sokulmuş bu öğretisi **"Yol Ayrımındaki Herakles"** adlı örneğinde belli olup, bu örneğe ait metin Xenophon'dan kalmadır.

Sofistlikle ilgili beylik sözlerden Protagoras ve Gorgias, duygulanım konusu ise Prodikos ele almıştır. Nitekim Aristoteles Topika adlı eserinde (II 6.112 b 22 vb.) **"Prodikos'un zevkler arasında sevinci, istifadeyi ve memnuniyeti ayırmak istemesi gibi.."** diyerek bu konuya değinmiştir.

Prodikos, ahlâk dersi veren bir Pedagog nitekim.

aa) Aristophanes **"Bulutlar 361"**ine kenar notu olarak

"Prodikos'un Hora'lar adında bir kitabı daha var, o burada Herakles'i erdem ve kötülükle buluşturuyor ve ikisi onu yanına çekmeye çalışıyor, Herakles erdemini yanında yer alıyor ve onun hizmetinde döktüğü alın terini, kötülüğün çabucak geçip giden zevklerine tercih ediyor" der.

bb) Platon, Şölen'in 177 B'sinde.

"Ama sen, saygı değer Prodikos gibi Herakles'e diğerlerine düzyazı ile övgüler kaleme alan özü sözü bir sofistlere göz atmak istiyorsan" demektedir.

cc) Bilge Prodikos, Herakles'i konu alan ünlü eserinde **"erdemden aynı şekilde söz ediyor..."** der. Prodikos, dinin doğuşunu da açıklamaya çalışmıştır.

aa) Cicero, Tanrıların özü üstüne I. 118'de **"Keos'lu Prodikos, yaşam için yararlı her şeyin insanlar tarafından tanrı sayılmış olduğunu iddia ettiği zaman dine yer bırakıyor mu?"** der.

bb) Sextus Empricus IX. 18'de **"Keos'lu Prodikos Tanrının mevcut olmadığını öne sürmüştür"** denilmiştir.

cc) Themistios, Söylev 30 s.422 Dindorfta **"Prodikos, her çeşit dinsel göreneğin, gizemlerin, gizli dinsel törenlerin çiftçilik için gerekli malzemeyle ilişkisi olduğunu söylüyor, tanrı inancının ve her türlü dini бүтүнлүгүн de insanlara buradan geldiğini tahmin ediyor"** demektedir.

Prodikos, sofist olmasına rağmen, Kynik'ler aracılığı ile sonraki nesillere de etki etmiştir. **"Doğa Hakkında"** ve **"İnsanın Doğasına Dair"** iki eser yazmışsa da, bunlar günümüze ulaşmamıştır. Dilin şekli üzerinde incelemeye girişen Prodikos, anlamdaş sözcükleri (Synonyme) sözcükleri toplayarak anlam

farklarını da belirlemeye çalışmıştır. Bu çalışmalardan amacı da, dili, düşünce aracılığı ile yetkin bir hale getirmektir.

Prodikosun hayatı anlayış tarzı itibarıyla ilk kötümserlerden olduğunu açıkça göstermektedir. **"Varlığın fenalıkları iyiliklerini aşar"** düşüncesi ona aittir. **"Kendinden ilgisiz şeyler"** kavramını getiren de Prodikos'tur. Bu kavram ona göre, aklın gösterdiği noktalara uymak suretiyle ve orta çapta kullanıldığı taktirde bir anlam taşır.

Xenophon Erixias adlı eserinde Prodikos hakkında aşağıdaki düşüncelerini nakleder:

"Servetten ne yapmak gerektiğini bilen, erdemli ve namuslu insanlar için, zenginlik bir iyiliktir. Bunu bilmeyen fenâlar içinse, bir kötülüktür. Her şey de böyledir. Her şey kullanmak isteyen **kullanış tarzına göre değeri**lenir."

Prodikos, Erdem'in öğretilebileceğine inananlardandır.

3- Hippias (Elis'li)

M.Ö. 460'da dünya'ya gelmiştir. Birçok yunan sitesinde bulunmuş (özellikle İsparta'da) yaptığı konuşmalarla etrafında hayranlık uyandırmış, gittiği tüm yerlerde yüksek ücretler almıştır. Hippias matematik bilimini de öğreti programına alan bir ansiklopedisttir. Belleğinin çok güçlü olduğu söylenir. Kendine özgü düşünceleri olmayan, ama her telden çalan tipik bir sofist örneğidir.

Plâton ve taklitçileri Hippias adına diyaloglar yazmışlardır. Plâton, Protagoras adlı eserinde ondan söz etmektedir. Hippias, herşeyi bilmek, herşeyi tanımak gayretinde olmuştur.

Gençlerle yaptığı sohbetlerinde, hatiplik yanında, mantık, gramer, matematik ve astronomiden bahsederdi. Güzel sanatlara aşına olduğundan resim, heykeltraşçılığı kadar her konuda eser vermiştir. **"Troya Dialogu"** adlı eseri Prodikos'un meseliyle ahlâksal-Pedagojik benzerlikler gösterir.

Plâton, onun adını taşıyan diyaloglarında kendisi ile alay eder, giydiği nesnelerden kullandığı nesnelere kadar hepsini kendisinin îmâl ettiğini ifade eder.

Plâton **"Birinci Hippias"**ında en geniş anlamı ile "Güzel"i incelediği halde, **"İkinci Hippias"**ında **"İş ile Doğru"** arasındaki bağlantıyı araştırır ve burada Sokrates ile Hippias'ı konuşturur. Hippias'a Homeros'un şiirlerini okutur. Dialog'unun sonunda Hippias'a söylenen düşünce-lerden onun kaybolan Troya Dialogu'nun izleri görülür.

Hippias herşeyden söz eder iken, düştüğü çelişkilere aldırmazdı. Zira kendini birşeyin lehinde ve aleyhinde aynı kuvvetle düşünce yürütebilecek düşünce gücünde görmüş.

Hippias'ın amacı gençleri pratik hayatta başarıya götürmeye, retorikte başarı sağlamaya yöneliktir. O, insan için başarıdan

başka bir gâye tanımadığından, her türlü aracı, ahlâka ve akla uygun bulmuş ve bu yol ile zengin de olmuştur. "**Ameristos**" adıyla matematiğe dair bir söylevi de vardır. "**Kavimlerin Adlarına Dair**" elimize ulaşmayan bir eseri de olduğu bilinmektedir.

Hippias, ilk kez olimpiyat şampiyonlarının bir listesini yapmış, "**Dikkate Değer Olaylar**" adlı bir de eser yazmıştır. Ayrıca doğal hukuk ile dinsel hukuk arasındaki farkları araştırmıştır. Hippias, kafiyenin, ahengin, vezinlerin özel değerlerini belirtmiş, müzik ve geometri üzerine çalışmıştır. Kısacası Hippias bilgi ve kozmopolit bir sofist idi.

4- Gorgias: (Leontinoili)

M.Ö. 483 yılında Sicilya'nın Leontinoili kentinde dünyaya gelmiştir. M.Ö. 380 (ya da M.Ö. 375)de Larissa'da ölmüştür. Empedokles ve Parmenides'i uzun süre incelemiştir. Öğrencileri arasında İsokrates, tarihçi Thucydide ve Demosten'in rakibi Eschin, Kritias ve Agaton sayılabilir.

Gorgias da dinleyenleri kendine hayran edecek denli ustalıkla konuşurdu. M.Ö. 427'de yurttaşları tarafından Atina'ya elçi olarak gönderilmiş ve Sirakuzalılara karşı kendilerini savunmak için Yunanlıların yardımını sağlamıştır. Söylev'leri zamanında çok beğenilmesine rağmen, Aristoteles ve Sextus'un eserlerinde rastlanan bazı kalıntıları hiç de süslü bir şekilde ve önemli düşüncelere sahip değildir.

Gorgias'dan önce İtalya'dakiler "**Varlık Hakkında**", **İon eserleri** "**Doğa Hakkında**" adını taşıırken o eserine "**Yokluk ve Varlık Hakkında**" adını vermiş ve iki adı birleştirmiştir. Bu eser her türlü dogmaya karşıdır. Elea okulunun ülkücülüğünü tamamen reddeder. Eser,

"Hiçbirşey yoktur, bazı şeyler var olsalar bile, biz onları bilemeyiz, hattâ biz, onları bilecek olsak bile, bir başkasına bildiremeyiz, açıklayıp ifade edemeyiz önermesini ispata çalışır"

Protagoras "**Herşey gerçektir**" der iken, Gorgias "**Hiçbirşey gerçek değildir**" demiştir. Gerçekte bu iki tez sonuçta birbiriyle eşdeğerdir. Zira her iki halde de, kabuller, bireyde görünen şeye göredir. Gorgias'a göre her yargı doğru değilse, doğrudan başka birşey kavranmıyor demektir.

Plâton "**Gorgias**" adlı dialoğunda, Gorgias'ın "**Ahlâk**" görüşünü açıklamıştır. İnsanın yazgısı, mutluluğu aramaktadır. İnsan bu mutluluğu, güçde, yâni düşmanlarını kaybetme özgürlüğünde, onları yıkmada, sürgün etmede, öldürmede, kısaca her yerde hükmetmede bulur. Doğanın düzeni, güçlülerin efendi, zayıfların köle olmaları esasına dayalıdır. Kanunlar, zayıflar tarafından meydana getirilmiş zincirleri olup, güçlü olanlar bu zincirleri kırmak zorundadır. (Aynı eserde Gorgias, hatibin görevlerini şu şekilde sıralar: Hatip, her yerde, her vasıta ile zevki arama-

lı ve amacı doğru değil, doğruya benzeyen olmalıdır.) Bu belki de tarihin şahit olduğu ilk "**Nihilizm**" hareketidir. Aşırı sert ve bireyci bu görüş, sosyal gelenek ve göreneklere karşı benimsenen tenkitçi bir görüştür.

Gorgias'tan günümüze, retorikle ilgili eserlerinde geniş kapsamlı fragmanlar ve "**Helena**" ile "**Palamedes**" adlı iki konuşma kalmıştır. O herçesit ciddi felsefeyi, her gerçek bilimi "**Varolmayan Üstüne**" adlı eserinde red eder. Gorgias yeryüzünde hiçbirşeye inanmamıştır, inandığı tek şey "**Sözlerin Gücü**"dür. Ona göre, en az çaba ile ve en az görünür yıllardan, en tanrısal ürünlere "**Söz**" ile ulaşılır.

Gorgias, dialektik dil ve sanatı oluşturmıştır. Helena (veya Helena'e Methiye)'de "Logos"un doğası ve gücünü irdelemiştir.

D- İkinci Kuşak Sofistler:

1- Antiphon:

M.Ö.V. yüzyıl sonlarında yaşamış bir sofist olup, Plâton ondan Parmenides adlı eserinde bahseder. "**Gerçek**" ve "**Politikaya Dair**" iki eseri olduğundan sözedilirse de, ikincinin bir başka Antiphon'a ait olduğu da iddia edilir.

Antiphon bir düş yorumcusu, fizik ve geometri öğreticisidir. Gerçek adlı eseri iki kitaba bölünmüş olup, bu kitaptan bazı parçalar zamanımıza ulaşabilmiştir. Kitapta, eski teorileri hatırlatan bir doğa felsefesine bazı metafizik sorunlarla bilgi teori-

sine değinir. Bu eserde fikirler hipostaslar şeklinde (sütunlar altında) bir dönüşüme uğradığını düşünenler ile savaşıır.

Eski nominalist'lerden (Adcılardan) sayılan Antiphon'un ayrıca "**Teselli Sanatı**" isimli bir eseri daha vardır. Antikitede ilk kez yazılmış olan bu eser, sonraları birçok yazarda etkisini göstermiştir. Fakat onun en önemli eseri "**Uzlaşma Hakkında**"dır. Eserde zengin düşünceler, parlak bir üslupla anlatılmıştır. Pratik felsefeyi ilgilendiren bu eserde, egoizmin karakter zayıflığının ve hayatı her başarısızlıkta yeniden başlamış bir oyun sayan ihmallerin, "**beşeri kötülüklerin en berbatı olan**" anarşinin aleyhinde bulunur, nefse hakimiyet övülür.

Antiphon'un, "**Eğitime Dair**" adlı fragmanlarında, beşeri işleri ön plana çıkardığı görülür. Bu fragmanlarından bazıları aşağıdadır:

- İnsanların bedenlerine, sağlıklarda da, hastalıkta da ve başka her şeyde yol gösteren akıldır.

- İnsan, hayvanlardan çok kendisinin tanrıya benzediğini ileri sürüyor.

- Zaman bir düşünce ya da bir ölçüdür.

- İnsan yaşamı âdetâ bir günlük hapistir, deyim yerinde ise, yaşam süresi tek bir gündür, bu gün de biz gün ışığına bakarız ve yaşamı bizden sonra gelenlere devrederiz.

- İnsanlar için anarşiden kötü birşey yoktur.

- Adâlet insanın yurttaşı olduğu devletin yasalarını çiğnememesinden ileri gelir.

- Dünya da en önemli şey kanımca eğitimidir.

2- Euthydemos:

Bu sofist de M.Ö. 5. yüzyılda yaşamıştır. Gerek Plâton ve gerekse Aristoteles'ten bu sofistle ilgili bilgiler edinilmiştir. Sofist'in **"Herşey, herkese, aynı zamanda ve aynı şekilde ve her zaman için aittir"** sözü ile anlatılmak istenen, herşeyin herkesçe doğru olduğudur. (Kratylos 386 d) Ona göre **"En ufak bir şeyi bilen kişi, herşeyi biliyor demektir"** (Plâton, Euthydemos 294 a ve 296 c) Yâni her kişinin düşüncesi kendine göre doğrudur ve gerçektir. Yanılgı diye birşey yoktur, zira söylenen şey, düşünülen birşey olduğundan var olan birşeydir de. **"Yanlış konuşulamayacağına göre, yanlış düşünülemez. Bu bakımdan, kesinlikle yanlış kanı (doksa) da yoktur."**

Plâton, Euthydemos adlı diyalogunda **"Eristik"**in (kavga tekniği) ne olduğunu, neyi amaçladığını ortaya koymuştur. Örneğin diyalogun iki sofist Euthydemos ile Dionysodoros, ki sözlerle kavga etmede ve doğru kadar yanlış sözleri de çürütmede uzmanlaşmışlardır- diğer bir konuşmacının babasının bir köpek olduğu sonucuna vararak, Plâton'un,

sofistlerin hiçbirşey öğretmedikleri görüşünü **teyid etmiştir.**

Bu sofist hakkında daha fazla birşey bilememekteyiz.

3- Kritias:

M.Ö. 4. yüzyıl ortalarında doğmuş, M.Ö. 404'de bir çarpışmada ölmüştür. Atina'yı idâre eden otuzların en tanınmış olup, Plâton'un yakın akrabasıdır. Plâton, insanlığın ilk dönemini anlatan ve bir çeşit tarih felsefesi kitabına Kritias (veya Atlantis) adını vermiştir. Sokrates'in talebesi olmasına rağmen, hocasının telkin ettiği erdemlerden hoşlanmamış, insanlardan nefret etmiş, şımarık zalim ve tutkulu bir kişidir. Plâton'un **"Charmide"** adındaki diyalogunda Kritias'ın hocasına karşı sert ve saygısız tutumu sergilenir.

Ona göre din **"Halkı, tanrı cezaları ile korkutarak hükümdara daha çok itaat eden bir köle haline getirmek için icad edilmiştir"** Bu nedenle tanrı kayrası ve ruhun ölmezliği, inançları, kanun yapanların uydurmasıdır. Aristoteles'e göre Kritias, ruhun bedendeki yerinin kan olduğunu kabul etmiştir.

Kritias **"Sisyphos"** adlı yapıtında bir doğa durumu betimlemesi yapar. Kendisi, insanlar arasında hak adâlet gibi ortak kavramların bulunmadığını ve güçlünün hakkı ilkesini kabul eder.

4- Kallikles:

Kallikles de, Kritias gibi, haris ve zorba bir kişi, zorba bir sofist

idi. Nitekim bu yönü Plâton'un Gorgias dialogunda Sokrates'in savunduğu doğruluk ilkesine karşılık, ölçsüzlük ve hoyratlığı temsil etmektedir.

Kallikles, kuvvet kuramını ilginç bir şekilde ortaya koymuş, güçlü-nün hakkı prensibi mantıksal sonuçlara götürüp "**Üstün İnsan**" düşüncesine ulaşmıştır. Kendisi doğal hukuk anlayışına sahiptir. Doğa ile yasaların birbirinden ayrı şeyler olduğunu ifade ile, düşüncelerini Physis-Nomos karşıtlığı üzerine oturtur. Ona göre doğaya aykırı yasalar, devleti elinde bulunduran güçlülere saptanmaz, tersine yasaları, çoğunlukta olan güçsüzler yapar. Devlet, zayıfların kendilerini güçlülere karşı korumak, güçlülere yasalarla yozlaştırmak için kurdukları bir tuzaktır.

Kallikes'e göre doğa, güçlü kişiye üstün insana iktidara sahip olma hakkını vermiştir.

5- Thrasyamakhos:

Thrasyamakhos, herşeyden önce bir retorikçi idi, ama bu onu duyguların psikolojisiyle ilgili sonuçlar çıkarmaya da götürmüştür. O, Kritias'dan farklı olarak, en güçlünün hakkını savunmakla beraber, siyasal iktidarı kuvvete indirgemıştır. Her toplumda yönetme kimde ise güçlü odur. (Plâton-Devlet 338 c) Yönetim düzeni ne olursa olsun, ister tiranlık, ister demokrasi, isterse aristokrasi olsun, bu gerçek değişmez.

Thrasyamakhos'a göre, siyaset alanında dinsel ve ahlâksal değerlere yer yoktur, önemli olan başarıdır. İktisat, adâletin ne olduğunu da kendi çıkarları doğrultusunda belirler. (Devlet 338 c 339 a ve 343 c)

Thrasyamakhos, adâlet ve adâletsizlik konuları üzerinde de durmuş, toplumdaki kabul gördükleri anlamda ele alıp, güçlü kişinin âdil davranamayacağı sonucuna varmıştır. Zira "Adil Adam", her işte âdil olmayanın karşısında zararlı çıkacaktır.

E- SONUÇ:

Sofistler, haklarında ne söylenirse söylensin, ne yazılmış olursa olsun, zamanın çoksesli Atina'sında adından uzun yıllar söz ettirmiştir. Onlar ile,

- Eğitim ve Pedagojinin temeli atılmış,

- Yunan bilimi, etik'i, siyasal ve sosyal gelişmesi gerçekleşmiştir.

Onların düşünceleri ile yetişen Sokrates ve Plâton ile Aristoteles, gelişen dünyanın temel taşları olmuşlardır.

Bir düşünürün dediği gibi, felsefi her eserde bir dip notu olan Plâton'un, onları eserlerinde bizlere taşıması ile tanıdığımız sofist'ler, insan'ı da dünyadaki gerçek yerine oturtmuşlardır.

Ne mutlu bilen insan'a, ne mutlu kendini bilen'e.

KAYNAKLAR

- 1 Felsefe Tarihi Alfral Weber (Sosyal Yayınları 1991)
- 2 Felsefe Tarihi Prof. Macit Gökberk (Remzi Kitabevi 1988)
- 3 Sokrates Öncesi Felsefe Wilhelm Capelle (Kabalıcı yayınları 1998)
- 4 Sokrates ve İnsan Sevgisi Laszlo Versenyi (Gündoğan Yayınları 1995)
- 5 Antik Felsefe Waltber Kranz (Sosyal Yayınlar 1984)
- 6 Yunanlıların Trojik Çağında Felsefe-Friedrich Nietzsche (Kabalıcı Yayınevi)
- 7 Sokratesin Müdafası-Plâton (MEB Yayınevi 1958)
- 8 Protagores - Plâton (MEB Yayınevi 1943)
- 9 Sofist - Plâton (MEB Yayınevi-1988)
- 10 Gorgias - Plâton (MEB Yayınevi 1989)
- 11 Bilimin Geleceği - Ernest Renan (MEB Yayınevi 1965)
- 12 Felsefeye Giriş Prof. Dr. Ahmet Arslan (Vadi Yayınları 1994)
- 13 Sokratesten Anılar - Ksenophon (Türk Tarih Kurumu 1994)
- 14 Eski Yunanda Siyaset Felsefesi - M. Ali Ağaoğulları (V Yayınları 1989)
- 15 Bilgi Teorisi ve Mantık - Ernest Von Aster (Sosyal Yayınlar 1994)
- 16 Felsefe ve Diyalektik - Prof. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu (Akım Yayınevi)
- 17 Plâton'un Bilgi Kuramı - F.M. Conford (Gündoğan Yayınları - 1989)
- 18 İlk Filozoflar - George Thomson (Payel Yayınları 1988)
- 19 Tanıklarda Sokrates - Sinan Özбек (Telos Yayıncılık - 1992)
- 20 Edebiyata Dair - Mme de Stâel (MEB Yayınları 1989)
- 21 Toplumsal Düşünce Tarihi - Kurt Schilling (Varlık Yayınları 1971)
- 22 Kuşlar - Aristophanes (Remzi Kitabevi 1966)
- 23 Antikçağ Düşüncesinde Tanrı ve Varlık Sorunu - Y.Ziya İnan (Okat Yayınevi 1984)
- 24 Batı Felsefesi Tarihi Bertrand Russell (Bilgi Yayınevi - 1972)
- 25 Siyasal Düşünceler Tarihi - Alaaddin Şenel (Bilim ve Sanat Yayınları - 1995)
- 26 Euthydemus - Plâton (MEB Yayınları - 1989)
- 27 Kratylos - Pâton (MEB Yayınları - 1944)
- 28 Parmenides - Plâton (MEB Yayınları 1989)
- 29 Metafizik - Aristoteles (Sosyal Yayınlar 1996)
- 30 Retorik - Aristoteles (Y.K.B. Yayınları - 1995)
- 31 Seneca'da Ahlâk Görüşü - Zevk Anlayışı - Dr. Fatma Paksüt 1971
- 32 Ahlakî Mektuplar - Seneka (T.T.K. Yayınları - 1992)

KUTSAL DEĞERLER VE MASONLUK

Koparal ÇERMAN

Masonluk bir din değildir der ve her fırsatta üzerine basarak bu sözleri tekrarlarız. Bu katı tutumun tartışması bir yana, Masonluğun dinlere ait kutsal değerlerle ilgili olduğu bir gerçektir. Masonik öğretilerde kullanılan efsâne ve allegorilerin büyük kısmı kutsal kitaplarla ilişkilidirler. Bunlar, daha çok semavî dinler açısından sunulur. Dinler, insana ruhsal yücelme yolu gösterirler. Elbet herkes kendi dininin en doğru, en ulvî yücelme yolu olduğunu düşünür. Çünkü, o dinin içine doğmuş ve düşünüp irdelemeye fırsat kalmadan o yönde eğitilerek gelişmiştir. Doğuştan başlayan bu görüşün dışına kolay çıkılamaz. Sanırım, Masonluğun ne kadar anlamlı bir ruhsal yücelme yolu olduğundan hemen farkedilmemesinin başlıca sebebi budur. Dinler, ruhsal yücelme yolunda bir takım ahlâk prensipleri ortaya koyarlar. Dindar insan da; kendi dininin ahlâk prensiplerini hayatına geçirerek yüceleceğine inanmış kişiye denir. Tabii bu ahlâk prensipleri dinden dine farklıdır. Bir hristiyan dindarı inancını, Hazreti İsa'nın kitabında ve onun yolunda bulur. Bir Buddhist; Sidharta Goutama'nın belirttiği arketipe kendini uydurmaya çalışır. Müslüman, doğruları sevgili Peygamberinin sözlerinde ve yüce Kur'anın dediklerinde bulur. Ama,

bütün dinlerin, ruhsal yücelme yolunda bir yaşam biçimi ortaya koyarlarken ortak oldukları en önemli nokta; *insanın özünde mevcut akıl kıvılcımını çakmaya ve kemâl ateşini parlatmaya yönelik* oluşlarıdır. Dinî öğretiler manevîdir. Ruhanilik düşünce ve hislerimizle sezip, başkalarıyla ortak bir anlayışta birleşebildiğimiz düşünsel kavramlarına ilişkin bir niteliktir. Bu nitelik, insan olarak hepimizin özünde mevcut, potansiyel bir enerjinin varlığını da simgeler. Bu, aslında yaşamımızı yaratıcılığa dönüştüren bir enerjidir. İşte iç dünyamıza ait bu ruhsal gerçeği görmezden gelip, sâdece somut şeyleri var sayan ve beş duyu organıyla algılayabildikleriyle yetinenlere de materyalist diyoruz. Felsefe diliyle ifâde edersek; bir yanda idealizm, diğer yanda materyalizm. Bunlar ilk nazarda birbirine zıt şeyler gibi görünüp gösterilse de bütün dinlerde bu iki ucu dengede tutan bir balans noktası mutlaka vardır. Gözlerini ve gönüllerini açsalar, ruh dünyasının derinliklerine dalıp, dünyayla ilişkisini kesen ermişlerle, gerçekleri sâdece madde dünyasında arayan kâşifler, mantık ile sebebin keşiştiği ortak noktada buluşabilirler. Gerçekten de hakikat çizgisinin bir ucunda ilim, diğer ucunda teoloji vardır. Ama, bunlar barış yapıp el ele tutuşmadıkça dünya insanı, bu birliğin ortaya koyacağı nimetlerden istifâde edemeyeceği gibi *bilgi ve sezgi* bileşkesi doğrultusunda hareket etmenin getirebileceği harikulâde verimliliği de kaçırmış olacaktır.

Gerçekleri görebilmek için; önce insanın içinde yaşadığı üç boyutlu hâlishaneden; yâni, yüzeysellik, cehâlet ve korku karanlığından kurtulması gerekiyor. Ancak bundan sonra ruhsal ve bilimsel aydınlığa erişmek ve hür bakış açısına kavuşmak, mümkün olabilecektir.

Decartes'in dediği gibi; kendi varlığımın farkına ancak kendim varabilirim. O zaman Tanrı, hem farkına varan, hem de varılan şey olmuş olmuyor mu? Böylece madde ve mânâ bir bütünde birleşmiş olmuyorlar mı? Kutsal Kitaplar, kelâm diye dünyanın başlangıçta bir kelimeden yaratıldığını söylerler. Kelimeler, düşünce ve his dünyasının ürünüdürler. Bununla ruhtan geldiğimize işaret edilmiş olur. Bu aslında güzel bir başlangıç noktasıdır. Bizi var eden kelâm olduğuna göre bizim hedefimiz de kelimelerin önümüze serebileceği duygu ve düşünce dünyasının en üst noktasına ulaşmak olmalıdır. Bu yol neticede bizi Tanrıya yaklaştırır. Kemal dediğimiz bu yolda yürürken, varlığımıza ekilmiş gelişme dinamizmini daha iyi farkederek ve bunu hangi gâye ile içimize ekildiğini daha iyi anlamış oluruz. İşte dinler bu dinamizmi insanlara göstermek ve onları kemâlâye yönlendirmek için ortaya çıkmış-

lardır. Hepsi de insanları olgunluğa ulaştırma, Tanrıya yaklaştırmak için kendi yollarını çizerler ve insanları o yolda yürüyerek Tanrıyla birleşmeye çağırırlar ve tabii hepsi de kendi yollarının doğruluğuna inanırlar. Ama, dikkatle bakınca görürüz ki; parmak bastıkları nokta neticede hep aynıdır. O da yukarıda belirttiğim gibi fertlerin doğuştan ve yaratılıştan gelen yücelme ve gelişme ihtiyacına yön vermekten ibârettir.

Dört yöne dağılıp, üstadlarının izini arayan 12 kalfa, acaba 12 büyük dini remz ediyor olamazlar mı? Herbiri de geçmişin yıkıntı ve tozları arasında, geleceğe ait birer ip ucu arıyor olamazlar mı? Yine herbiri, kendi yolunda insanoğlunun yeryüzündeki varlık sebebine bir gerekçe bulmaya çalışmıyorlar mı?... Evet, düşünürsek; bizler sanki bu dünyaya kaosu düzlemeye geldik. Sanki, huzursuzluğu mutluluğa dönüştürebilmek için yaşıyoruz. İşte bu açıdan bakınca hayattaki gâyemizi; bizi saran yanılığların peçesini kaldırarak onları tanımak, yâni yüzeyselliği aşmak, kötü huylarımızı, kötü alışkanlıklarımızı boş istek ve ihtiraslarımızı belirlemek, yâni cehâleti aşmak, sonra da cesâretle bunları yok etmeye çalışmak olarak tanımlayabiliriz. İşte bu; bireyin hayatında olduğu kadar, insanlık tarihinde de devam edip gelen bir olgudur. Yâni bireysel olarak da toplumsal olarak da çabalarımız hep aynı yönde... Bu çabalar bundan sonra da hiç durmayacak, aynen kral Davut'un bitiremediği mâbedin tamamlanması görevini oğlu Süleyman'a devrettiği gibi, her bireyin ve her neslin, gelecek kuşaklara devredeceği bir görev olarak kalacaktır. Ama, bizler inanıyoruz ki neticede Moriah dağında Tanrıya adanarak temeli atılan mâbed, mutlaka tamamlanacaktır.

Gerçekler hiçbir zaman yok olmaz. Eğer şu an için gerçekleri göremiyorsak, onları yok sayamayız. Çünkü biz göremesek de o vardır, bulmak için durmadan aranmalıdır. Ama ah şu insanoğlu!... Hislerin, hırsları ve zevklerin peşinde koşmaktan bıkmayan insanoğlu... Dalgаланan ruh yapısı ile, henüz iyice tanıyıp benliğine kazınmadığı birşeyi elde etmekte elbette ki güçlük çekecektir. Lâkin, insanlığın gelişme çizgisini izlersek; kaliteyi elde ettikçe, bunun ne demek olduğunu iyi anladığımızı, kalite peşinde koşarken de, içinde onu iyiye ve güzele yönlendiren birşeylerin varlığını sezmiş bulunduğunu görüyoruz. Düşünürsek, insan göze sahip olarak doğdu ama, ancak uzun ve acılı yıllardan sonra gerçekleri görebilmeye başladı. Duygulara sahip olarak doğru ama, büyük çabalar sonucu bu duyguları tek tanrıda toplayabildi. Böylece de itaati, alçak gönüllü olmayı ve kendinden vermeyi öğre-

nebildi. Bunlar da gösteriyor ki; insan, cehâletin getirdiği günahlarla **doğuyor ama, doğarken; kozayı yırtacak ve gerçeklere ulaşacak** **anlama ve algılama kapasitesini** beraberinde getiriyor. Bu güçle hem kafasındaki aklı, hem kalbindeki duyguları kolayca geliştirebilir ve güçlü elleri ile ham taşı yontabilir.

Kısaca söylemek gerekirse; insanoğlu Tanrısından en güzel ihsânı almıştır. Şu yeryüzünde hangi yaratık böyle bir ihsana nail olabilmıştır bir düşünün. Kendini gösterebilmek için bundan fazlasını istemeye hakkı var mı? Tanrının bu cömertliği sayesinde insan; kendini coşturacak rüyalara, rüyalarda görülebilecek hedeflere ve bu hedeflere erişebilmek için inanılmaz akıl gücüne sahiptir artık. Yücelmek için başka neye ihtiyacı olabilir ki?... Bu büyük ihsâna nail olduktan sonra, artık Tanrıdan başka ihsân istemeye hakkımız olamaz sanırım. Hem, ne gibi bir dilekte bulunabiliriz ki? Hangi Tanrı bize mutluluğu eliyle uzatıp verebilecektir?.. Düşünürsek; herşeyi Tanrından beklemek, ve hazıra konmayı istemek herhalde bizim yer yüzündeki varlık sebebi-miz olamaz. Öyleyse, Tanrının bu nâdide hediyesi olan aklı ve yücelme potansiyelini bundan böyle kendi elerimizle yeşertip büyötmeye mecburuz. Hiçbir Tanrı, önümüzde eğilip, bize bu gücün üstünde birşeyler vermez. Nasibimizi yeterinci almış bulduğumuzu iyi anlamamız gerek. Bu paha biçilmez hediye; **akıl, yücelme azmi ve bununla kendi kozamızı yırtabilme imtiyazıdır.**

Bu açıdan bakınca dinleri; kemal yolunda farklı çalışma gurupları olarak görebiliriz. İçinde yaşadığımız dünya, zâten beşikten-mezara kadar öğrenmek için geldiğimiz bir okul değil midir?... Hepimiz bu dünyada öğrenmek için varız. Yahut, doğu dinlerinin bakışı ile: "Varlığımız, öğrenme ihtiyacında olduğumuzun kanıtıdır" da diyebiliriz. Doğa, Tanrının şâhâne bir eseri ve bizim için en iyi öğrenme kılavuzudur. Ona yöneldiğimizde, her canlı yaratığını kendi hayat ve hareket sahasını kısıtlayan engelleri aşmaya çalıştığını görürüz. İnsanın aşamadığı engeller, onun düşünce açısını kısıtlayan ve onu ideallerden uzaklaştıran sunî barikatlardır. Düşünen bir yaratık olan insan, her şeyden önce bir büyük göreve atanmış olarak doğduğunun farkına varmalıdır. Bu büyük görev; önce insanın ufkunu sınırlayan cehâlet duvarlarını aşmak, yâni hürriyete kavuşmak, sonra bu gözlerle gerçekleri aramaktan ibârettir. Bilinemeyen ve anlaşılamayan şeyler önce kafada birikir, sonra insanı dünyanın gerçeklerinden koparır. Bunlar zamanla tıpkı hapisane duvarları gibi aklı kuşatarak insanı karanlıkta bırakırlar. İşte bu duvarları yıkacak gücü gösteremeyenler, hürriyeti

hakedinceye kadar, kendi hücrelerinden birer mahkûm olarak kalacaklardır. Hürriyeti elde edebilenler ancak hikmet ışığını görüp, aydınlığı tanıyabilirler. Bu sonuca erişmek elbet sanıldığı kadar kolay değildir. İşte insanlık, binlerce yıldır bu ışığın peşinde koşturmuştur. Ama, ona erişmek isteyenleri kalın cehâlet duvarları engelledi. Büyük çoğunluk onu nerede aracak ayaklarını bilemediler. Dogmalar ve bağnazlık, sisli geceler gibi asırlarca görüşleri engelledi, böylece insanlar önünü bile göremez oldular. İmkânlar kısıtlı, yücelme yolunun dar ve engebeli oluşu gelişme hızını azalttı. Böylece karanlıklar içerisinde bocalayan İnsanlık hep ışık ve aydınlığı aradı, hem de o ışığın kendi içinde kendi kalbinde mevcut olduğunu göremeden aradı, durdu.

Nâdir insanlara sırlar açılır, gerçekler ayan beyan görünür ve Tanrı onlara göz kamaştıran ışığını gösterir. Onlar da Tanrı ışığıyla aydınlanan bu akıl ve hikmet yolunu göstererek insanları yüceltmeye çalışırlar. Ne var ki onların araladığı sır perdesinin altındaki gerçekleri her insan göremez. Bu yüzden, önüne serilmiş ışıklı yoldan herkes kolayca yürüyemez. İstese de cehâlet ve menfaat girdabı, çoğu insanı içine çeker ve bu gibiler ışığa doğru yol almanın zorluğunu anlayarak fazilet dağının yamaçlarında diz çöküp, kendilerine işâret edilen zirvedeki ışığa bakakalırlar. O ışık ki onlara artık, hem güçsüz hem de akılsız olduklarını hatırlatır durur. Onlarsa, Kâinatı yöneten bu ışığın yere göğe yazdığı kanunların tek harfini bile çözmeden kendi dar kafaları içinde akıl erdiremedikleri yücelikleri ayaklar altına alarak, yaratıcı ruhu katledip, kalfaların yaptığı gibi cinayet işlemiş olurlar. Câhiller, bilmediği şeylerin önünde eğilir, hurâfe ve mucizeleri cehâletinin gölgesinde toplayıp kişileştirirler. Cehâlet her şeyden korkar, bulutlardan devler, rüzgârlardan canavarlar yaratır. Bâtıl itikad ve hurâfelerle cehâletin biriktirdiği barîkatlar çöp yığınları gibi küme küme onbinlerce yıllık geçmişten günümüze dünyanın dört bucağını sarmıştır. Kendini bilmeyenler, bu çöp yığınlarının önünde diz çöküp saygıyla eğilirler. Şimdi... sırtınıza yaslanıp şöyle bir düşünün... Bâtıl inançları ve bağnazlığı birdenbire yok edecek sihirli değeneği kim getirip elimize verebilir? İçinde cinlerin cadıların, ölülerin, öcülerin oturduğu ruhlardan kim bunları kaldırıp, yerine tabiatın doyulmaz güzelliklerini, san'atın görkemli ihtişamını oturtabilir?.. Buna mukâbil **akıl!**... evet akıl... hiçbir şeyden korkmaz, ve sâdece, kendi öz kaynağı önünde eğilir. Bâtıl itikad ve bağnazlık erişemediği güzelliklerden nefret ederken, akıl; derin bir kavrayışla herşeyi anlar ve anlayabildiği için de dünyayı ve insanı sever. Güzelliği görebilen, sevgiyi şefkati tanıyabilen, doğruyu değerlendirebilen akıldır.

Bugünkü seviyeleriyle; bilim, teknik, san'at, din, akıl yoluyla insanın ne büyük işler başarabileceğini gösteren muhteşem âbideler olarak, bütün görkemiyle karşımızda duruyor. Bunları daha ileri seviyelere taşımak her ferdin görevidir. Geçmişin tecrübelerinden istifade etmesini bilen, ve insanlığa gelişme yolunda hizmet verenler Tanrının sevgili kullarıdır. Çünkü, büyük eseri tamamlama gayretine ancak onlar iştirak edebileceklerdir. İnsanlığa hizmet verenlerin değeri belki sağlığında anlaşılamamış da olabilir, ama insanlık kendisine sunulan hizmeti hiçbir zaman unutmaz.

İşte Masonluk da böyle târihi tecrübeler üzerine kurulmuş bir müessesese, birbirimizi izleyen akıl ve zekâ erbabının biriktirdiği aydınlık düşüncelerin ürünüdür. Dağarcığı, insanlığın binlerce yıllık kültür servetinden toplanmış paha biçilemez mücevherlerle doludur. Ritüellerimizde binlerce yıllık geçmişin; gören, bilen ve anlayan zekâlarının bize yol gösteren sesleri cınlar. Yemin kürsümüz üzerinde; bütün dinlerin, insanlığa sunduğu aydınlık nurlar, parlak meşaleler gibi yanarlar. Masonluğun sembolizmasına, bilim ve san'at en nadide hediyeleriyle katılmışlardır. En önemlisi de Masonluk onu anlayan kardeşlerin kolayca kabul edebilecekleri gibi, donmuş ve kalıplaşmış bir sadâkat yolu olmaktan ve değişen zaman ve şartlara göre daima gerçeklere koşan bir yol, saf bir inanç zinciri olmaktan çok; gerçek yolunu aydınlatan parlak bir ışıktır. O, evrensel bir dilde insana ulaşarak, bilim ve san'atın en nefis pırıltılarını, ona susuzluk duyanlara cömertçe sunar. Mâbedlerimiz iri atlantik dalgalarının yıkamadığı, büyük atlantis mistik okulunu, altın şehrine giren, altın kapısı gibidirler. Atölyelerdeki her bir sandalye; ışıklı öğrenmek yolunun başı, her bir sütun; evrensel bilgi zincirini taşıyan sağlam bir dayanaktır. Tabii bütün bu öğretilen sâdece madde ile ilgili değil, hem de ruhanîdirler. Tablolarımızda, bütün çağların bütün milletlerin, kutsal gerçekleri yansır. Hulâsâ Masonluk; evet din değildir, ama bütün dinlerde ortak kutsal değerlerin sembolik anlatımı ile kalpleri insan sevgisi ile dolduran ırk, dil, din farkı gözetmeksizin insanlara hürriyet eşitlik ve kardeşlik yolunu gösteren evrensel bir öğreti, bu niteliği ile de kutsal bir yücelme yoludur.

Dinler hayatta uygulanacak yollar gösterir, ışığa ulaştıracak yöntemler vaaz ederler. Önde bu yöntemleri uygulayan bir lider vardır. Büyük çoğunluk onu takib eder. İnsanlar bu büyük liderlerin izinden yürüyerek gerçeklere ulaşmaya çalışırlar. Semavî dinlerin sâlikleri kendi peygamberlerini, Zerdüşter, Zen Avesta'nın, Buddhist'ler doğuda

asya ışığı olarak anılan Buddha'nın, yolunda koşarlar. Aslında, bütün peygamberlerin kılavuzu daima gerçeklerdir. Lâkin, cehâlet de bu ker-
vanın peşini hiç bırakmaz. İnanç dolu ruhlar yola ışık tutarlar ama,
madde onun peşinden gelir. Velhasıl, büyük idealler, onu takibeden
cehâlet ve menfaat karanlığını tozları altında kalıp zamanla ilk par-
laklık ve saflığını yitirirler. Oysa akla ve aydınlığa dönük bir yücelme
yolu olan Masonluk, cehâlete kapalı olduğu ve zâten sırlarına akılcı
gelişmeden erişilemeyeceği için değerini muhafaza edebilmiştir. Ma-
sonluk elbet dinler gibi büyük kitlelere ışık saçmaz, ama ona, kendi
ışıklı gözleri ile bakan insanı daha çok aydınlatır. Yeryüzüne bir güneş
gibi doğan büyük idealler zamanla putlaşabiliyor. Ama, bu putları
tekrar ele alıp büyük ideallere dönüştürebilenler, gerçekten Tanrıya
yakın insanlardır.

Özetlersek; insanoğlu Davudun merdiveni gibi, ruhsal yüceliklere en
tepedeki ideallere bakarak tırmanıyor. Çoğunluk önündeki birkaç ba-
samağı bile göremeyebilir. Ama İnsanlık, bunca uğraşından sonra şu
temel dersi öğrenmiş bulunmaktadır. **İnsan kendi karakterinin
mimar, yüceliklere erişebilmek için kendi kaslarının geliştirici
durumundadır. Bunu başkasından bekleyemez.** İşte ma-
son; bence en güzel tarifiyle: "Kendi kas ve karakter yapısının mimarı,
bu san'atın ve sırrın sahibidir". Mason bilir ki; Evrenin Ulu Mimarı de-
diğimiz yüce varlıkla birleşip bütünleşerek, nâdide eserler yaratmak
mümkündür. Yalnız, mason derken, hemen şunu da ilâve edelim ki;
dini, mezhebi, inancı ne olursa olsun, yapıcı karaktere sahip her insan
"önlüksüz" bir masondur. İnsanlığa hizmet etmiş büyük dâhilerin bir
mason locasına kayıtlı olmaları gerekmez. Masonik kurallara uygun
yaşayan ve evrenin ulu mimarı yoluna, kendi kültür pırıltılarını katan
herkes masondur. Hattâ, önlüklü masonlar buradan aldıkları feyzi;
kendisini milletin ve insanlığın yücelmesine adanmış büyük insanla-
rı destekleyerek de kanıtlayabilirler.

Mâbedlerimiz doğuya dönüktür. Doğunun parolası; güneşin ilk ışıkla-
rını gören kardeşin kendisine nazaran batıda kalmış olanlara bu ışı-
ğın müjdesini vermesi anlamındadır. Yâni kısaca, isitkbalî görebile-
cek bilgi ve görgüye erişenin geride kalana el vermesidir hedef. Bura-
sı, çırağın yanlışlarından ve zaafiyetlerinden arınmaya başladığı yer-
dir. Çünkü, onu gerçeklere yönlendirecek nurun kaynakları burada sa-
hife sahife önüne açılacaktır. Onu içten ve samimiyetle arayanlar
kendi Din ve Tanrısına yaklaşacak yolu da burada bulabilirler. Ger-
çeği istekle arayan, buradaki hürriyet atmosferi içerisinde ergeç ken-

di içindeki pırlıtyı farkedip, hârikalar yaratacak gücü kendinde bulabilir.

Masonluğun, dinlerde olduğı gibi sabit bir yolu yoktur. Ama, onun yolu; bütün zamanlarda ve çağlarda insanlığı gerçeklere ulaştıran yolun araştırılması olmuştur. Daima değişen ve gelişen bir dünyada değerlerin kaybolmaması için doğru olan da budur. Burada kardeşler sâdece gerçeklerin önünde ve o gerçekleri taşıyan ellerin kimliğine bakmaksızın eğilirler. Işık taşıyan eller zamanla değişir, lâkin ışık, erişilecek bir hedef olarak daima önde kalır. Böylece kardeşler şunu vurgulamış olurlar ki; aydınlığa giden yolda elde tutulacak meşale; Tanrı'nın en büyük hediyesi olan akıl ve hür irâdedir.

Düşünüyorum da; Tanrının en büyük vergisi olan akli kullanarak bütün insanlar ve insanlık için bir ülkü mâbedi yapmaya çalışan, cehâletten kurtuluş, sevgi ve barış için dua eden, hürriyet, eşitlik ve kardeşliği hedef gösterip bu uğurda çalışan bir kuruluş kutsal olmaz mı? Ama görüyorum ki Masonluğun peşinde koştuğı bu kutsal gerçekler yirmi birinci yüzyılda akıl ve inanç yolunda yürümek isteyen gelecek kuşaklar için değerli bir sığınak hâline gelecektir.

Dilerim öyle olsun.

KAYNAKLAR

The Lost Keys of Freemasonry: G.H.

FREEMASONRY its Hidden Meaning: Manly P.HALL

Muhtelif eserler

BİR BABA DUA EDİYOR!

Derleyen: **Raşid TEMEL**

(General Mac ARTHUR'un

babasının duası).

Allahım bana öyle bir oğul nasib et ki, zayıf olduğu anı bilecek kadar güçlü, korktuğu zaman kendini bulabilecek kadar cesur, muhtemel bir mağlubiyette mağrur ve eğilmeyen, ama zaferde mülâyim ve mütevazı olsun.

Bana öyle bir oğul nasib et ki, arzu ve ihtiraslarının esiri olarak hareket etmesin. Seni tanısin ve bilginin temel taşının kendini bilmek olduğunu idrâk etsin.

Onu kolay ve rahat yolundan değil, güçlükler ve mücadeleler yolundan gönder ki, fırtınada ayakta durabilmesini öğrensın ve bunu başaramayanlara da şefkat duysun.

Kalbi temiz bir oğul nasip et, gâyesi yüksek olsun, gülmesini bilsin, ama ağlamayı da unutmasın, geleceğe yönelebsın, ama geçmiş de unutmasın.

Bu niteliklere sahip olduktan sonra da, dua ederim, yaşamın esprilerine karşı o kadar yeterli duygusu olsun ki, ciddi olmakla beraber, kendini fazla ciddiye almasın. Ona tevazu ver ki, daima büyüklüğün sâdeliğini, açık fikirliliğin akıl ve hikmetini, gerçek gücün tevazuunu anlatsın.

O zaman ben babası olarak "Boşuna yaşamamışım" diye şükrebileyim.

HOYKİF AUC ARLAN Hİİ

HOYKİF AUC ARLAN Hİİ

TEKLİF VE TAHKİK ÜSTADININ SORUMLULUK VE GÖREVLERİ

Hüseyin D. AKARLI

Masonluk, gizli olmayan fakat dışarıya kapalı bir dernektir. Masonlar, titizlikle seçtikleri ve Tekris denilen özel bir törenden geçirerek aralarına aldıkları haricileri, yine sâdece masonların derecelerine göre katılabilecekleri toplantılarda ritüeller, allegoriler ve semboller yoluyla onları insanlığa hizmet yolunda eğitirler. Masonluk, titizlikle seçilen haricilerin, damarsız ham taşlara dönüştürülmelerini temin için çok ince bir eleme sistemleri silsilesi kurmuştur. Bu süreçlere en baştaki teklif aşamasından itibaren uyulmak kaydı ile, bozuk ve norm dışı kişilerin masonlar arasına karışma olasılığı en aza inecektir.

Masonlar birbirlerine kardeş derler, ama kardeş olmayanları da severler. Önemli olan insanları sevmektir. İnsanlar karındaşlarını seçme hakkına sahip değildir. Bir anneden doğan ve bir babadan olan insanlar karındaştırlar. Ama masonlar kardeşlerini seçmek hak ve ayrıcalığına sahiptirler. Bunun için de; gerek teklif, gerekse tahkikat aşamalarında kullandıkları seçme süreçleri anayasa, kanun, tüzük ve iç yönetmeliklerinde açıkça tarif edilmiştir. Ayrıca her insanın mason olması da gerekmemektedir. Önemli olan, mason olma niteliklerini haiz insanları arayıp bulmak, onları camiaya tanıtmak ve eğitip insanlığın yararına

olacak bir güzellik, iyilik ve sevgi mâbedinin işlenmiş taşları haline getirmektir.

Seçimin ilk ve en önemli aşaması, haricîde Masonluğa yatkınlık ve Masonluk niteliklerinin pırlıtlarını gören kardeşin haricîye Masonluğu teklif ettiği anda attığı ilk adımdır. Masonluk, teklif üstadında şu iki önemli niteliği arar:

1. Haricîyi teklif edecek Mason, en az iki senelik üstad (yâni en az 4 senelik mason) olmalıdır (LGT M. 60).
2. Teklif eden Üstadın, haricîyi en az bir yıldan beri her özelliğini bilecek kadar iyi tanıması ve ahlakî nitelikleri bakımından kendisine kefil olduğunu taahhüt etmesi gerekir. (LGT M. 60) çünkü, **"Bir K.'in kefil olması bize yet-ter"** (Çırak derecesi tekris ritüeli).

Teklif eden üstad, haricîyi Masonluk camiasına teklif ederken, ilk aşamada haricîyle ilgili tüm bilgiyi L.:sının Üs.: Muh.:ine verir. Üs.: Muh.:, teklif edenin adını açıklamadan, haricî hakkında bir **ön soruşturma** yaptırır. Masonluk yolunda tekliften sonra ilk adım ve belki de ilk engel resmi bir celsede yapılmayan bu ön tahkikattır (LGT M 61) - Teklif edenin adının açıklanmamasının sebebi; tahkikatın tarafsızlığının ve her türlü muhtemel baskı ve etkinin en aza indirilme endişesinden kaynaklanmış olabilir.

Birinci engel hem Üs.: Muh.:e, hem de teklif eden Üs.:a bazı sorumluluklar yükler;

1. Üs.: Muh.:, tahkikatı gizlilik içinde yapacaktır.
2. Muhakkak bu tahkikatı yapacaktır.
3. Sonuç olumsuz olursa, teklif eden üstadı uyacaktır.
4. Sonuç olumsuz bile olsa, teklif eden üstad teklifinde ısrar ederse süreci devam ettirecektir.

Haricîyi bir Üstad teklif etmemiş ise; yâni haricînin kendisi doğru-
dan Bü.: Üs.:a veya Bü.: L.:ya bizzat müracaat etmiş ise, Bü.: Üs.: veya Bü.: Sekr.: bu ilk aşamayı yürütmesi için herhangi bir Loca'nın Üs.: Muh.:ine havâle eder. (LGT 60).

Teklif üstadı teklifinden vazgeçer ve hattâ teklifi geri alırsa, Üs.: Muh.:, bu haricînin başka bir L.:ya teklif edildiğini duyarsa, o Locanın Üs.: Muh.:ine durumu derhal bildirmek ve onu ikaz etmekle yükümlüdür.

Teklif eden üstada düşen ilk ve belki de en önemli görev, haricînin Masonluğun aradığı niteliklere sahip olup olmadığına karar vermektir. Hangi niteliklere sahip haricîler mason olabilirler? HKEMBL Tüzüğü Masonluğun Temel Prensiplerini şöyle açıklıyor:

1. Hür Masonluğun temel amacı, bütün insanlar arasında kardeşlik bağlarının kurulması; İnsanlığın, hürriyet ve

âhenk içinde gelişerek ilerlemesi ve Hakikatın araştırılmasıdır. Hürmasonluk, bu amaçlara kendini adamak isteyen insanların çabalarını bir araya getirir. Demek ki, haricî ilkin bu amaç, ülkü ve felsefeye yatkın olmalıdır.

2. Hür Masonluk, Ev.: Ul.: Mi.: adını verdiği bir yüce varlığı ve Ruhun ölmezliğini kabul eder. Demek ki, haricinin Tanrı inancı ve ruhun ölmezliğine olan itikadı tam olmalıdır.
3. Hürmasonluk; Masonluk sıfatının, geleneksel Masonluk sembolleri ve tanışma işaretlerinin bilinmesi ile anlaşıldığını; üçüncü derecenin menkıbesinin törenlerde yer aldığını; eski (örf ve âdetlere uyularak M.:luğun Üç Kutsal Nur'u olan Kut.: K.:lar, Gön.: ve Pe.:in çalışmalar esnasında açık bulundurulmasını ve üyelerinde ahlâk sağlamlığını mutlaka şart koşar. Haricî, Masonluğun bazı sırları olduğunu, kitaph bir dinin mensubu olması gereğini ve ahlâklı olmanın şart koşulduğunu baştan kabullenenecektir.
4. Kendisine tevdi edilen tüm sırları haricîlerden ve uygun derecede olmayanlardan sakınacaktır
5. Masonluk, bütün insanlar için bir ortak insanlık ülküsünün gereğine inanır ve bu ülkünün gerçekleşebilmesi için üyelerinden insan kişili-

ğine saygıyı, bütün insanların iyiliği için çalışmayı, ferdin hürriyet ve ahlâk sorumluluğunu, insanların vazife ve hak eşitliğini, ilime saygıyı birer prensip olarak benimser.

6. Hür Masonluk, üyelerin vicdan, inanç ve düşünce hürriyetlerine saygılıdır.
7. Üyelerinden, öğrenme ve öğretme görevlerini severek yerine getirmelerini ister.
8. Masonlar, din, mezhep, ırk, dil, inanç ve sosyal durum ayırımı gözetmeden, hür, iyi ahlâklı, namuslu, şerefli ve aydın; 21 yaşını doldurmuş, sağlıklı beden ve kafaya sahip erkekleri aralarına alırlar. Kadınlar ve hiç bir inanç ve ülküye bağlı olmayanları aralarına almazlar.
9. Hür Masonlar kimsenin aralarına zorla alınmasını istemezler. İsteyen dilediği zaman aralarından ayrılabilir.
10. Hür Masonlar loca adı verilen kollarda çalışırlar. Buralara insan hırsları girmez. Tarafsız ve sâkin olan bu yerlerde politika ve din tartışmaları kesinlikle yapılmaz. Düşünce hürriyetleri kısıtlanmaz, kutsal duygularını incitecek netice ve kararlara varılmaz.
11. Masonlar iyi birer vatandaş olarak ülkelerinin yasalarına uyarlar, vatanlarına şerefle hizmet ederler.

12. Her mason vatanına sadâkatle bağlıdır ve ülkesinin yararlarını, bağımsızlık ve hürriyetlerini, dirlik ve düzenini korumayı kutsal bir görev bilir.
13. Hürmasonlar, insanı güçlendiren ve daha iyi yapan her türlü çalışmayı, ister el, ister fikir işçiliği olsun aynı derecede kutsal ve şerefli sayarlar.
14. Hürmasonlar, insanlık prensiplerini ve ahlâkî gelişmeyi, mimarlıktan alınan semboller, karşılıklı öğretiler, dostluk bağının sağladığı terbiye ve yüksek moral gücü ile uygulamaya ve yaymaya çalışırlar.

Öte taraftan, masonların aralarına kabul edecekleri haricîlerde aradıkları benzer vasıflar Üs.: Muh.:lerin İs'ad celsesinde Üs.: Muh.:e okunan Eski Mükellefiyetler ve Kaideler Bölümünde de açıkça belirtilmektedir:

1. İyi ve dürüst bir insan olacak, ahlâk kurallarına harfiyen uyacaksınız.
2. Barışsever olacak ve yaşadığınız ülkenin kanunlarına riayet etmeyi kabul edeceksiniz.
3. Devlete karşı girişilen hiç bir harekete katılmıyacak, kanunlara boyun eğeceksiniz.
4. Devlet makamlarına saygılı olacak, gayretle çalışacak, şerefli bir hayat süreceksiniz ve insanlara itibar göstereceksiniz.

5. Mason idarecilerini sayacak, HKEMBL'nın Türkiye'deki en büyük masonik otorite olduğunu kabul ve ona itaat edeceksiniz.
6. Kardeşler ile tartışmayacaksınız. Her türlü taşkınlık ve ifrâta karşı koyacaksınız.
7. Hareketlerinde dikkatli ve Kardeşlere karşı nâzik olacaksınız.
8. Kardeşlere saygı besleyecek, münafıkları ve sahtekârları camianın dışında tutacaksınız.
9. Toplumun iyiliğine çalışacak ve insan faziletlerini geliştireceksiniz.
10. Masonlukta değişiklik ve icatlar yapmayacaksınız.
11. Gayrimuntazam kişilerle temas kurmayacaksınız.
12. Kendisine önceden haber vermeden ve hakkında derin tahkikat yapmadan hiç kimsenin Masonluğa alınmasına göz yummayacaksınız.
13. Kimliğini ve düzenli mason olduğunu ispat edemeyecek hiç kimsenin ziyaretçi olarak locaya katılmamasına dikkat edeceksiniz.

Haricîyi izleyen, tanıyan, irdeleyen teklif üstadı, yukarıda belirtilen bütün bu niteliklerin haricîde olduğunu saptadıktan sonra onu camiaya teklif etmeye ve ona her konuda tekeffül etmeye karar verirse, haricîye bütün bu prensipleri benimseyip benimsemediğini; bu zor ve

fedakârlık gerektiren kurallara uyup uyamayacağını sormalıdır. Aksi halde, güvendiği haricinin kendisini yanıltması, onu hayal kırıklığına uğratması ihtimalini tamamen vicdanından ve kafasından atamaz. Seçimi sağlıklı olabilir.

Teklif üstadı, en az kendisi kadar iyi tanıdığı, her şeye güvendiği, kefil olacak kadar yakından bildiği hariciyi çok iyi izlemeli ve kardeşlerce benimsenip masonlar arasına alınacağı güne; yâni, tekrisine ve hattâ üstad oluncaya kadar onu eğitmeli, yetiştirmeli ve kontrol altında tutmak üzere onunla daima dirsek temasında olmalıdır. Masonluk çok ciddi bir iştir. İlgi, dikkat ve olağanüstü çaba ister. Bu nedenle teklif üstadı, masonların kendisine güvenerek, kardeş diyerek bağışlarına basabilecekleri bir hariciyi bulup onu camiaya kazandırmanın çok ağır sorumluluğunu hayatının sonuna kadar vicdanında taşıyacaktır. Masonluğun yücelmesi, ancak seçilen ham taşların isâbetli seçilmeleri sâyesinde mümkündür. Bu da büyük sorumluluk gerektiren çok zor bir görevdir.

Masonlukta haricilerin damarsız ve işlenmeye müsait ham taşlar arasından seçilmesi esastır. Bu demek değildir ki, haricinin fikrî, ruhî ve ahlâkî durumu ne olursa olsun onu bünyemize alıp terbiye ve ıslah etmek mecburiyetindeyiz. Masonluk müessesesi ne bir ıslâhhane; ne de aradığı vasıfları hâiz olmayan kimselerin yaradı-

lıklarını değiştirmek iddiasında bulunan bir okuldur. Masonluk kendi kardeşlik zincirine katacağı halkalarda belirli bir cevherin varlığını görürse ancak o zaman bu ham taşı yontmaya uğraşır.

Bu nedenledir ki, bir masonun en yüce ve vazgeçilmez haklarının başında kendini yönetecek görevlileri seçmektir. Yöneticilerini demokratik usullerle seçen masonların en tabîî haklarından birisi ve belki de en önemlisi; kendileri ile kardeş olacakları seçmektir. Bunun için âdil, tarafsız ve dikkatli olması gereklidir.

İlk tahkikatı müteakip sonuç olumsuz çıkarsa Üs.: Muh., teklif eden K.: ile görüşür. Teklif eden K.: hariciyi aday göstermekte ısrarlı ise aday hakkında prosedür devam ettirilir. Tahkikat olumlu gelirse, Üs.: Muh.: prosedürü devam ettirir. İlk Tahkikat olumsuz gelirse ve teklif eden kardeş teklifini geri almayı kabul ederse, Üs.: Muh.: tahkikatı durdurur ve teklifi çekiç altı eder. Teklifin bu aşamada geri alınması belki de en hayırlısıdır. Hem teklif sahibi, hem de Üs.: Muh.: birlikte verdikleri karar için üzülmezler. Harici de işin çok başında reddedildiği için rence olmaz.

Eğer, tahkikat olumlu ise veya teklif eden kardeş teklifinde ısrarcı ise; teklif eden üstad Teklif Varakası doldurur ve bunu birinci derece celsesinde teklif kesesi-

ne atar. Bundan sonra, tâbiri caiz ise, artık ok yaydan çıkar ve Üs.: Muh.: Bü.: L.: dan Engelsizlik Levhası ister. Bu levha bir çeşit sabıka kaydı gibidir. Bü.: L.: haricinin daha önceden derneğe müracaat edip etmediğine veya reddedilip edilmediğine bakar. Hakkında kötü bir kayıt olup olmadığını inceler. Takriben bir hafta içinde bu tahkikatı yapan Bü.: L.:, engelsizlik levhasını Üs.: Muh.: e gönderir (LGT M. 62).

Üs.: Muh.:, engelsizlik levhasının alınmasını müteakip günde tasrih etmek üzere ve teklif eden kardeşin ismini açıklamadan Teklif Varakasını bir üstad celsesinde okutur. Davetiye de haricinin adı, soyadı, işi ve mesleği, iş ve ev telefonları ile medeni hâli de belirtilir. Haricîyi tanıyanlar söz alırlar. Oylama açık oyla yapılır (LGT M. 63). Aleyhte dört veya daha az oy çıkarsa, haricîye Masonluğun umumî prensipleri tanıtılır ve kendisinden Masonluğa kendi isteği ile girmek istediğini belirten ve kendisini teklif eden üstadın huzurunda imzalanan bir talepname alınır (LGT M. 65). Eğer aday dört veya daha fazla aleyhte oy almışsa, bir sonraki celseye kadar bir soruşturma yapılır ve hazırlanan imzâsız rapor Üs.: Muh.: tarafından bir sonraki celsede Locaya okunur. Katkılarından sonra yapılan yeni oylamada çıkan aleyhte oylar yine dörtten fazla ise işlem bir yıl ertelenir ve keyfiyet Bü.: Sekr.: 'e bildirilir

(LGT M. 63). Bir sene sonra yapılan oylamada haricî aleyhinde çıkan oylar yine dört veya daha fazla ise haricî bir daha Masonluğa teklif edilemez (LGT M. 64).

Talepname, bu sefer teklif eden üstadın ismi de belirtilerek bir sonraki üstad celsesinde locanın bilgisine sunulmak üzere okunur. Bu celsede haricî hakkında görüşme yapılmaz. Üs.: Muh.:, toplantıdan sonra onbeş fotoğraf ile birlikte bu talepnameyi, İşleme Devam Yazısı alınması ve genel tahkikat için Bü.: Sekr.: 'e gönderir (LGT M. 65).

Bu aşamadan sonra işlem geri alınamaz, çekiç altı edilemez. Skrüteneye kadar gidilmelidir. Ancak, teklif eden kardeş skrütenin yapılacağı son celseye kadar teklifini geri alabilir (LGT M.65).

Burada önemli olan bir kaç husus vardır.

1. Bu kadar aşama ve engelden sonra teklif eden üstad ısrarcı olmuşsa skrüteneye kadar gidilmesine katlanmalıdır veya kendisine yapılan müteaddit imkânları talepname alınmadan önceki safhada değerlendirmelidir. İnatlaşmanın, normlara uymayan bir kimsenin ille de skrüteneye kadar gelmesi için boşa çaba sarfetmenin anlamı yoktur.
2. Teklif eden Kardeşi Üs.: Muh.: ikna edebilmelidir.

3. KK.: Üs.: Muh.:e tahkikatların sağlıklı yapıldığı konusunda kayıtsız şartsız güvenmeli; ısrar eden teklif üstadını da dikkatle dinlemelidirler.
4. Bundan sonraki safhalarda KK.: hakkında bazı duyumlar alınan haricî konusunda daha dikkatli olmalıdırlar.

Haricînin kendisini teklif eden üstadın huzurunda imzaladığı talepname çok önemli bir belgedir. Haricîye Masonluk prensipleri verilir ve kendisinden bu temel prensiplere uyup uyamayacağı konusunda taahhütte bulunması istenir. Bu belgede ayrıca medenî hâli, işleri, tahsil derecesi, bildiği yabancı diller, kan gurubu, adres ve telefonları ile ilgili özlük bilgileri sorulur. Daha önce Masonluğa müracaat edip etmediği araştırılır, masonlardan tanıyıp bildikleri olup olmadığı araştırılır. Mason olmak için müracaat edenlere verilen bilgiler de on başlık altında toplanmıştır:

1. Masonluğun gayeleri,
2. Masonluğun amaçları,
3. Masonluk ile aile, din ve devlet arasındaki ilişkiler,
4. Masonluğa sırları öğrenmek amacı ile ve merak saikası ile girmenin doğru olmadığı,
5. Masonluğa kabul edilince insanın arasının iyi olmadığı bazı insanlara rastlanabileceği cihetle, bu insanlara dost eli uzatmanın gerekebileceği,

6. Ketûmiyetin önemi,
7. Masonluğun din aleyhtarı bir kuruluş olmadığı,
8. Masonluğun gizli bir cemiyet değil, demokratik bir kuruluş olduğu,
9. Aidat ve devam konusunda hassasiyet gösterilmesi gerektiği,
10. Tekris töreninin derneğe giriş için şart olduğu anlatılır. Haricî, bu maddeler hakkında fikirlerini belirtir. Daha sonra da talepnameyi hiç kimsenin baskısı altında olmadan, kendisine kefil olan, onu bu camiaya öneren teklif üstadının huzurunda imzalar.

Bu aşamadan sonra işlemlerin skrütene kadar devam etmesi gerekir. Artık teklif eden, müracaat eden, ve Masonluk birbirlerinden ne istediklerini bilmektedirler. Sorumlulukları ve yükümlülükleri hakkında bilgi sahibi olmuşlardır. Birbirlerini biraz daha iyi tanımaktadırlar. Aralarında bir çeşit kavilleşme olmuştur. Bundan sonra Masonluğa alınabilmek için yerine getirilmesi gereken ikinci bir aşama ve genel tahkikat safhası başlamaktadır.

Haricî hakkında araştırma yapma görevi artık tüm KK.: 'e düşmektedir. Haricînin fotoğrafları Türkiye'de tüm mason localarında bir ay müddetle askıya çıkar ve herkese ilân edilir. Dereceleri ne olursa olsun, tüm masonlar sık sık ilân tahtalarına bakarak

askıya çıkan haricîler hakkında bilgi edinmelidirler. Haricî kısa bir süre sonra dünya üzerindeki milyonlarca masonun kardeşi olacaktır. Duyduklarını ve bildiklerini haricînin locasının Üs.: Muh.: ine veya kendi localarının Üs.: Muh.: bildirmekle yükümlüdürler. Bu yolla bilgi sahibi olan Üs.: Muh.: en geç bir hafta içinde haricînin teklif edildiği locanın Üs.: Muh.: ine veya Bü.: Sek.:e kendisine bildirilen bilgileri iletmek zorundadırlar (LGT M. 67). İşleme devam yazısı iki yıl için geçerlidir (LGT M. 68).

Bu aşamaya kadar, teklif eden kardeşin üzerinde hassasiyetle durması gereken bir kaç hususu bir kez daha belirtecek olursak:

1. Haricî ile iş, aile ve menfaat bağları olan teklif üstadlarının bu ilişkilerini Masonluğun dışında tutmaları gerekir.
2. Ancak kendisinden çok emin olunan ve kendisine çok güvenilir haricîler Masonluğa önerilmelidir.
3. Her iyi insanın mutlaka mason olmasını gerektiren bir kaide yoktur.
4. Hem tahkikat, hem de skrüten safhasında haricînin Masonluğa uyum sağlayabilecek iyi bir ham taş niteliklerini hâiz olmasına dikkat edilmelidir.
5. Genel kültür düzeyi yüksek, saygın, ama mutlaka ciddi insanların Masonluğa öne-

rilmesine özen gösterilmelidir.

6. Ciddiyet ve mesuliyet duygusu, iyi mason olabilmenin sihirli anahtarıdır.

Askıda geçen bir ayın sonunda, teklif edilen locaya gelen İşleme Devam yazısından en çok 15 gün sonra Üs.: Muh.: loca genel tahkikatını başlatır. Önce kendi locasından veya başka localardan en az üç tahkikat üstadına haricî hakkında tahkikat görevi verir.

Konumuzun ikinci bölümünü çok önemli bir görevi yüklenen Tahkikat Üstadı'na ayırdık. Üs.: Muh.: tahkikat üstadlarını seçerken nelere dikkat etmelidir? Bana kalırsa, bu görevi mümkün olduğunca geniş bir tabana yaymalıdır. Locadaki tüm kardeşler işin ciddiyetinin bilincinde olarak, Masonluğun genel; locanın özel ortak kültür, bilinç ve beklentileri doğrultusunda birlikte hareket edebilmelidirler. Bu nedenle üstad kardeşlerin mümkün olduğunca geniş bir kadro ile bu seçime katılmaları gerekecektir. En önemli olan hususun tahkikat üstadı kardeşin devamlı kardeşler arasından seçilmesi olduğuna inanıyorum.

Devamlı olmak neden bu denli önemlidir?

1. Devamlı ve kaynaşmış kardeşler locanın gidişatına, birlik ve beraberliğine daha çok özen göstereceklerdir.
2. Devamlı kardeşler daha çok mesuliyet sahibi olacaklardır. Bu önemli işi daha ciddi

bir şekilde ve daha üstün bir dikkat ve gayretle sürdürceklerdir.

3. Locanın genel havası ve beklentilerini daha yakından bildiklerinden, haricîde bu beklentilere aykırı düşen ve aksayan tarafları daha iyi görebileceklerdir.
4. Bir kişinin eleklerrinin iyi çalışabilmesi, seçilmesi gereken nitelikleri rahatça teşhis ederek, bunları ayıklayabilmesi için, tecrübeli olması gerektiği kesin. Bu nedenle, sayıca tahkikat üstadlığı yapmış kardeşlerin çokluğu uzun vâdede locanın doğru seçim yapabilme beceri ve niteliğinin katlanarak artmasına sebep olacaktır.

Bu yüzden, tahkikat üstadlarının dikkat etmesi gereken hususları bir kez daha vurgulamakta yarar olacağını düşünüyoruz:

- A. Haricî ile doğrudan mülâkat:
 - a. Haricînin din, daha doğrusu Tanrı inancı; sosyal ilişkileri ve felsefe ile ilgisinin araştırılması
 - b. Malî durumu, aidatları ödeme ve devam konularında tahhüdü
 - c. Özgeçmişi
 - d. Eğitim durumu
- B. Haricînin aile ve iş çevreleriyle olan ilişkileri
 - a. Hakkında söylenenler
 - b. Ailesi ile olan bağları
 - c. Yüz kızartıcı bir suçtan mahkûm olup olmadığı

d. Ahlakî durumu

C. Haricînin masonluk hakkındaki görüşü

- a. Niçin girmek istiyor?
- b. Ne bekliyor?
- c. Ne verebilir?

D. Haricî hakkında tahkikat üstadının vicdani kanaatı

- a. Masonluğu temessül edebilir mi (masonlara emsal, örnek olabilir mi) ve masonları temsil edebilir mi?
- b. Aramıza alınmasında bir mahsur olabilir mi?

Bu konuda tutulması gereken yol ise, şöyle olmalıdır.

A. Öncelikle haricînin yakın çevresinde, mümkün olduğunca Masonlukla ilişkili tahkikat yapıldığı belirtilmeden araştırma yapılmalıdır.

- a. Dükkan komşularından
- b. Kendisi ile ticarî veya iş ilişkisi içinde olan kişilerden
- c. Aile çevresinden
- d. İş arkadaşlarından
- e. Kendisini tanıdığını beyan ettiği masonlardan

B. Sonra haricî ile mülâkata gidilmelidir.

- a. Haricînin iş yerine gitmek yerine, tahkikat üstadının belirleyeceği bir yerde, sâkin ve rahat konuşulabilecek bir yer ve ortamda buluşmak daha stresden uzak olabilir. Örneğin bir devlet memuru ile resmi daire dışında yapılacak bir mülâkatın daha ra-

- hat geçeceğinden emin olunabilir.
- b. Eğer haricîyi iş hayatının içindeki davranışları ile incelemek gerekiyorsa; örneğin, haricî özel sektörde ise veya serbest çalışıyorsa ve haricî bir mahsur görmüyorsa haricînin iş yerinde görülebilir.
- c. Haricînin aile düzeni görülmesi isteniyorsa ve onca bir mahsuru yoksa, tahkikat üstadı kendi eşini de alıp haricînin evine gidebilmelidir. Bunun mahsurları da vardır. Eşinin de Masonluğu kabul ve tasvip etmesi gerekir. Haricî Masonluğa kabul edilmez ise, eşler daha ilk günden bu işe gönül koyabilirler. Bu sefer Masonluk için bir değil iki düşman kazanılmış olur.
- d. Haricî, eşine Masonluğa müracaat ettiğini söylememişse mülâkatın selâmeti açısından bazı sakıncalar doğabilir.
- e. Kalabalık yerlerde, rahat konuşulamayacak ortamlardan kaçınılmalıdır. Haricînin rahat hareket edebileceği, tahkikat üstadının da haricînin davranış, hal ve mimiklerini rahatça izleyebileceği ortamlar seçilmelidir. Böyle ortamlarda gözden daha az şey kaçır.
- f. Tahkikat üstadının elinde, tahkikat evrakı, kağıt kalem olmazsa daha iyi sonuç alınabilir. Mülâkatı bir sınav ha-

vasına sokmamak gerekir. Sorulacak sorular akıldan sorulmalı, ama mülâkattan hemen sonra derhal ve birşey atlamadan tahkikat kaleme alınmalıdır. Tahkikat formu yalın ve net tarifleri içermeli, ifâde son derece açık olmalıdır.

- g. Mülâkat boyunca haricînin samimî olup olmadığı ve rol yapıp yapmadığını izlemek gerekir. Samimî ve dürüst olunmalıdır.
- h. Sohbet havası içinde, yumuşak ve rahat olarak mülâkatı yürütmek gerekir. Tahkikat üstadı ne bir sorgu yargıcı, ne de bir enkizisyon görevlisidir. Ödevi hakikatı araştırmak ve bunun sonucunda haricînin Masonluk için faydalı bir ham taş olup olmadığına dair vicdanî kanaatını serdederek kardeşlerini aydınlatmaktır.
- i. Bu nedenle haricînin potansiyelinin iyi araştırılması gerekir:
- i. Tanrı inancında samimi midir?
- ii. Masonluğa hakikaten kendi isteği ile mi giriyor?
- iii. Masonluktan bir çıkar mı bekliyor?
- iv. Okuyup araştırıyor mu?
- v. Haricî âlemde işleri çok yoğun mu? Özellikle bankacı, doktor, devlet memuru, profesyonel üst düzey yöneticisine devam mükellefiyeti iyi anlatılmalıdır.

vi. Devam edebilecek mi?

vii. Mason olacağını eşi biliyor mu?

viii. Göğsünü gere gere mason olduğunu başkalarına söyleyebilecek cesâreti var mı?

ix. Genel kültür düzeyi yüksek mi?

x. Masonik eğitimi hazmedebilecek istek ve yeteneği var mı?

k. Haricîye bir öğretmen gibi davranıp, muhtemel bir masonik bilgi eksikliğini yüzüne vurmamak gerekir:

i. Masonluk hakkında kitap okumuş mu? Okumamışsa kötü puan vermemek gerekir. Okumuş ise iyi puan verilmelidir. Unutulmaması gereken husus, camiamızda bile pek çok kardeşin kitap okumadığı ve Türkiye'de masonik konularda tarafsız pek az yayının kitaplıklarda veya kitapçılarda bulunabildiğidir.

ii. Kendisini masonik konularda sınava tabi tutmak da yanlışır.

iii. Masonluk hakkında nereden bilgi edindiği haricîye sorulmalı, ama "Sana şu kitabı veriyorum, iki hafta sonra bu kitaptan sınava tâbi tutulacaksın." gibi yaklaşımlardan kaçınılmalıdır. Haricî mason olduktan sonra, bu görev onun rehberine ve locanın II. Nâ.:ına düşecektir. Hâricî

aramıza yalan yanlış bilgilerle geleceğine, öğrenme hırısı ile yanıp tutuşarak gelirse daha uygun olacaktır kanaatindeyim.

iv. Tersine, tahkikat üstadı masonik sır sayılabilecek konuların dışında bazı bilgileri haricîye aktarabilmeli ve ona Masonluğu tanıtp sevdirmeye yolunda olumlu bazı adımlar atabilmelidir.

- Masonların Tanrıya ve ruhun ölmezliğine inanmayanları, aralarına almadıkları
- Politika ve din tartışmalarına girmedikleri
- Felsefe konusunda eğitime önem verdikleri
- Pozitif bilim ve tekâmüle değer verdikleri
- Masonluğun düşünce ve ahlâk değerlerine önem veren bir okul olduğu
- Masonların vatanlarına, hür düşünce ve lâiklik esaslarına ve ailelerine bağlı oldukları
- Masonların, Masonluktan kendileri için bir menfaat beklememeleri gerektiği
- Kendisi istemez ise kimse'nin mason olduğunun başkalarınınca açıklanamayacağı
- Masonluktan ancak verebildiği oranda bir şeyler alabileceği haricîye anlatılabilir.

C. Bütün bu işlemler bittikten sonra da tahkikat formu, çok okunaklı ve tercihan daktilo ile doldurulmalıdır.

- a. Bu formu doldururken, vicdanî kanaatlerin açıklanılması istenen son iki maddenin haricinde yorum yapılmamalıdır. Tahkikat üstadı kendinden sorular ve yorumlar sormaktan kaçınmalıdır. "Haricî Tanrı'ya inandığını söylüyor, ama galiba inanmıyor"; "Ailesine bağlı olduğunu söylüyor ama ilk eşinden boşanmış."; "İşleri şimdi iyi ama, daha önceden iki üç kez iflâs etmiş."; "Karisının geçimsiz biri olduğu söyleniyor." vs.
- b. Genellemelerden kaçınmak gerekir. Tarifler kısa ve açık olmalıdır. "Haricî iyi bir adam."; "Haricî dindar"; "Haricî çok kültürlü." veya "Haricî, en az herkes kadar namuslu".
- c. Tahkikat üstadı objektif, yani tarafsız olmalıdır. Hadiselerden hislerden çok akılla yaklaşmak gerekecektir. Tahkikat çok önemli, ciddi ve sıkı bir öz disiplin isteyen bir iş tir.
- i. Kısa sürede, ama hakkını vererek ve bu işi severek, benimseyerek, vazife edinerek tahkikâtın derinlemesine yapılması esastır.
- ii. LGT'nün 69. maddesi tahkikat süresini en fazla üç ay ile sınırlandırmıştır. Yine de, günlerce tahkikat evrakını yanında gezdirip işi son dakikaya bırakmamak gerekir.
- iii. Çağımız enformatik ve bilgi çağıdır. Tahkikatları

hızlandıracak pek çok iletişim aracı emrimizdedir. Doğru bilgileri kısa sürede toplamak ve değerlendirmek olanaklarına sahibiz.

iv. "Tahkikatı işlerimin yoğunluğundan yapamadım."; "Haricî ile temas kuramadım." gibi sudan bahaneler uydurmamalıdır.

v. Tahkikat yükümlülüğü angarya kabul edilecek bir iş değildir. Tahkikat baştan savma yapılırsa, güvenilir olmayan bilgiler locaya sunulacaktır. Bu çok büyük bir risktir. İşin hakkı verilmelidir.

vi. Tahkikatın gizliliğine riayet edilmelidir. Tahkikat; haricî, Üs.: Muh.: ve tahkikat üstadı arasındaki bir sırdır. Bu tedbir, tahkikat üstadının kimseden korkmadan ve çekinmeden sağlıklı bilgi toplamasını sağlamaya yöneliktir. Tahkikat üstadı, Üs.: Muh.: 'in haricinde hiç kimseye tahkikat içerik ve sonucunu bildirmekle yükümlü değildir.

vii. Tüm tahkikat cesaret ve adâletle yürütülmelidir.

Loca tahkikati sonuçlandıktan sonra, gündemde tasrih edilmek sureti ile üstad derecesi celsesinde skrütene başvurulur. Üs.: Muh.: , Engelsizlik Levhası ve İşleme devam yazısından sonra tüm tahkikat evrakını okutur. Nazırlar aracılığı ile tahkikat evrakı üzerinde söz verdirir. Varsa,

başka localardan gelen itirazlar okunur ve skrütene geçilir. Skrütten kapalı oydur. Beyaz bul kabul, siyah bul red anlamına gelir. Bu oylamada çekimser kalınmaz (LGT M. 70).

Skrütten sonucunda:

1. Hiç siyah bul çıkmamışsa "Hepsi Temiz" denir ve haricinin tekrisine karar verilir.
2. Bir veya iki siyah bul çıkmışsa, "Temiz" denir ve haricinin tekrisine karar verilir.
3. Üç veya daha fazla siyah bul çıkmışsa, Temiz değil denir ve skrütten bir sene sonraya ertelenir. Tüm evrak Bü. Sekr. iade edilir. Skrütten bir sene ertelenirse en geç iki yıl içinde yenilenmelidir (LGT M. 72). Skrüttenin iki sene içinde yapılmasının sebebi Engelsizlik Levhasının iki yıl için geçerli olmasıdır.
4. Aleyhte hiçbir konuşma yapılmadan üç veya dört siyah bul çıkmışsa, müteakip iki toplantıdan birinde gündeme alınır. Evrak tekrar okunur ve oylama yeniden yapılır.
5. Tekrisine karar verilen haricinin tekrisi en geç altı ay içinde ama tercihen müteakip ilk celsede yapılmalıdır (LGT M. 71).
6. Bir sene ertelenen skrütten tekrar olumsuz çıkarsa haricî bir daha Masonluğa alınamaz (LGT M. 72).

7. Loca, isterse birer suretini alıkoyacağı teklif varakası, engelsizlik levhası, talepname, işleme devam yazısı ve tekrisde edilen yemin metinlerini bir dosya halinde Bü. L. ya gönderilir. Tahkikat evrakı ile ihbar vesâiki ve benzeri belgeler yokedilir (LGT M. 73).

Skrütenden sonra yapılan tekris töreni ile haricî artık kardeş olur. Teklif eden üstadın, bütün kardeşlerin, tahkik üstadlarının ve en önemlisi Üs. Muh. in titiz çalışmaları meyvasını vermiştir. Haricî damarsız bir ham taşır ve yontulmaya hazırdır.

Tekris aşamasından önceki son basamak olan Skrütten ile ilgili bir kaç önemli hususu da belirtmekte yarar vardır.

1. Skrütten esnasında haricî hakkında duyulan ve bilinen herşeyin cesaretle mutlaka söylenmesi gereklidir. Kardeşlerin aydınlatılması esastır.
2. Bildiklerini söylemeyen kardeşler sustukları halde siyah bul kullanmamalıdır. Siyah bul kullanacaklar ise mutlaka bildiklerini söylemelidirler. Bu adâlet ve medenî cesâretin gereğidir.
3. Aynı şekilde bir haricî hakkında konuşulanlardan edinilen izlenim olumsuz ise, "Adam sen de", "Benden bulmanın" zihniyeti ile beyaz bul

330 kullanılmamalıdır. Tatmin
331 olunmamışsa, açıklama ve
332 hattâ daha fazla tahkikat is-
333 tenmelidir. Fikirler mutlaka
334 söylenmeli, görüşler müda-
335 faa edilmelidir.

4. "Benim önerdiğim aday se-
çilmedi. Ben de onunkini seç-
tirmem!"; "O haricîyi şu veya
bu önerdi. Biz de onu seçtir-
meyiz!" "Üs.: Muh.: e, şu ve-
ya bu görevliye kızıyoruz.
Onlara, haricîyi reddederek
bir ders verelim!" amacıyla
üç dört kardeş bir araya gele-
rek siyah bul atma cihetine
gitmemelidirler. Burada ce-
zalandırılan, şu veya bu gö-
revli değil, hiç günahı olma-
yan masum bir haricîdir.
Belki de aramıza alınmayı
aramızdakilerden bir çoğun-
dan bile daha çok hakmeden,
hiçbirşeyden haberi olmayan
orada ve o anda kendisini sa-
vunma hakkına sahip olma-
yan haricîdir. Bu masonik
adâlete, kardeşlik sevgisine,
bütün masonik değerlere
ters düşen uygunsuz bir dav-
ranış olur. Uzun vâdede ise
cezalandırılan locanın ken-
disidir.

Bütün bunları özetleyecek olur-
sak:

1. Masonluk camiasına bir haricîyi teklif etmek isteyen her kardeşe büyük bir sorumluluk düşmektedir.
2. Önerilecek haricî hakkında tam anlamda bilgi sahibi olmak ve her konuda bu

haricîye kefil olmanın vicdanî sorumluluğunu duy-
mak gerekir.

3. Masonik tahkikat da kutsal ve zor bir görevdir.
4. Sorumluluk bilinci, sevgi, ciddiyet ve hassasiyetle bu görev ifa edilmelidir.
5. Tahkikatler, kısa bir süre-
de, ama mutlaka adâlet ve doğrulukla yapılmalı, sü-
runcemede bırakılmamalı-
dır.
6. Ne ön yargılı, ne de gayrı
ciddî ve gevşek olmalıdır.
7. Tahkikatte olduğu kadar
skrütende de, herkes bildiği-
ni ve duyduğunu cesâretle
dile getirmelidir.
8. Herkes bulabildiğince bilgi
toplamalı ve bunu Üs.:
Muh.:e ulaştırmalıdır.
9. Tahkikat ve skrüten esnasın-
da ve bunlardan sonra mut-
laka ketumiyete uyulmalı-
dır.
10. Bir haricî reddedilirse, bu
kendisinin "kötü olduğu" ve-
ya "lâıyk olmadığı için" gibi
horlayıcı veya aşağılayıcı se-
beplerden değil, bazı özellik-
lerinin masonların normları-
na uymadığı için "şimdilik"
derneğimize alınamayacağı
anlamına geldiği lisan-ı
münâsiple kendisine anlatı-
labilmelidir. İçeride kendisi
ile ilgili konuşmalardan
haricîye asla bahsedilmeme-
lidir.

11. Belki de bu durumda en doğrusu, haricîye bu haberin onu teklif eden kardeş tarafından verilmesidir. Tatlılıkla ve düşman kazanmadan yapılacak en doğru davranış bu olabilir.
12. Haricîye en baştan itibaren, tahkikat safhasının çok yönlü ve uzun olabileceğinin de ikâzı yapılmalıdır.
13. Haricî hakkında tüm kanaatler, mümkün olduğunca ön aşamalarda oluşmalı ve mümkünse talepname alınmadan belirginleşmelidir. Olumsuzlukları baştan saptanan bir haricînin tahkikatini sürdürerek hem lüzumsuz zaman kaybına, hem de haricînin önce yıpranmasına sonra Masonluğa düşman olmasına sebep olacak tatsızlıklar yaşanmamalıdır.

Aziz Kardeşlerim:

Tahkikatlere vakit ayırarak görevimizi ciddiyetle yerine getirmeliyiz. Yarın haricî aramıza alındığında onun bizim norm, beklenti ve ümitlerimize uymadığını görürsek, bize verilen görevi başaramamış olmanın vicdan azabını çekeriz veya tersine, aramıza almaktan haksız sebeplerle imtinâ ettiğimiz bir haricî ile her karşılaşmamızda bir eziklik ve yine işini adâletle yapmamış bir

kimsenin vicdan azâbını duyarız. Bir haricînin kardeşimiz hâline dönüşmesi sürecinin gerek önerme, gerekse tahkikat safhasında bizlere yüklediği mesuliyet ve vebâlin açıkça farkında olmamız gerekir.

Eleklerimizi sıkı tutmalıyız. Tarafsız ve âdil olmalıyız. Vicdanımızın ve masonik görevlerimizin bizi yönelttiği sese kulak verecek; Masonluğun ve locamızın menfaatlerini daima ön planda tutarak doğru kararları vermek ve en doğru seçimleri yapmak mecburiyetindeyiz. Hele, kardeş diye bağrımıza bastığımız, sırlarımızı tevdi ettiğimiz, İnsanlık Mâbedi inşaatında aralarından su sızmayacak yontulmuş ve cilâlanmış taşlar olduğunu zannettiğimiz bazı kardeşlerimizin para ve menfaat uğruna televizyon kanallarına bizi sattıkları şu zamanlarda daha da dikkatli ve uyanık olmalıyız.

Kardeşlerim uyanık ve dikkatli, ketûm ve cesur, sabırlı ve âdil olunuz. Ev.: Ul.: Mi.: karanlık güçlerle, cehâlet ve taassupla mücadelede, hürriyet ve eşitliğin yerleşmesinde, sevgi ve adâletin her şeye hâkim olmasında biz masonlara yardım etsin. Kardeşlik sevgisi dört bir yana yayılsın.

Dileriz öyle olsun.

BENLİĞE HAKİMİYET

Süreyya SAKINÇ

Benliğin, felsefe ve psikiyatride farklı anlamları bulunmaktadır. Felsefe biliminde "benlik", insanın varolma ve varlıklar ile ilgili kendini tanıma uğraşısı içinde ele alınır ve "kendini bilme" dediğimiz bilgi ve düşünce eylemi ile birlikte değerlendirilir. Benlik, felsefe biliminde ansiklopedik anlamı olarak öznel taraflarıyla ele alınan ruhi olguların bütünüdür (1). Bireyin kendi içebakışıyla ilgili bir kavramdır. Benliğin düşünsel bir ilke olarak kavranmasında **Descartes BEN'i**, akılcı bilginin sezgisiyle, nesnel olarak tanımlamıştır (2). Benliğin öznel olarak, yani kişinin kendi düşünceleri ile içebakışı sonucu ortaya çıkan ruhi bir olgu olduğu tanımı yeterli olmamıştır. Benlik, öznel bilinç dediğimiz ve hem kendimiz ve hem de başkaları tarafından bilinen haliyle şahsiyetimizin nesnel birliğini ifâde etmektedir. Benlik, nesnel olarak da, karakterimizin deneye vurulması, toplum içindeki yerimizin kavranması, bilgi ile dış dünyanın araştırılması gibi biçimlerle de tanımlanmaktadır. Böylece benlik, öznel ve nesnel yöntemlerle kavranan bir kişilik bütünlüğünü temsil eder.

Benlik Masonluğa kabul töreninin ikinci yolculuk halinde adaya şöyle anlatılır:

Benlik ve BEN'e hakimiyet konusuna başlarken, bilinç üzerine birkaç söz söylemek gerekiyor. Bilinç, Descartes felsefesine uygun olarak, benliğin içinden, ya da kişinin nasıl baktığına bağlı olarak, kafasının içinden doğar. Bilincin varlığı, fizyolojide beyin olarak kabul edilir. Bilinç, beyin tarafından toplanır. Bilincin beyinden geliyormuş gibi görünmesi (Bir adamın kafasına yeterince sert vurduğumuzda bilincini yitirir) onun sinir dokularının bir özelliği gibi gösterilmesine yol açmıştır. Psikolojide ise, bilincin varlığı benlik olarak kabul edilir. Bilinç söyleminde, zihin ve beden karşıtlığı söz konusudur. Bilinç, organiz-

(1) *Meydan Larousse*, 1969, s. 283.

(2) *Ivan Frollov, Felsefe Sözlüğü*, Çev. Aziz Çalışlar, Cem Yayınevi: İstanbul, 1991, s. 44.

madan çok varlığın bir yönüdür ve aynı zamanda varlıkların ayrı oluşunu ifâde eder. Bilincin organizması içinde akıl, zekâ, mantık ve ilim gelmektedir (3). Bilincin zihinsel (içinde sezgisel bilgiyi de barındırır) ve organizmadan ayrı ögesi ise, benliktir. Bilincin içe dönük özneliği olan "benlik", varlığın bir tür tortusudur. Daima oluş halindeki ben'de, şefkat, merhamet, vefa, iman, aşk ve ideal'i buluyoruz. Benliğin oluşumunda bilinç, etkin ve dinamik bir ögedir. O halde, benliğin hakimiyette bilincin her iki tarzının da dikkate alınması gerekmektedir.

Bunlardan ilki, fakat birincisi değil, bilim ve düşünmedir. **Sokrates**, kendini bilmenin üç aşamasından bahseder. Birinci aşama, *kendi bilgisizliğinin keşfi ve itirafıdır*. **Konfiçyus** bunu farklı şekilde şöyle ifâde eder: "Bildiğini bil, bilmediğini çok iyi bil". İkinci aşama *bilimdir*. Nitekim, **Yunus** da "İlim ilim bilmektir. İlim kendini bilmektir. Sen kendini bilmezsin. Ya nice okumaktır" derken kendini bilmenin, bilimin kendisi olduğuna işaret etmiyor mu? **Sokrates**, devamla üçüncü aşamanın *düşünmek* olduğunu ifâde ediyor. Düşünmek kelimesinin kökü, latince "Reflexia"dan gelir ve anlamı "kendine dönme" dir. "Düşünüyorum, öyleyse varım" demekle **Descartes**; düşünen bir insanın varlık olabileceğini dile getiriyor. **Marcus Aurelius** "Düşünceleriniz ne ise hayatınız da odur" sözüyle mutlu ve mutsuz olmayı insanın düşüncelerinde aramaktadır. **Gandhi**'de "Mutluluk, düşünce, söz ve eylemin tam uyum içinde olduğu zaman gerçekleşir" demekle mutluluğun temelini herşeyi düzene sokan eylemli düşünce olduğu gerçeğini ifâde ediyor.

Benliğin, varlığın bir tortusu olduğunu söylemiştik. Ruh ve ego, benliğin formlarıdır. Benliğe hakimiyette bilincin ikinci, fakat asla ikinci derecede olmayan, tarzı, kendini bilmektir. Kendini bilmek, içimizdeki iyi ve kötüyü ayırt edebilme yeteneğidir. Kim olduğumuz gerçeği, ruh boyutunun farkedilmesini gerektirir. Benliğin tekdüzelikten sıyrılıp, sürekli değişen ve kendini ayrı bir varlık olmanın bilinci içinde sorgulayan bir şuur olduğunu ifâde etmek istiyorum. Varlıklar arasında sâdece insana has BEN şuuru, zamanla gelişen sezgisel bir öge ve akıldan tamamiyle ayrılmış ve onun hâkimiyetine girmeyen bir özgürlük alanıdır.

Masonlukta, hem kendimiz ve hem de karşımızdakilerin gerçek değerini bilmemiz gerekmektedir. Masonlukta 29 faziletten söz edilmektedir (4). Bunlar arasında basiret, namus, şeref, affetme, Tanrıya şükür, eli açıklık, adâlet, sabır, saygı, nezâket, açık fikirlilik, kahramanlık, itidal, yurtseverlik, acılara dayanıklılık, vefâ, yardım gibi faziletler bulunmaktadır.

(3) Joel Kovel, **Tarih ve Tin**, Çev. Hakan Pekinel, Ayrıntı Yayınları: İstanbul, 1991, s. 95-96.

(4) Raşid Temel, "Kendini Bilmek", *Mimar Sinan Dergisi*, Yıl: 1988, Sayı 68, s. 53.

Buda, "Gerçek sizin rehberiniz ve yardımcınız olsun. İstirabın kaynağı bilgisizliktir. Kendi kendinizi tanımamaktan doğan bilgisizliktir" demiştir. **Hz. Âli** de; "Nefsini bilen, Rab'bini bilir... Kendini bilmeyen kişinin Allah'ı bilmesi de söz konusu değildir. Allah'ın varlığını bilme-ye yarayan bilim ve beş duyunun gözlemi yeterli olmayıp; içe dönüşle, derin düşünceye dalmakla sağlanır" demiştir.

Masonluk kendini bilme uygulamasında şöyle yol göstermektedir:

Ritüelimizde; Üs.: Muh.: Locayı açarken,

"Mason, dışarıdan gelecek hiç bir güç ve yardıma güvenmeksizin kendi kendini yüceltmeye çalışmalıdır. Ara sıra günlük hayatın kaygılarından uzaklaşarak düşünceye dalmalı, vicdanının sesini dinlemelidir. Ancak böyle zamanlarda iyilik ve güzelliğin kaynağını görebileceğimiz geniş ufuklar gözlerimizin önünde açılır. Düşüncelerimiz Evrenin Ulu Mimarı dediğimiz yüce varlığa doğru yükselmeye başlar" demektedir.

Hikmet, benliğe hâkimiyette akıl ile birlikte yol göstericidir. Hikmet, söz ve işte en iyiyi yakalamak veya olması gerekeni farketmektir. Şanı yüce **Kur'an** hikmeti süsüz ve bereketli hayır olarak anar ve hikmetten nasiplenen ruhu kutsar. Bakara suresinde şöyle denir: "Allah, hikmeti dilediğine verir. Ve kendisine hikmet verilen, bitip tükenmez hayra sahip kılınmıştır." **Hz. Peygamber**. "Hikmet müminin kaybolmuş malıdır, onu nerede bulursa alır." demekle hikmetin Kur'an dışında da bulunabileceğini ve bu nimetten nebiler dışında başka insanların da nasipleneceğini kabul ve ilân etmektedir ⁽⁵⁾. Kur'an hikmetten nasibi olmayanlara fazla bir şey vermez.

Mason öğretisinde gerçeğin ilim ve akılla yakalanması esastır. Mason ham taşı yontmak, yâni kendi nefsinin islah etmek, ihtirasını yenmek, kusurlarını düzeltmek suretiyle mükemmelliğe erişir. Hatâ ve kusurların bilinmesi yeterli değildir. Önemlisi, onları itiraf etmekten çekinmemektir. ⁽⁶⁾. Mason olabilmemiz için önce kendimiz sulh ve mutluluğa erişmiş olmamız gerekmektedir. Mason her an nefis ve vicdanı ile mücadele ede ede istenmeyen huylardan ve kötü düşünce ve davranışlardan arınır.

Benliğe hakimiyette akıl ve hikmeti önder edinmenin gereği, insanın söz ve davranışlarında ölçülü ve dengeli olmasıdır. M.: 'lukta ölçülü ve dengeli davranmanın gereği üzerinde önemle durulmaktadır ⁽⁷⁾.

(5) Yaşar Nuri Öztürk, **Kur'an'ın Temel Kavramları**, Yıldızlar Matbaası: İstanbul, 1995, s. 184-185.

(6) Ziya Fıçıoğlu, "Kendini Bil", *Mimar Sinan Dergisi*, Yıl: 1987, Sayı: 64, s. 29.

(7) Cumhuriyet Ferman, "İnsan Davranışlarında Ölçünün ve Ölçülü Olabilmenin Gereği", *Mimar Sinan Dergisi*, Yıl: 1987, Sayı: 64, s. 52-59.

Masonluğun şu belli başlı ilkeleri, benliğe hakimiyette akıl ve hikmeti ölçü almada söz ve davranışlarımızın nasıl dengeye getirilebileceğini bize gösterecektir. Bu ilkelerden tevazû, insanın kendi değerini tam olarak takdir etmesi ve kibir ve azamet ile çekingenlik ve kendini aşağı görmek gibi aşırılıklardan kaçınarak kendini lâıyk olduğu yere koyabilmesidir. Tevazû sahibi olmak, başkalarına kendine olduğundan daha bağışlayıcı ve hoşgörülü davranmaktır. Mason alçak gönüllü ve gösterişsiz, ağır başlı ve temkinli olmaya mecbur ve hattâ mahkûmdur. Edep ve hayâ sahibi her mason her zaman alçakgönüllü ve vakurdur.

Ölçülü ve dengeli olabilmenin diğer ölçüsü, tolerans sahibi olmaktır. *Tolerans*, karşımızdakileri kendi istediğimiz gibi değil, onları kendi istedikleri şekilde mutlu edebilme büyüklüğüdür. Bununla beraber toleransın bir sınırı vardır. O da, kanaattir. Kendi kanılarından kolaylıkla fedakârlık edenler güven vermedikleri gibi, yüzeysel bir hoşgörü örneği verdikleri için dejenere olmaya mahkûmdur.

Sır saklamak, bağlılık ve itaat, bir masonun vazgeçilmez karakter üstünlükleridir. Sır saklamada ölçü, ne katıcasına bir sükût, ne de solumsuz bir boşboğazlıktır. Mason kendisine emânet edilen bütün sırları saklı tutacağı yolundaki yeminini bozamaz.

Bektaşiliğe kabul ritüelinden yapılan şu alıntılar, benliğe hakimiyetin esasını ortaya koyuyor: "Seni senden aldık, sana teslim ettik. Sen sana mukayyet ol. Eline, diline, beline sahip ol."

Konuşmamı, **Oswald Wirth'ın** Masonluk için şu idealini aktarıyorum. "Hürmasonluk yönelişler, yâni yüce anlamıyla insanlar yaratmayı hedefler. Dolayısıyla mason kendisi üzerinde simyacılarınkine benzer bir dönüşümü meydana getirmelidir. Hürmasonluk dünyayı yeniden kurmaya bir dâvettir ve bu hedef onun gücünün üzerinde değildir; ama olması gerektiği gibi olması şartıyla." (8).

Dileriz öyle olur.

(8) M. Remzi Sanver, *İnisiyasyonun Metodolojisi ve Masonluk, Ülkü Locası Yayınları No: 8: İstanbul, s. 54.*

KAYNAKLAR

FERMAN Cumhur, "İnsan Davranışlarında Ölçünün ve Ölçülü Olabilmenin Gereği", *Mimar Sinan Dergisi*, Yıl: 1987, Sayı: 64.

FIÇICIOĞLU Ziya, "Kendini Bil", *Mimar Sinan Dergisi*, Yıl: 1987, Sayı: 64.

FROLOV İvan, *Felsefe Sözlüğü*, Çev. Aziz Çalışlar, Cem Yayınevi: İstanbul, 1991.

KOVEL Joel, *Tarih ve Tin*, Çev. Hakan Pekinel, Ayrıntı Yayınları: İstanbul, 1991.

Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi, 1969.

ÖZTÜRK Yaşar Nuri, *Kur'an'ın Temel Kavramları*, Yıldızlar Matbaası: İstanbul, 1995.

SANVER M. Remzi, *İnisiyasyonun Metodolojisi ve Masonluk, Ülkü Locası Yayınları No: 8: İstanbul, 1997.*

TEMEL Râşid, "Kendini Bilmek", *Mimar Sinan Dergisi*, Yıl: 1988, Sayı 68.

Localarda Verilen Konferanslar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İSTANBUL			
İDEAL	Başar Nuhoğlu	İnsan	19.10.1998
KÜLTÜR	Faik Ertener	Konuşma Üzerine	18.09.1998
	Tuncay Bilen	Cumhuriyetin Temel İlkelerinden	
		Günümüze Kadar Olan Sapmalar	30.10.1998
	Sinan Alper	Problemler, İnsan ve Evren	13.11.1998
	Atilla Büyüktuncay	Atatürk Deyince	27.11.1998
ÜLKÜ	Hasan Balın,		
	Faris Mısırlıoğlu, Ayhan Özberk,		
	Savaş Arat Kardeşler	Ahilik, Fütüvvet, Tasavvuf,	01.10.1998
	Semih Medeni, Can Cantimur,		
	Metin Taşkent, Polat Taşçıoğlu,		
	Emre Üge, Reha Tartıcı	Operatif Masonluk	26.11.1998
	Zafer Kaşka, Suha Balın,		
	Atak Zeren, Ümit Düzgünman,		
	Nikola Marinçiç	Spekülatif Masonluk'un Doğuşu	26.11.1998
HÜRRİYET	Kaya Paşakay	Fransız Masonluğu	22.09.1998
	Bülent Ayyıldız	Bilişim Çağı ve Masonluk	20.10.1998
	Necati Böke	Atatürk	17.11.1998
SEVGİ	Rauf Ozan, Sertel Aküren,		
	Giray Aksu, Ahmet Ekinci,		
	Mürteza Zengin	Atatürk ve	
		Cumhuriyetimizin 75. Yılı	26.10.1998
ATLAS	Yusuf Sönmez	Organ Nakilleri	18.11.1998
MÜSAVAT	Osman Göksu	Masonik İletişim	25.09.1998
Doğan Yalım, Deniz Baytın, Alp Figen		Hiram Anahtarı	09.10.1998
	Osman Macit Söylemez	1877-1907 yıllarında Türkiye	06.11.1998
LİBERTAS	Göksel Yücel	Atatürk ve Onun Ekonomiye Bakışı	11.11.1998
HAKİKAT	Koço Tepdoridis	Yeni Vergi Reformu	22.10.1998
	Stati Leana	Kutsal Kitaplar	05.11.1998
	Aristotelis Çokana	Kimyanın Tarihçesi	19.11.1998

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
AHENK	Andon Parizyanos	Hakikat Locasında 20 Yıl	03.12.1998
	Nusret Semi	Masonlukta Gerçek, Hakikat, Hikmet Kavramları ve IV. Sütun	30.09.1998
	Necdet Egeran	Çağdaş Uygarlık ve Masonluk	30.09.1998
	Yılmaz Altuğ	Cumhuriyetimiz	14.10.1998
	Tamer Ayan	Atatürk ve Masonluk	27.10.1998
	Hoşcan Tura	İnsan Hakları ve Masonlukta Hak Kavramı	10.11.1998
ERENLER	Mehmet Gülşen	Tolerans	25.11.1998
	Reşit Ata	Mason Kimliği	25.09.1998
	Ümit Erol	Evren ve Geometri	09.10.1998
	Kemal Çorapcıoğlu	Birlik ve Bütünlüğün Sınırları	09.10.1998
DELTA	Ömer Köker	Zaman Kavramı ve Zamanı Yönetme Sanatı	12.10.1998
	Giray Aksu, Ahmet Cevdet Ekinci, Mürteza Zengin	Atatürk ve Cumhuriyet'in 75. Yılı	26.10.1998
SADIK DOSTLAR	Eralp Özgen	Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikalarımız	22.10.1998
ÜLKE	Cumhur Ferman	Doğal Çevre ve Toplumsal Hayat	08.09.1998
	Nusret Semi	Masonlukta Gerçek, Hakikat, Hikmet Kavramları ve 4. Sütun	06.10.1998
	Coşkun Gözendor	Burada Olmak Neden?	03.11.1998
	Erdinç Ünlüer	Tıpta Son Yenilikler	17.11.1998
ŞEFKAT HÜMANİTAS	Reşit Ata	Mason Kimliğinin oluşması	16.11.1998
	Sami Hodara	Türkiye'de Masonluğun Kısa Tarihçesi	13.10.1998
	Vedat Anavi	Mutluluk	27.10.1998
	Bernard Moreau	Yazıların Macerası	24.11.1998
HULÛS	Lefter Karakaş	Yeni Döneme Başlarken	14.10.1998
	Lefter Karakaş	Masonlukta Renkler	28.10.1998
	Lefter Karakaş	Masonlukta Felsefe (I)	11.11.1998
	Lefter Karakaş	Masonlukta Felsefe (II)	25.11.1998
DEVRİM	Semir Abbasoğlu	Krono-Biyolojik Yaş ve Bizler	04.11.1998
PINAR	Nejat Pişkinsüt	"Gerçek Masonluk ve Gerçek" - Masonlukta Dayanışma"	20.10.1998
	Metin Gül	Atatürk	03.11.1998
HİSAR	Şevki Gökerman	Tevhidi Tedrisattan 8 Yıllık Eğitime	29.09.1998
	Ahmet Timurkan	Evrenin Ulu Mimarını Anarak	13.10.1998
	Semih Tezcan	Atatürk'ün Karakteristik Kişilik Özellikleri	10.11.1998
	Naif Timur	Cumhuriyetin 75. Yılı	23.10.1998
ÜÇGEN	Naif Timur	Bildikleriniz	06.11.1998

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ÜÇİŞİK	Mehmet Uçan	Akıl ve Hikmet	20.11.1998
	Ahmet Arkan	Yeni Döneme Başlarken	14.09.1998
	Berkant Kuru	Semboller I	28.09.1998
	Hüseyin Özdülger,		
	Oktay Halil Akyavaş	Yeni Vergi Yasası	12.10.1998
GÜN	Giray Aksu, Ahmet Cevdet Ekinci,		
	Mürteza Zengin	Atatürk ve Cumhuriyet'in 75. Yılı	26.10.1998
	Lütfü Karabağ	Atatürkten Anılar	09.11.1998
	Mehmet Süer	Mesleğimiz Üzerine	23.11.1998
	Ergun Zoga	Kişilik Kavramı Açısından	
ÖZLEM	Turgay Koçak	Masonik Kişiliği Geliştirme	15.10.1998
	Neşet Kadırgan	Şiir Bahçesinde Gezinti	26.11.1998
		Bilimsel Düşünce,	
		Bilimsel Geçerliliği Olan Bilgi	21.09.1998
	Altan Arbak	Hayat Felsefesinin	
BAŞAK		Temel Unsurları	05.10.1998
	Murat Eriç	"Atatürk'ten Vasiyetler"	16.10.1998
	Timuçin Kocatürk	Dış Alemdeki Masonik Davranışlar	02.11.1998
	Yüksel Önür	Üç Nokta	17.09.1998
	Ahmet Erman	Masonluğun Çağa Ayak	
İREM		Uydurması	15.10.1998
	Turgay Berksoy	ATATÜRK "Özel Bir Söyleşi"	12.11.1998
	Nasuh Mahruki	Yüksel İrtifa Dağcılığı	26.11.1998
	Çınar Şahenk	Masonik Konuşma	13.11.1998
	Atilla Erdemli	Avuçlarımızdaki Cennet	19.11.1998
EVREN	Ferit Eroltu	Masonik Tarih (4)	16.10.1998
PİRAMİT	Fuat Kanıbelli	Doğum	28.09.1998
BURÇ	İdris Özören	Hasenat	12.10.1998
SEMBOL	Ziya Tanay	Operatif Masonluk Geleneği	26.10.1998
	Nusret Semi	Felsefi ve Masonik Açıdan Atatürk	05.10.1998
	Vural Şekerel	Niçin Buradayız?	19.10.1998
MEŞALE	Arslan Ataman	Doğu ve Üs.: Muh.	14.10.1998
ANADOLU	Necip Aziz Berksan	Atatürkle Yaşanmış Anılar	25.11.1998
	Ali Femir	İnternette Masonluk	20.10.1998
	Tuncay Bilen	Cumhuriyetin Kuruluşundan	
SEZGİ		Günümüze Türkiyedeki İdeolojik	
		Gelişmelerin ve	
		Yeni Arayışların Analizi	17.11.1998
	Adil Yalçın	İnsanlık Hümanizma ve	
		Masonluk	29.09.1998
	Kaya Paşakay	Fransa'da Masonluk	13.10.1998
	Melih Arpat	Atatürk	20.11.1998
	Arif Davran	Taşların Sırrı	24.11.1998

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
AKIL VE HİKMET	Levent Şimşek	Masonik Açidan Liderlik	08.10.1998
	Aydın Ungan	Atatürk'ün Dış Politikası	19.11.1998
YEDİTEPE	Naif Timur	Masonlukta Muhalefet	15.10.1998
GÖNYE	Nusret Semi	Masonlukta Gerçek, Hakikat, Hikmet Kavramları ve 4. Sütun	28.09.1998
GÜZEL İSTANBUL	Uğur Özcan	Tanzim ve Meşrutiyet Dönemlerinde Türk Masonluğunun Anahatları	11.09.1998
	Mehmet Çevikbaş, Mehmet Arda, Muammer Uysal, Turgay Binyıldırım	Üs.: Muh. ile 2. Na.: Arasında 1. Derece Açılış Dialogunun Yorumu	25.09.1998
	Tamer Ayan	Masonik İlkelerin Işığında CUMHURİYET	23.10.1998
	Tamer ayan	Atatürk ve Masonluk	06.11.1998
GÜN IŞIĞI	Şevki GÖKERMEN	Tevhidi Tedrisat'tan 8 Yıllık Eğitime	05.10.1998
	Tunç Timurkan	Masonluk ve Afarozlar	19.10.1998
	Ünal Kuzgun	1997 - 1998 Dönemi Çalışmalarının Genel Değerlendirilmesi ve Yeni Dönem ile ilgili Görüşler	02.11.1998
TANYERİ	Cihangir Ungunlu, Gürcan Özkaya	Bilimsel Yanılgılar	02.10.1998
SADAKAT	Tamer Ayan	Masonlukta Gönül ve Ayna Felsefesi	22.09.1998
	Uğur Kayın	Masonlukta Sorumluluk	26.10.1998
	Ziya Torun	İnanç	20.10.1998
MARMARA	Mete Akyol	Demokrasi ve Cumhuriyet	26.10.1998
DOSTLUK	Fadıl Altop	ATATÜRK ve Lâiklik	23.11.1998
	Behzat Rızvani	Sevgi ve Dostluk	07.12.1998
GELİŞİM	Galip Dolun	En Büyük Mason	29.09.1998
	Mehmet Kayhan Kamal	24 Bölümlü Cetvelin Düşündürdükleri	27.10.1998
	Ahmet Turan Öner	Atatürk Fotoğrafları ve Değişleri	10.11.1998
	Rıdvan Dursun	Ahlak ve M...luk	24.11.1998
ONUR	Taylan Sabuncuoğlu	Çıracı Masonun Görevleri	27.10.1998
	Ali Dinçol	75 Yıllık Cumhuriyet ve Atatürk	10.11.1998
UMUT	Tamer Ayan	Amerikan Masonluğu	05.10.1998
	Reştan Aras	Ahlak ve Etik Üzerine	19.10.1998
	Nihat Pakarak	10. Kasımda Atatürk ve 75. Yılda Cumhuriyetimiz	16.11.1998
YAKACIK	Şinasi Afacan	L.: Hizmetleri, Önemi, Sonucu	21.09.1998
	Gür Özkaya, Cihangir Ungunlu	Bilimsel Yanılgılar	02.10.1998
	Adnan Sütmen	2000 li Yıllarda Bilim	05.10.1998

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Faruk Deniz	Görev Alınmaz Görev Verilir	19.10.1998
	Reşit Temel	Görev ve Görevliler	23.10.1998
	Ömer Ekmekçi	Atatürk Devrimlerinde Kültür Anlayışı	02.11.1998
	Tamer Ayan	Merdiven	16.11.1998
KADIKÖY	Burhan Öğütücü	75. Yılında Cumhuriyete Armağan: Cumhuriyetimize Omuz, Güç ve Gönül Veren Topluluk Hür Masonlar	21.09.1998
GEOMETRİ	Uğur Tuzlacı	Hıramın Anahtarı ve 2. Mesih	21.10.1998
	Uğur Tuzlacı	Hıramın Anahtarı ve 2. Mesih	18.11.1998
DOĞU	Salih Cengiz	Hayatın Moleküler Kökeni	06.10.1998
	Tuncay Şahin	Tampliyeler ve Masonluk	20.10.1998
ÜLKÜM	Nusret Semi	Felsefi ve Masonik Açından ATATÜRK	17.11.1998
UFUK	Oğuz Özsayın	Hoşgörü ve Tolerans	02.10.1998
	Ahmet Turat	Ortaçağ'dan Günümüze Düşüncenin Gelişimi Atatürk	27.11.1998
DORUK	Ergun Zoga	Değişim Sürecinde İnsan	29.09.1998
	Faruk Keskinel	Olimpizm Olimpiyat ve Masonluk	13.10.1998
	Atilla Büyüktuncay	Atatürk Deyince	10.11.1998
ÖRS	Zeki Alasya	İstanbul	22.10.1998
	Nusret Semi	Felsefi ve Masonik Açından Atatürk	19.11.1998
GRANİT	Çetinkaya Apatay	İstanbul ve Cumhuriyet	26.10.1998
	Koray Darga	Atatürk'ün Düşünce Yapısı	26.10.1998
TESVİYE	Ahmet Erman	Masonun Çağa Ayak Uydurması	08.10.1998
	Eralp Özgen	Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikalarımız	22.10.1998
	Özkan Tetik, Güner Kantarcıoğlu,	Tayfun Şenbayram,	
	Haluk Denizli	ATATÜRK ve CUMHURİYET	05.11.1998
	Tamer Ayan	ATATÜRK ve Masonluk	19.11.1998
GÜNEY	Masuh Mahruki	Yüksek İrtifa Dağcılığı	26.11.1998
ATAYOLU	Tamer Ayan	Atatürk ve Masonluk	21.09.1998
ATLAS	Nail Güreli	Eğitimin Masonluğa Etkileri	22.09.1998
	Salih Akkay	Masonik Ahlâk	06.10.1998
NAR	Orhan Bayav,	Vergi Reformu, Vergi Adaleti,	
	Eser Karakaş, İbrahim Kucur	Eşitlik ve Masonik İlikeler	30.09.1998
	Nejat Gülen	Masonluk Bir Felsefe Midir?	14.10.1998
	Nejat Gülen	Masonluk bir Meslek Midir?	09.11.1998
GÜZELLİK	İbrahim Caner	Mâbed	06.10.1998
	Ertan Nayman	Sütunlar I	20.10.1998
	Ertan Nayman	Sütunlar II	06.11.1998

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
KURE	Nural Denker Nusret Semi	Ham Taşın seçimi Masonik ve Felsefi Açından ATATÜRK	05.10.1998 30.11.1998
ÇEKİÇ	Burçin Oraloğlu Coşkun Gözendor Yılmaz Suner	Masonluk ve Felsefe Burada Olmak Niye? Masonik Sohbet	15.09.1998 13.10.1998 24.11.1998
TAŞOCAĞI	Ali Candan Büyükcelen Mete Akyol Reşit Ata Tamer Ayan	Estetik Cumhuriyet ve Demokrasi Mason Kimliği Atatürk ve Masonluk	09.09.1998 21.10.1998 18.11.1998 28.11.1998
MİMAR HİRAM	Feyzi Cin	Ünlü Bestecilerin Muhteşem Finalleri	30.09.1998
ANIT	Altuğ Acuner Sina Çilesiz Çetin Altan	Yeni Çalışma Dönemine Başlarken Locamız Masonik Sohbet	12.10.1998 26.10.1998 23.11.1998
KÖRFEZ	Can Behçet Oğur, Cem Çelik, Fikret Semin Erdoğan Yörük, Süha Ünüvar, Celal Öker, Ümit Yılmaz,	Saim Kurul, Mehmet Öksüz, Çağdaşlaşma Seçkin Tipi, Mehmet Danışman Özgürlük Mesut Tuncel Görevlilerin Görev Tanımı	01.10.1998 15.10.1998 12.11.1998
ZEYTİNDALI	Boral Yıldiran Hitay Güner Celil Layiktez Recai Yıldız	Tekris Töreninde Yaşadıklarınız Çırak Avadanlıkları ve Semboller Nelerdir? Dünyadaki Muhtelif Obediyanlar Üzerine Sohbet Bijumuzun Anlatımı	23.10.1998 23.10.1998 20.11.1998 04.12.1998
IRMAK	Hasan Eskil Hasan Eskil Haşim Büyükbacı	Anadolu Halk Ozanlarında Tasavvuf Anlayışı Anadolu Halk Ozanlarında Tasavvuf Anlayışı Gerçek Kavramı ve Masonlukta Gerçek	15.09.1998 13.10.1998 27.10.1998
SEBAT	Reşit Ata Kaya Paşakay Celil Layiktez	Mason Kimdir? Fransa'da Mason'luk İttihat ve Terakki, Karbonarizm ve Masonluk	20.10.1998 17.11.1998 01.12.1998
ANKARA			
UYANIŞ	Ayhan İnal, Ferhan Tuncel, Sedat Işık, İlker Erbil,	Bozkurt Ersoy 21. Yüzyıla Girerken Masonik Görevlerimiz Fevzi Atacanlı Kadar Tolerans ve Yardımlaşma	18.09.1998 Nereye 02.10.1998

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Volkan Erkal	İnisiye Olmak	16.10.1998
	Tuncay Kesim	Masonluk Daha Neyi Gerektirir?	20.11.1998
YÜKSELİŞ	Seyhun Tunaşar	Egeli Bir İnisiye Fisagor (Pythagoras) Usta	15.10.1998
İNANIŞ	Tuncay Kesim	Masonluğun Tanıtımı Nasıl Olmalıdır?	12.10.1998
	Cahit Meço	Sevgi, Sadakat ve Samimiyetle Birbirimize Bağlanmaktan Başka İşimiz Kalmıyor	26.10.1998
BİLGİ	Üner Çakıcı	Teklif, Tahkikat ve Skrüten	16.09.1998
	Özgür Ecevit	Resimlerle Masonik Tarih	07.10.1998
	Özgür Ecevit	Resimlerle Masonik Tarih	21.10.1998
	Süleyman Duygan	Ulu Önder ATATÜRK'ten Hatıralar	18.11.1998
BARIŞ	Cihangir Gener	Ezoterizen ve Masonluk	29.06.1998
	Necdet Ottekin	Gotik Dönem Ahşap Yontu Sanatı	21.09.1998
	Tarık Pekel, Bülent Pirlar, Çağatay Şişman	Türkiye Cumhuriyetler	05.10.1998
	Ferdi Merter, Faruk Günuğur	Hakkında İntibalar	
	Murat Atak	Okuma Sanatı	19.10.1998
	Çeşitli Kardeşler	Sanatçı Gözüyle ATATÜRK	16.11.1998
DİKMEN	Murat Bozkurt	Kaybolan Uygarlık - MAYALAR	01.10.1998
	Yener Ergüven	DİKMEN'in İikleri	15.10.1998
YILDIZ	Orhan Üçer	Atatürk ve Sevgi	24.09.1998
	Cihangir Gener	Masonik Ezoterizm	22.10.1998
ÇANKAYA	Nurettin Daş	İnsan Hakları	11.09.1998
	Nusret Daş	İnsan Hakları	25.09.1998
	Ümit Gürelli	Biz Masonlar	23.10.1998
ARAYIŞ	Kemal Nazlıel	Dil, Dinlemek, Susmak, Konuşmak ve Eleştirmek	20.10.1998
	Malik Aviral	Cumhuriyet'in Kuruluşundan Bugüne, 75 Yılda Türk Ekonomisi	17.11.1998
ÜÇGÜL	Mehmet Tuncer, Aydın Binzet	Ülkemizde Tarihsel ve Kültürel Çevrenin Korunması	09.09.1998
AHİLER	Okan Işın	Türk Erdemlerin Anası Dört Temel Erdem	10.09.1998
	Refik Çeltikçi	Bir Yaşam Biçimi Olarak Masonluk	24.09.1998
	Ruhi Altınörs	Masonlukta Teklif Müessesesinin Önemi	08.10.1998
ÇAĞ	Abdullah Dörtlemmez	75. Yılında Kültür Tarihimiz Açısından Cumhuriyetimizin Değerlendirilmesi	21.09.1998
	Tankut Ünal	Beş Duyu Perdesini Aşabilmek	05.10.1998
	Salih Kaya Sağın	Sevgi ve Kardeşlik Üzerine	19.10.1998

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
GONUL MIMARLARI	Hasan Kazanoğlu	Şiirleriyle Behçet Necatigil	01.12.1998
ANKARA	Ata Maden	Niçin Buradayız?	18.09.1998
	Ali Aslan Dumanol	Varlık	02.10.1998
	Volkan Erkal	Bir İnişye Olmak	16.10.1998
YUNUS EMRE	İrfan Giral	II. Derecenin Felsefesi	23.11.1998
İLKE	Rahbi Aygün	Televizyon Haberciliği	26.06.1998
	Necdet Ottekin	Gotik Çağ ve Ahşap Yontular	11.09.1998
ATANUR	Koray Özalp,		
	Bülent Çetiner	Türk Masonluk Tarihi	21.09.1998
ÇUKUROVA	Feyyaz Genç	Dünyamızdaki Son Ekonomik Gelişmeler	01.10.1998
	Hasan Silâh	Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılı	21.10.1998
ERDEM	Nejat Olez	Amerikan Masonluğundan Kesitler	15.09.1998
	Çetin Gülovalı	Mesleki Yaşantımız	17.11.1998
DOĞAN GÜNEŞ	Yavuz Okan,	Türk Yüksek Öğretiminin	
	Cengiz Özşavaşçı,	Tarihçesi ve Günümüzdeki	
	Mehmet Aktaş	Durumu	28.09.1998
	Tuncay Kesim	Masonluğun Tanıtımı	
		Nasıl Olmalıdır?	12.10.1998
TOLERANS	Suat Ungan	Mason ve Masonluk Üzerine	23.09.1998
	Ferdi Özmen	Kalfalık Üzerine	11.11.1998
KUTUP YILDIZI	Avarkan Atasoy	Burada Ne Amaçla Toplanıyoruz?	17.09.1998
	Tevfik Hadi Küçükpınar	Anderson Nizamı ve Anderson Nizamı Kapsamında Deizm ve Teizm Kavramlarının İrdelenmesi	01.10.1998
ÜÇNUR	Volkan Erkal	İnişye Olmak	12.10.1998
	Avarkan Atasoy	Atatürk'lü Yıllar: 1925-1935	26.10.1998
BAŞKENT	Murat Yurdakök	21. Yüzyıl Eşiğinde Türk Masonluğu: "Türk Masonluğunun Geleceği"	16.11.1998
	Okan Işın	Spekülatif Hür Masonluğun Gelecekteki Misyonu ve Gerçekler	07.12.1998
GÖKKUŞAĞI	Mutlu Karavelioğlu	Zihnın Kökeni	18.09.1998
	Yuda Yürüm	Süleyman Mâbedi	02.10.1998
HOŞGÖRÜ	Kutlu Erol Sertkaya	Uygur Medeniyetinin Kalıntıları	30.09.1998
	Hadi Özbay	Ben Mason Muyum?	07.10.1998
	Oruç Bulgurlu	Tolerans	21.10.1998
ANTALYA	Ertuğrul Bülent Eyiler	1. Derecenin Sembolizması	17.09.1998
	Ümit İriş	Sembolizma Nedir Nasıl Öğrenilir, Kuralları Nelerdir?	01.10.1998
	Taylan Yücecin	Simyacı (Paulo Coelho) Üzerine Tartışma	15.10.1998
EKİN	Tuğyan Dinç	Masonik Kurallar	25.09.1998
	Ender Arkun	Sembolik Derecelerin Felsefesine Genel Yaklaşım	25.09.1998

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Ender Arkun	Atatürk, Millet ve Kültür Anlayışında: Kültür Devrimi Başlangıcı ve Sorunları	09.10.1998
YÖRÜNGE	Erdal Güzeldemir	Edebiyat ve Düşüncede Ağrı	22.09.1998
PERGEL	Ural Ada	İnsan Düşünce Yapısı	15.09.1998
	Cenk Yılmaz	İbn-i Rüşd ve Düşünce Yapısı	06.10.1998
	Halit Yıldırım	Yazılı Olmayan Kurallar	17.11.1998
UYUM	Kazım Çağlar	Gizem	10.09.1998
	Tuna Aksel	Mühürlü Kültürümüz	08.10.1998
GÜNEY YILDIZI	Pekşen Tamdoğan	Türk Masonluğunda Osmanlı Devleti Evresi	08.10.1998
	Aydın Tohumcu	Türk Masonluğunun Cumhuriyet Dönemi	22.10.1998
AND	Hamdi Mehter	Tekris'le Nereye Doğuyoruz?	10.09.1998
	Ruhi Altınörs	Teklif Müessesesinin Önemi	08.10.1998
	Çağatay Güler	Umut	14.10.1998
	Güngör Yerdeş	ATATÜRK'ün Talihsizliği: Latife	20.11.1998
ESKİŞEHİR	Hamdi Sarıkardeşoğlu	Bilim ve Masonluk	26.09.1998
	Bülent Saldamlı	Üç Basamak	03.10.1998
	Turgut Artun	Tolerans	17.10.1998
ÇINAR	Ahmet Hagur	Adem ve Havva'dan Günümüzün Erkek ve Kadını	30.09.1998
	Ömer Aytaç	Tarih Boyunca Masonik	21.10.1998
PUSULA	Mennan Tüzemen	Işık Saçan Yıldız H. Ümit Güneş Kardeşden	07.10.1998
	Esat Çamlıyurt	İnsanın Kendisi ile İlişkisi	18.11.1998
DEFNE	Sabir Ağaoğlu	Masonik Terimler, Kurallar ve İlkeler	18.11.1998
İZMİR			
İZMİR	Beliğ Onat	Toplumsal Evrimin İlkeleri	24.09.1998
NUR	Yavuz Daloğlu	Çıracak Kimdir?	29.09.1998
	Yalçın Nazlı	Akıl, Kuvvet, Güzellik	06.10.1998
	Mehmet Alpaydın	Zenginlik ve Mevki Hırsı	06.10.1998
	Bahri Öztürk	Cumhuriyet, Düşünce Özgürlüğü ve Lâiklik	27.10.1998
PROMETHEE	Nelson Arditi	Locamız Hakkında Düşünceler	07.10.1998
GÖNÜL	Tacettin Ürkmen	Yalnızlık Üzerine	01.10.1998
İRFAN	Aydın Üçok	Beşinci Boyut	05.10.1998
	Sedat Özbeyler	Atatürk'ün Evrensel Boyutları	19.10.1998
	Ahmet Kasım Sezgin	Masonlukta Bazı Görevler ve Evrensel Görevimiz	30.11.1998
ÜMİT	Yüksel Kazmirci	İntizam	29.09.1998

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
EPHESUS	Bahri Oztürk	Cumhuriyet, Düşünce Özgürlüğü ve Lâiklik	27.10.1998
	Ömer Akyüz	Görevlilerin Locadaki Yer ve Sorumlulukları	28.09.1998
	H. Dilek Akarlı	İngiltere'de Eski ve Modernler Mücadelesi ve İngiltere	
		Büyük Locasının Kuruluşu	12.10.1998
EYLEM	Arda Aykanat	Cumhuriyetin Kültür Temeli	26.10.1998
	Yavuz Daloğlu	Cumhuriyetin Sanat Atılımları	26.10.1998
	Celil Layikteş	Orta Çağın Aydınlığı	27.04.1998
	Hasan Atlı	Ekonominin Masonlar Üzerindeki Etkileri	21.09.1998
MANİSA	Arda Aykanat	Cumhuriyetin Kültür Temeli	21.09.1998
	Yavuz Daloğlu	Cumhuriyetin Sanat Atılımları	26.10.1998
	Numan Nurhat	Evrenin Ulu Mimarı	23.11.1998
	Mustafa Taylan Falay	Dostluk ve M..luk	07.10.1998
EGE	Nihat Akyol	Kardeşlik Sevgisi	18.11.1998
	Yusef Kutlu	Akıl ve Hikmet, Kuvvet ve Güzellik Sembollerinin İşlenmesi	01.10.1998
IŞIN	Tuncay Akman	Masonik Görevlerim ve Taleplerim	26.11.1998
	Dündar Karagözoğlu	24 Bölümlü Cetvel	28.09.1998
	Baydu Veznedaroğlu	Düşünce Odasının Düşündürdükleri	28.09.1998
	Levent Türkmüt	Anderson Nizamnamesi ve Landmarklar	05.10.1998
BAŞARI UÇSUTUN	Arda Aykanat	Cumhuriyetin Kültür Temeli	26.10.1998
	Yavuz Daloğlu	Cumhuriyetin Sanat Atılımları	26.10.1998
	Tanju Aktuğ	İnternet ve Masonluk	16.11.1998
	Ahmet Karabacak	Çırac Avadanlıkları	24.09.1998
KARŞIYAKA	Aykut Tatlıdıl	Cumhuriyete Yaklaşırken	22.10.1998
	Hasan Özer	Cumhuriyetin Felsefesi	22.10.1998
	Zemin Akdoru	Eğitimci Gözü ile Çırac, Masonluk	12.10.1998
	Arda Aykanat	Cumhuriyetin Kültür Temeli	26.10.1998
BODRUM	Yavuz Daloğlu	Cumhuriyetin Sanat Atılımları	26.10.1998
	Ünal Göktunca	Obediyansımız	16.04.1998
	Yiğit Erbaş	Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa Geçiş	25.06.1998
	Erol Keskin	Eğitim Üzerine	13.08.1998
KORDON	Şadan Ersoy	Ülkü Mâbedi Yolunda	27.08.1998
	Yüksel Kazmirci	Eğitim	10.09.1998
	Metin Cangör	75. Yıl Cumhuriyet	22.10.1998
	Yılmaz Saraçoğlu	Zıtlıklar	08.10.1998
	Aykut Tatlıdıl	Cumhuriyete Yaklaşırken	08.10.1998

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
DOĞA	Hasan Ozer	Cumhuriyetin Felsefesi	22.10.1998
	Göksal Gülcen	Bilgi ve Ölümsüzlük	19.11.1998
	Sinan Etemoğlu	Kibir-Olgunluk ve Huzur	
	Osman Tursal	Masonluk Nurunu	
		Hakikatseverlikten Alır	07.10.1998
TAN	Ümit Etiz	Sevgi Ateşinin Parladığı Yerde	
		Karanlık ve Düşmanlık Barınmaz	07.10.1998
	Ali Rıza Madioğlu	Olgunlaşabilmek İçin En Başta	
		Gelen Şey Alçakgönüllü Olmak ve	
		Gerçeklerden Korkmamaktır.	21.10.1998
OCAK	Ceyhan Aldemir	İnsan Çıplak ve Güçsüz Doğar	21.10.1998
	Bahri Öztürk	Cumhuriyet, Düşünce	
		Özgürlüğü ve Lâiklik	27.10.1998
ŞAKUL	Hayim Kampeas	Zaman Ayırmak	01.10.1998
	Mehmet Cömert	Saygı	15.10.1998
	Faik Koyuncu	Sevgi	26.11.1998
MAĞARİS	Sedat Özbeyler	Atatürk'ün Evrensel Boyutları	19.10.1998
	Mehmet Başev	"FORMÜL: 3 S" Sevgi, Sadakat,	
		Samimiyet	16.11.1998
NOKTA	Mehmet Bastıyalı	Varoluşun Hakları	07.08.1998
	Metin Cangö, Levent Seral	Batı Medeniyeti Masonluğu ve	
		Uygulamaları	04.09.1998
	Tam Loca Kardeşleri	ATATÜRK ve	
		Cumhuriyetimizin 75. Yılı	31.10.1998
İMBAT	Metin Cangör	Batı Medeniyet Masonluğu ve	
		Uygulamaları	28.11.1998
	Sedat Özbeyler	ATATÜRK'ün Evrensel Boyutları	19.10.1998
NİRENGİ	Kaan Yarılioğlu	Düşünmek ve Söylemek	06.10.1998
	Kasım Ercan	Loca Nedir?	19.11.1998
	Ressan Bayraktaroğlu	Tahkikattan Tekris'e	24.09.1998
IŞIK	Okan Buldanlioğlu	Semboller	08.10.1998
	Aykut Tatlıdil	Cumhuriyete Yaklaşırken	22.10.1998
	Hasan Özer	Cumhuriyetin Felsefesi	22.10.1998
	İlker Ergin	Rehberlik	19.11.1998
	İskender Doğusoy	Kişilik Bozukluğu	30.09.1998
	Hüsnü Erkan	Bilgi Çağı, Küreselleşme ve	
		Dünya Görüşünde Değişim	14.10.1998

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİS TARİHİ	LOCASI	İNTİKAL TARİHİ
Ahmet Çankaya	Mersin 1960	20.02.1992	Çukurova	25.07.1997
İbrahim Ertrak	Plevne 1919	28.04.1966	Pergel	22.03.1998
Ali Ratip Dinçel	İstanbul 1910	17.03.1950	Kültür	17.06.1998
Erdal Tunalı Tosunoğlu	Ankara 1938	19.03.1984	Günişiğı	25.06.1998
Pulat Adan	İstanbul 1939	25.11.1988	Sevenler	27.06.1998
Zeki Mağdenli	İstanbul 1903	03.12.1954	İzmir	06.07.1998
Lütfü Öke	Niğde 1930	26.04.1998	Ahenk	10.07.1998
Turan Tümay	Samsun 1932	31.05.1982	Burç	12.07.1998
Jozef Bahar	İstanbul 1953	14.05.1996	Mimar Hiram	15.07.1998
İzzettin Göğen	İstanbul 1910	13.03.1964	Erenler	19.07.1998
Ali Necmi Bulutlar	Eskişehir 1928	13.11.1976	Ülke	22.07.1998
Çetin Kutay Kaplançalı	Mersin 1933	14.11.1967	İrem	24.07.1998
Bekir Büyükkarkin	İstanbul 1919	06.06.1950	Hürriyet	07.08.1998
Aykut Duraman	Manisa 1936	28.09.1979	Devrim	09.08.1998
Bülent Gencer	İstanbul 1921	08.12.1978	Sevenler	14.08.1998
Mehmet Turaç	İstanbul 1924	02.12.1964	Ahenk	23.08.1998
Selim Küçükaksoy	Çanakkale 1936	26.04.1993	İdeal	30.08.1998
Sarım Göksel	Gelibolu 1904	19.10.1928	Erenler	31.08.1998
Fikret Pekcan	Kars 1929	09.12.1987	Tolerans	08.09.1998
Jak Bonfil	İstanbul 1928	18.10.1967	Atlas	08.09.1998
Timuçin Salihoğlu	Kilis 1923	18.11.1976	Odak	15.09.1998
Maurice Kohen Kasar	İstanbul 1913	09.06.1967	Humanitas	15.09.1998
Ergin Çitipitioğlu	Ankara 1937	03.02.1961	Uyum	29.09.1998
M. Kemalettin Demirkol	İstanbul 1918	31.12.1985	Üçışık	04.10.1998
İbrahim Tüzer	İstanbul 1925	20.10.1971	Akıl ve Hikmet	08.10.1998
Neşet Sırman	İstanbul 1916	30.05.1957	Fazilet	09.10.1998
Ayhan Erler	Ankara 1946	10.10.1989	Eşitlik	13.10.1998
Yalçın Alpman	Çorum 1934	28.03.1977	Tesviye	15.10.1998
Tayhan Gözberk	İstanbul 190	19.12.1985	Sadık Dostlar	17.10.1998
Erdoğan Sözüdoğru	Erzincan 1949	22.10.1993	İrem	19.10.1998
İbrahim Beykont	Selanik 1920	09.04.1974	Ülke	04.11.1998
Erdem Demiryas	İstanbul 1944	01.05.1991	Atayolu	04.11.1998
Nezih Benk	Paris 1924	22.10.1974	İrem	06.11.1998
Can Odoğlu	İstanbul 1936	10.12.1986	Ahenk	08.11.1998
Hüseyin Usmen	Selanik 1910	23.06.1955	Gönül	10.11.1998
Tuğrul Eliçin	İstanbul 1926	12.06.1965	Meşale	14.11.1998

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

**Eb .: Maş .: a intikal eden kardeşlerimize Ev .: in Ul .: Mi .: ndan sonsuz mağfiret
ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.**

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

6. Message of the Grand Master Sahir Talât AKEV
7. Message from the Grand Orator..... Tanju KORAY
10. The Oldest Masonic Institution Known
Scotland Royal Order..... Tamer AYAN
35. Atatürk and his Thoughts..... Necdet EGERAN
41. Fifty Years of Masonic Culture..... Erdur BEKİROĞLU
53. Sophism in Ancient Greeks..... Osman Necdet ORHUN
73. Sacred Values and Masonry..... Koparal ÇERMAN
81. A Father is Praying..... Raşid TEMEL
82. Responsibility of a Proposer and
Inquirer..... Hüseyin D. AKARLI
97. Control over Ego..... Süreyya SAKINÇ
101. News from the Lodges Mimar SİNAN
112. Obituaries Mimar SİNAN

Adress : 25, Nuruşiya Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 1998

NO : 110